

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**LİSE 3'ÜNCÜ SINIFLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNDE
“CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI”NIN
ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM MODELİYLE İŞLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mesut KIZILCA**

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Ülkü GÜRSOY**

Ankara-2007

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**LİSE 3'ÜNCÜ SINIFLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNDE
“CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI”NIN
ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM MODELİYLE İŞLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mesut KIZILCA**

**Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Ülkü GÜRSOY**

Ankara-2007

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

Mesut KIZILCA'ya ait

“Lise 3'¼nc¼ Sınıflarda T¼rk Dili ve Edebiyatı Dersinde ‘Cumhuriyet D¼nemi T¼rk Edebiyatı’nın Öğrenci Merkezli Öğretim Modeliyle İşlenmesi” adlı çalışma j¼rimiz tarafından Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, T¼rk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. 12 Ocak 2007.

Başkan

Prof.Dr.İsmet CEMİLOĞLU

¼ye

Yrd.Doç.Dr.¼lk¼ G¼RSOY (Danıřman)

¼ye

Yrd.Doç.Dr.Erol BARIN

ÖZET

LİSE 3'ÜNCÜ SINIFLARDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİNDE “CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI”NIN ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM MODELİYLE İŞLENMESİ

Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi, toplumu ve milleti şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi ile öğrencilerin dinlediklerini ve okuduklarını kavramaları; bildiklerini, gördüklerini, duyup düşündüklerini doğru ve amaca uygun olarak söz ve yazı ile anlatma yeteneklerini geliştirmiş bireyler olmaları amaçlanmaktadır.

Bu amaca ulaşabilmek için öncelikle öğrencilerin zevk aldıkları, sevdikleri bir ders ortamı yaratabilmek en önemli ön koşuldur. Klasik anlamda dersin öğretmen tarafından anlatılması veya öğrencilere anlatırılması, hem öğretmen hem de öğrenci için son derece sıkıcı ve çekilmez bir ders ortamı yaratır. Bu durum dersin amacına ulaşmasındaki en önemli ön koşulun gerçekleşmemesi dolayısıyla, dersin amacına ulaşamaması sonucunu doğurur.

Yaratıcılıktan yoksun böyle bir ders ortamı, öğretmenin kendini geliştirememesine sebep olmaktadır. Ezizet hâline gelen bir dersi de öğrencilerin ilgi ile izlemeleri mümkün değildir. Bu amaçla bütün bu olumsuzlukları ortadan kaldıran, ders ortamını öğretime uygun hâle getiren, öğrencilerin ilgi, bilgi ve becerilerini en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan, öğrenciyi daha aktif hâle getiren bir uygulama yapmak gereklidir. Bunun “Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli” olduğu değerlendirilmiş ve aynı zamanda diğer Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretmenlerini asgari müştereklerde buluşturacak bir model oluşturması amacıyla “örnek ünite” bazında bu çalışma yapılmıştır.

ABSTRACT**TEACHING “THE TURKISH LITERATURE OF THE REPUBLICAN PERIOD” IN THE STUDENT-CENTERED EDUCATION MODEL, IN THE TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS, IN HIGH SCHOOL 3rd GRADE**

The education of Turkish Language and Literature is one of the most important elements which forms the society and the nation. With the education of Turkish Language and Literature, it is aimed that the students become individuals who improved their abilities of narrating what they listen, read, know, see and, hear and think orally and in written form.

To realize this aim the first and unique precondition is to form up a classroom environment from which students get pleasure and they like. In classical meaning, the lessons being given by the teachers or having been lectured by students create a very boring environment both for students and teachers. Therefore, just because of not realising the precondition, it results in not meeting the lesson's aim.

Such a lesson environment with no creativity causes the teacher not to be able to improve himself/herself. It is hardly possible for the students to listen to the lesson which has become a torture. Therefore, it is necessary to create an application which eliminates all those negative sides makes the classroom environment suitable for education, which increases the students' enthusiasm, knowledge and abilities, and which makes the students more active. This has been considered to be “Student Centered Education Model” and at the same time, it has been studied as a “sample unit” to form a model for the other teachers of Turkish Language and Literature.

ÖN SÖZ

Türkiye’de son yıllarda gerek genel olarak öğretimin, gerekse Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminin yapısı ve sorunları üzerine çeşitli tartışmalar olmuş, derslerin daha aktif işlenmesiyle ilgili değişik düşünceler gündeme gelmiştir. Bu düşüncelerin içinde en yaygın olarak dile getirileni ise derslerin işlenişinde “öğrenci merkezli öğretim modeli”nin uygulanması olmuştur.

Türk Dili ve Edebiyatı eğitimiyle amaçlanan; sözünü bilen, güzel konuşma ve düzgün yazma becerilerini kazanmış, davranış inceliğine ve güzellik duygusuna sahip insanlar yetişmesidir. Bu nedenle liselerdeki Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminin son derece gerekli ve önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Lise III’üncü Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersinde “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı” ünitesi yer almaktadır. Bu ünitenin öğrenci merkezli öğretim modeliyle nasıl işleneceği ortaya konularak araştıran, sorgulayan, analiz ve sentez yapabilen öğrenciler yetiştirilmesi hedefinin nasıl gerçekleştirileceği araştırılmış, bu üniteye ait öğretmen kılavuz kitabı, yıllık öğretim programı, haftalık zümre toplantısı, ders planı, ünite sonuç raporu örnekleri hazırlanmıştır.

Gerek yüksek lisans dersleri gerekse tez çalışması sırasında değerli görüş ve önerileri ile danışmanlık yaparak beni yönlendiren Sayın Hocam Yrd.Doç.Dr.Ülkü GÜRSOY’a şükranlarımı sunarım. İki buçuk yıllık yüksek lisans eğitimim boyunca beni destekleyen eşim Leyla KIZILCA’ya ve ne yazık ki bu süreçte kendilerine yeterli ilgiyi gösteremediğim on iki yaşındaki oğlum Ertaç’a ve beş yaşındaki kızım Aybüke’ye ne kadar teşekkür etsem azdır.

Mesut KIZILCA

Ocak 2007

İÇİNDEKİLER

Özet	i
Abstrack	ii
Ön söz	iii
İçindekiler	iv
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM (KAVRAMSAL ÇERÇEVE)	3
1.1. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretiminin Amaçları	3
1.2. Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinin Amaçları	4
1.3. Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinin Kuramsal (Teorik) Temeli	7
1.4. Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinin Uygulanması	9
1.4.1 Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinde Öğretmenin Rolü	10
1.4.1.1. Öğretmenin Ders Öncesi Yapması Gerekenler	10
1.4.1.2. Öğretmenin Ders Esnasında Yapması Gerekenler	11
1.4.1.3. Öğretmenin Mesleki ve Kişilik Özellikleri	12
1.4.2. Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinde Öğrencinin Rolü	13
1.4.2.1. Öğrencinin Ders Öncesi Yapması Gerekenler	14
1.4.2.2. Öğrencinin Ders Esnasında Yapması Gerekenler	14
1.4.2.3. Öğrencinin Ders Sonrası Görevleri	15
1.4.3. Soru Sorma Teknikleri	15
1.4.4. Sınıf Ortamı Yönetimi	16
1.4.4.1. Öğrenciler Öğrenmeye Karşı Nasıl Hazır Hâle Getirilir? “HAZIRBULUNUŞLUK”	17
1.4.4.2. Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Kılınması Nasıl Sağlanabilir? “MOTİVASYON”	17
1.4.4.3. Öğrenciler Öğrenme Sürecinde Daha Aktif Hâle Nasıl Getirilebilir? “KATILMA”	18
1.4.4.4. Öğrenilenlerin Kalıcılığının Sağlanması Konusunda Neler Yapılabilir? “TEKRAR”	19
1.4.4.5. Kazanılan Olumlu Davranışların Yerleşmesini Sağlamak İçin Neler Yapılabilir? “PEKİŞTİREÇ”	20
1.4.4.6. Öğrenciye Doğru Ya Da Yanlış Yaptığının Duyurulması Nasıl Sağlanır? “GERİ BİLDİRİM (DÖNÜT)”	20
1.4.4.7. Öğrencinin Öğrendiklerini Başka Alanlarda Kullanması İçin Neler Yapılabilir? “TRANSFER”	22
1.4.5. Dayanıklılık Bilgi Yaklaşımının Uygulanışı	23
1.4.6. Durum Çalışması ve Yaşama Ait Örneklerin Kullanılması	23
1.4.7. Öğrenme Stratejileri	23
1.4.7.1. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğrenme Stratejileri	25
1.4.8. Geri Besleme Uygulaması	27

1.4.9. Program Geliştirme Faaliyetleri	27
1.4.10. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	28
1.5. Lise 3 Edebiyat Ders Kitabında Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Programı	29
1.6. Örnek Kitap İncelemesi (Edebiyat 3, Mahir ÜNLÜ, Ömer ÖZCAN)	31
1.6.1. Ders Kitabının Öğretim Programlarına Uygunluğu	32
1.6.1.1. Hedef-Davranışlar	32
1.6.1.1.1. Hedef-Davranışların Alanı	32
1.6.1.1.2. Hedef-Davranışların Düzeyi	33
1.6.1.1.3. Hedef-Davranışların Sınırları	33
1.6.1.1.4. Hedef-Davranışların Basamak Düzeyi	33
1.6.1.2. Ünite ve Konular (İçerik)	33
1.6.1.3. Öğrenme-Öğretme Durumları	36
1.6.1.4. Değerlendirme	37
1.6.1.4.1. Hazırlık Çalışmaları	37
1.6.1.4.2. Konuların Sunumu ve Değerlendirme	39
1.6.1.4.2.1. Uyarıcı Sorular	39
1.6.1.4.2.2. Pekiştirici Sorular	39
1.6.1.4.2.3. Geliştirici Sorular	39
1.6.1.4.2.4. Araştırma Soruları	39
1.6.1.4.3. Üniteyi Değerlendirme	40
1.6.2. Ders Kitabının Bilimsel İçeriği	40
1.6.2.1. Bilgi Türlerinin İfade Edilişi	40
1.6.2.2. Neden-Sonuç İlişkisi	41
1.6.2.3. Bilgilerin Konu Alanına Uygunluğu	41
1.6.2.4. Kullanılan Bilgilerin Geçerliliği	41
1.6.2.5. Ders Kitabının Bilimsel İçeriğinde Karşılaşılan Yanlışlar	41
1.6.2.5.1. Bilgi Yanlışları	41
1.6.2.5.2. Hatalı Genelleme	42
1.6.2.5.3. İlişkisizlik	42
1.6.2.5.4. Anlatım Hataları	42
1.6.2.5.5. Bilgiyi Destekleyen Örneklerin Yetersizliği	42
1.6.2.5.6. Verilen Bilgilerle Önceki Bilgiler Arasında Çelişki	43
1.6.2.5.7. Gereksiz Bilgi ve Ayrıntıya Yer Verme	43
1.6.2.5.8. Kişisel Görüşlere Yer Verme	43
1.6.3. Ders Kitabında Dil ve Anlatım	43
1.6.3.1. Dil Bilgisi Kuralları	43
1.6.3.1.1. Noktalama İşaretleri	44
1.6.3.1.2. Yazım Hataları	44
1.6.3.2. Dil ve Anlatımda Kelime	44
1.6.3.3. Dil ve Anlatımda Cümle	44
1.6.3.4. Dil ve Anlatımda Paragraf	44
1.6.3.5. Dil ve Anlatımda Anlatım Şekilleri	45
1.6.4. Ders Kitabının Tasarımı	45
1.6.4.1. Tasarım Öğeleri	45
1.6.4.1.1. Boyut	45

1.6.4.1.2. Doku	45
1.6.4.1.3. Çizgi	46
1.6.4.1.4. Renk	46
1.6.4.1.5. Şekil / Form	46
1.6.4.1.6. Boşluk	47
1.6.4.2. Tasarım İlkeleri	47
1.6.4.2.1. Bütünlük	47
1.6.4.2.2. Zıtlık	47
1.6.4.2.3. Vurgu	47
1.6.4.2.4. Yakınlık	47
1.6.4.2.5. Tekrar	48
1.6.4.2.6. Hizalama	48
1.6.4.2.7. Uygunluk	48
1.6.4.2.8. Denge	48
1.6.4.2.9. Egemenlik	48
1.6.5. Ders Kitabında Görsel Düzen	49
1.6.5.1. Görsel Öğeler	49
1.6.5.2. Yazı Öğeleri	50
1.6.5.2.1. Yazı Tipi	50
1.6.5.2.2. Yazı Boyutu (Punto)	50
1.6.5.2.3. Büyük Harf	50
1.6.5.3. Görsel Düzendeki Dikkat Edilmesi Gerekenler	50
1.6.6. Ders Kitabında Fiziksel Yapı ve Bölümler	51
1.6.6.1. Fiziksel Yapı Özellikleri	51
1.6.6.1.1. Kitapta Kullanılan Malzeme	51
1.6.6.1.2. Kitabın Ebadı	51
1.6.6.1.3. Kitabın Ağırlığı	51
1.6.6.1.4. Kitabın Kapağı	51
1.6.6.1.5. Ciltleme	52
1.6.6.1.6. Kitabın Baskısı	52
1.6.6.2. Ders Kitabında Olması Gereken Bölümler	52
1.6.6.2.1. İçerikle İlgili Olmayan Bölümler	52
1.6.6.2.1.1. Atatürk Portresi, İstiklal Marşı, Bayrak, Gençliğe Hitabe	52
1.6.6.2.1.2. Kitaba Ait Kimlik Bilgileri	52
1.6.6.2.2. İçerikle İlgili Bölümler	53
1.6.6.2.2.1. İçindekiler	53
1.6.6.2.2.2. Ünitelerin Konuları	53
1.6.6.2.2.3. Hedef İfadeleri	53
1.6.6.2.2.4. Dizin (İndeks)	53
1.6.6.2.2.5. Ön Söz	53
1.6.6.2.2.6. Kronoloji	54
1.6.6.2.2.7. Sözlük	54
1.6.6.2.2.8. Kaynaklar	54
1.6.6.2.2.9. Semboller, Tablo ve Şekiller Listesi	54
1.6.6.2.2.10. Alıştırıcılar	54
1.6.6.2.2.11. Hazırlık Çalışmaları	54

1.6.6.2.2.12. Ünite Sonu Değerlendirme Soruları	55
1.6.6.2.2.13. Özet	55
1.7. Ölçme ve Değerlendirme	55
1.7.1. Soru Sorma Teknikleri	57
1.7.1.1. Odaklayıcı Sorular	57
1.7.1.2. Destekleyici Sorular	57
1.7.1.3. İrdeleyici Sorular	58
1.7.2. Soru Hazırlama Teknikleri	58
1.7.3. Sınavların Uygulanması	59
2.BÖLÜM (BULGULAR VE DEĞERLENDİRME)	60
2.1. Öğretmen Kılavuz Kitabı	61
2.1.1. Amaçlar	63
2.1.2. Davranışlar	63
2.1.3. Süre	63
2.1.4. İşleniş	63
2.1.5. Değerlendirme	64
2.2. Yıllık Öğretim Programı	64
2.3. Haftalık Zümre Toplantısı	65
2.4. Ders Planı	66
2.4.1. Test	66
2.4.1.1. Giriş Testi	66
2.4.1.2. Ön Test	67
2.4.2. Etkileme	67
2.4.3. Konunun Aşamaları	67
2.4.4. Ölçme Değerlendirme	69
2.4.5. Özet ve Kapanış	69
2.4.6. Öğrenciye Verilecek Görevler	69
2.4.7. Öğretmenin Konuya ilişkin Raporu	69
2.5. Ünite Sonuç Raporu	70
2.6. Program Geliştirme Faaliyetleri	70
2.7. Öğrenci Başarı Takip ve Kontrol Çizelgesi	72
SONUÇ	73
ÖNERİLER	73
KAYNAKÇA	77
EKLER	
EK-1 Çoktan Seçmeli Soru Hazırlama Şeması	
EK-2 Metin Tipi Soru Hazırlama Şeması	
EK-3 Sınav Sonuç Raporu ve Sınav Değerlendirme Raporu Örneği	
EK-4 Öğretmen Kılavuz Kitabı	
EK-5 Yıllık Öğretim Programı	

- EK-6 Haftalık Zümre Toplantısı İşlem Akış Şeması
- EK-7 Haftalık Zümre Toplantısı Tutanağı Örneği
- EK-8 Ders Planı Örneği
- EK-9 Ünite Sonuç Raporu Örneği
- EK-10 Öğrenci Başarı Takip ve Kontrol Çizelgesi Örneği

GİRİŞ

Öğrenme sürecinde kullanılan stratejiler genel olarak iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar öğretmen merkezli (geleneksel) ve öğrenci merkezli (modern) öğrenme stratejileridir.

Öğretmen merkezli yaklaşım, öğrenme sürecinde öğretmenin etkin olmasına, öğretim yaşantılarının katı bir anlayışla sınırlandırılmasına, ayrıca uygulanacak yöntem ve tekniklerin önceden standartlara ayrılmasına dayalı bir yaklaşımdır.

Öğrenci merkezli stratejide ise; öğretmen öğretim yaşantılarının yönetiminde, öğrenci ile iş birliği ve dayanışma içinde çalışır. Başka bir anlatımla, bu yaklaşımda öğrenci etkindir, öğrenme sonuca değil, sürece yöneliktir, ayrıca tek ve tartışmasız doğrular yerine, çoklu disiplinler arası bir anlayış egemendir.

Araştırmalar öğrenme sürecinde, etkin ve üretken bir öğrenci katılımının, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesinde, belirleyici bir etken olduğunu göstermektedir.¹

Öğretmen merkezli geleneksel yaklaşımda öğrencilere ansiklopedik bilgi kazandırmak için eğitim verilirken, öğrenci merkezli yaklaşımda eğitim, konuları derinliğine anlayabilmek için verilmektedir.

Öğretmen merkezli geleneksel yaklaşımda eğitimin amacı, öğrencilerdeki sayısal ve sözel yetenekleri geliştirmekken; öğrenci merkezli yaklaşımda eğitimin amacı, öğrencilerdeki zekânın tüm çeşitlerini geliştirmektir.

¹ AYHAN AYDIN: **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi** (İstanbul, 2000), s.248.

Geleneksel öğretim yöntemi, öğretmenin sınıfta düz anlatım yönteminden başka hiçbir yöntem, yazı tahtasından başka hiçbir görsel-işitsel araç kullanmadan yaptığı öğretimdir.Yapılan pek çok çalışma geleneksel öğretim yönteminin etkinliğinin son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Günümüzde uygulanmakta olan geleneksel öğretimin öğrencilerin bireysel özelliğine ve kapasitesine uygun olarak değil, genel olarak sınıf düzeyinde yapıldığı gözlenmektedir. Öğretimin sınıf genelinden çıkartılarak her öğrencinin öğrenme gücü ve kapasitesinin ayrı ayrı ele alındığı bireysel öğretime geçilmesinde sınırsız faydaların bulunduğu söylenebilir. Öğrencilerle yapılan görüşme ve gözlemlerde; öğrencilerin katılımı sağlanarak yapılan öğretimin, öğrencilerin derse ilgisini çekmekle birlikte, öğrenciler arasındaki ilişkileri de olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.²

Bu nedenle; düşünen, araştıran, sorgulayan, eleştiren, sorumluluk sahibi, kendini sürekli yenileyen ve geliştiren öğrenciler ve nesiller yetiştirmek için öğrenci merkezli öğretim anlayışının egemen kılınması zorunludur.

Eğitim sistemimizin değişikliğe gereksinimi olduğundan sık sık bahsedilmektedir. Düşünen, araştıran, çağdaş, kendini ifade edebilen bireyler yetiştirmeyi hedefleyen yeni sistemlere geçme zorunluluğundan söz edilmektedir. Bu nedenle istenilen niteliklerde bireyler yetiştirmenin hedeflendiği eğitim programlarının hazırlanması yönünde tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli adımlar atılmaya başlanmıştır. Öğrenci merkezli ve öğrenme kavramını temel alan yeni yaklaşımlar üzerinde daha çok yoğunlaşma vardır.³

² Durali TEKER: **Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntemiyle Geleneksel Öğretim Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi (Uygulamalı Bir Karşılaştırma)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Eskişehir, 1990), s.37.

³ Mesude AYAN: **Etkin Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Öğretmenleri tarafından Uygulanması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara, 2002), s.2.

1.BÖLÜM (KAVRAMSAL ÇERÇEVE)

Edebiyat, bir milletin tarih, sanat ve düşünce alanlarında sahip olduğu birikimi gençlere tanıtarak sevdendir; milleti hissi güç ve güvenle ayakta tutar. Bireyleri hem inanç, duyarlık ve heyecanla hem de gelenekler ve ahlak kuralları çerçevesinde birbirine bağlar. Kısacası aynı ülkenin bireylerini, psikolojik, sosyal ve sanat alanlarındaki gelişmesi ve olgunlaşmasını, ortak yaşam biçimini sağlayan etkenlerin başında edebiyat yer alır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı da ilhamını ve kaynağını Türkiye Cumhuriyeti’nden almaktadır. Bu nedenle Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı’nın lise 3’üncü sınıflarda öğrencilere sevdirmesi gerekmektedir. Bunun için Lise III’üncü Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersinde “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı”nın öğrenci merkezli öğretim modeliyle işlenmesi incelenmiştir.

Ankara’da bulunan Silahlı Kuvvetler Bando Astsubay Hazırlama Okulunda 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında Lise 3’üncü sınıflardaki toplam 88 öğrenciden oluşan üç şubede, Türk Dili ve Edebiyatı dersinde Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesinin işleniş süresince öğrenci merkezli öğretim modeli uygulanmıştır.

1.1. TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİMİNİN AMAÇLARI

1. Millî birlik ve bütünlüğün vazgeçilmez temel unsurlarının başında gelen Türk dilini, özelliklerini bozmadan ve aşırılığa kaçmadan edebiyatımızın seçkin eserlerini okutarak öğretmek;

2. Dilin millet hayatındaki yerini iyice belirterek, köklü kurallar kazanmış bir dilin eğitim ve öğretimdeki yerini kavratmak;

3. Öğrencilere dinlediklerini, okuduklarını incelik ve derinlikleriyle kavratmak; onların duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini ve anladıklarını, söz veya yazı ile planlı, etkili, akıcı ve anlaşılır bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirmek;

4. Okumanın vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu benimsetmek, okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak;

5. Türk dilinin kurallı, zengin, üretken ve tarihi geçmişinde çeşitli şekil ve türlerde üstün seviyeli eserler veren köklü bir dil ailesinden geldiği şuurunu yerleştirmek; bugün de Türk dili ile dünya çapında eserler verilmekte olduğunu göstermek;

6. Yazarken ve konuşurken Türkçenin imlasına, telaffuzuna ve estetik inceliklerine özen gösterilmesinin gereği benimsetilerek bunların yaygınlaştırılmasını sağlamak;

7. Ortak millî kültür değerleri taşıyan eserlerden faydalanmak suretiyle Türk toplumunun temel değer hükümlerini öğretip benimsetmek;

8. Türk edebiyatının dünü ve bugünü ile dünya edebiyatı içerisindeki yerinin ve öneminin kavranılmasına imkân ve zemin hazırlamak;

9. Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi yoluyla öğrencilere diğer alanlarda da sağlam, dengeli, hür ve sistemli düşünme alışkanlığı; araştırma, tartışma, değerlendirme, yorumlama, sentez ve oluşturma gücü kazandırmak;

10. Sınıf ve yaş seviyelerine göre dinleme, okuma ve yazma faaliyetleri sırasında Türk dilinin bütün özelliklerini öğrenme, kullanma ve bu yolla bilgi edinme, kavrama, analiz ve sentez yapabilme alışkanlığı kazandırmak;

11. Sözlü ve yazılı olarak metin tahlili ve yeni metinler meydana getirme faaliyetleri sırasında, kültürümüzün inanç, bilgi ve zevk inceliklerine ait birikimi tanıtarak benimsetmek.¹

1.2. ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM MODELİNİN AMAÇLARI

Öğrencilerin davranışlarının istenilen yönde, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak değiştirilmesi sürecine eğitim diyoruz.² Eğitim kavramı insanlığın varoluşundan beri gündemde olan bir kavramdır. Bireylerin eğitimi ilk başlarda toplumsal kurallar ve törelerin genç nesillere aktarımıyla sınırlı kalmışken zamanla eğitim daha sistemli ve planlı bir hâle gelmiştir. Günümüzün eğitim sistemi ve

¹ **Tebliğler Dergisi**, 20.07.1992 tarih, Sayı 2362, s.4

² İ. ETHEM BAŞARAN: **Eğitime Giriş** (Ankara, 1996), s.173

anlayışı ise çağın gereklerine uygun, öğrencilerin bireysel gelişimlerini ve gereksinimlerini dikkate alan bir yapıyı zorunlu kılan bir anlayışa dayanmaktadır.

Bu anlayış öğrenci merkezli öğretim modelinin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı da 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren ilk ve ortaöğretim okullarında yeni bir müfredata ve yepyeni bir öğretim yöntemi diye nitelenen öğrenci merkezli öğretim modelinin uygulanmasına başlamıştır. Öğrenci merkezli olan bu öğretim yöntemiyle, öğrencilere bilgi yükleme değil, öğrenmeyi öğretme esas alınmaktadır. Böylelikle öğrencilerin soran, sorgulayan, düşünen, analiz ve sentez yapabilen bireyler olması hedeflenmektedir.

Öğrenci merkezli öğretim; bireysel özellikleri dikkate alarak, bilimsel düşünme becerisine sahip , öğrenmeyi öğrenmiş, üretken, bilgiye ulaşp kullanabilen, iletişim kurma becerisine sahip, evrensel değerleri benimsemiş, teknolojiyi etkin kullanan ve kendini gerçekleştirmiş bireyler için eğitim sürecinin; her aşamada öğrenci katılımını sağlayacak biçimde yeniden yapılandırılmasıdır.³

Öğrenci merkezli eğitim, öğrencilerin ilgilerini, isteklerini, becerilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alacak biçimde öğretim yaşantılarının düzenlenmesidir. Bu nedenle amaç, öğrenciye kendi öğrenme profilini ve türünü keşfetmeyi ve böylece öğrenmeyi öğretmek olmalıdır. Temel kavramlar öğrenmenin kendisi üzerine yapılandırılmalıdır.⁴

Günümüzde; bilginin hızla gelişmesiyle bireye her bilginin kazandırılması şüphesiz imkânsızdır. Bireye istenilen davranışları kazandırmak için bireye “öğrenmeyi öğretme” becerisi kazandırılmalıdır. Etkin öğrenme yaklaşımı öğrenciyi pasif bir alıcı değil, öğrenerek kendi yaşamlarını şekillendiren bireyler olarak görmektedir.⁵

³ **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi, (Ankara, 2004), s.14.

⁴ BİROL VURAL: **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ** (İstanbul, 2003), s. 50-51.

⁵ Hünkar KORKMAZ: *Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Etkin Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi*, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, C.26, S.119 (Ocak 2001), s.71.

Günümüzdeki eğitim araştırmaları daha çok bireyin nasıl öğrendiği, öğrenmenin zihinde oluştuğu, bilgilerin nasıl yapılandığı üzerinde yoğunlaşmaktadır.⁶

Öğrenci merkezli öğretimin genel hedeflerinde öğrenci:

1. Kendini tanıır ve bireysel özelliklerinin farkındadır.
2. Bireysel, gelişim için isteklidir.
3. Kendini gerçekleştirir.
4. İş birliğine ve grup çalışmasına isteklidir.
5. Öğrenmeyi öğrenir.
6. Düşünme becerilerini gerçekleştirir

Öğrenci merkezli öğretimde, öğrenme açısından okulu, öğrenciyi, öğrenme ortamlarını ve süreci tanımlayan ilkeler belirlenmiştir. Bunlar :

- 1 Öğrenmeyi öğrenme esastır.
2. Her öğrenci öğrenebilir.
3. Her öğrenci öğrenirken eski ve yeni bilgiler arasında özgün bağlantılar kurar.
4. Düşünmeyi öğrenmek eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi geliştirir.
5. Başarabilme duygusu içsel güdülenmeyi sağlar.
6. Öğrenme olumsuz deneyimlerle engellendiğinde zorlaşır.
7. Merak, yaratıcılık ve çok boyutlu düşünmeyi harekete geçiren ödevler, öğrenciyi daha zorlarını başarabilmeye güdüler.
8. Her öğrenci farklı zamanda, farklı türde ve farklı hızda ilerleyerek gelişir.
9. Farklı özelliklerdeki öğrencilerin birbirleri ile etkileşimi öğrenmeyi kolaylaştırır.
10. Öğrenciler arasındaki olumlu ilişkiler öğrenmeyi artırır.

⁶ Ayfer KOCABAŞ : 2000’li Yılların Eğitim Felsefesi : Aktif Öğretim. Öğretmen Dünyası Dergisi, S.262 (Ekim 2001), s.11.

11. Her öğrenci öğrenmeye karşı farklı yetenek ve eğilime sahiptir.
12. Her öğrenci yeni bilgileri kendi kalıplarına göre kavrayıp benzersiz bir anlam yaratır.⁷

1.3. ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM MODELİNİN KURAMSAL (TEORİK) TEMELİ

Öğrenme insanoğlunun yaşamını devam ettirebilmesi, çevreye uyum sağlayabilmesi, kendini geliştirebilmesi için ona verilmiş en büyük nimetlerden biridir. Öğrenme, uygun sistem ve araçlar kullanıldığında çok daha kolay gelişen bir süreçtir. İnsan öğrenme sürecine yardım eden birtakım sistemlere doğuştan sahiptir.⁸ Bu nedenle öğrenci merkezli öğretim modeli yaratıcı düşünceyi temel alan, teori ve uygulama arasında dengeyi sağlayan ve soru sorma ağırlıklı bir öğretim yöntemidir.

Bilindiği gibi bilginin aktarılması eğitimin temel görevidir. Hızla değişen ve gelişen “bilgi” karşısında bu görev yeniden değerlendirilmek durumundadır. Bilginin temellendirilmesi anlama ile doğrudan bağlantılıdır ve bu bilgilerin üretilmesi ancak bu şekilde mümkün olabilmektedir.

Bilgi bir kişinin otoritesine dayanılarak kabul edilen bir şey olmayıp, öğrencinin kendisi tarafından ulaşılan, kendi eseri, kendi buluşu gibi benimsediği bilgi olmalıdır. Aksi takdirde, hazır çözümlerin sunulduğu, öğretmen merkezli bir ortamda varılabilecek nokta, sınav kağıtlarındaki başarı ile sınırlı kalacaktır.

Sınıf ortamında, öğrencilerle öğretmen arasındaki tek yönlü iletişimde öğretmenin yalnızca anlatmakla yetinmesi sınıf etkileşimini hikâye yazarı ile okuyucu arasında görülen teke tek ilişkiye benzer kısıtlı bir etkileşime götürmektedir. Buna karşın, okullarda eğitim-öğretimin asıl amacı, öğrencinin kişilik özelliklerinin en son sınırına kadar geliştirilmesidir. Bu olgunun sağlanmasının temel koşulu ise

⁷ **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi, (Ankara, 2004), s.15-16.

⁸ PINAR TINAZ: **Organizasyonlarda Etkili Öğrenme Stratejileri** (İstanbul, 2000), s.17-19.

“Aktarıcı Model” değil “Yaratıcı Model”dir. Yaratıcı model, bilgide problemleri ve boşlukları görme, düşünce geliştirerek yeni bilişimler elde etme, kısaca bir tasarım ve öngörü yaklaşımıdır. Bu modelde, öğretmen eğitim durumlarını düzenlerken ve uygularken öğrencilerini harekete geçirici, onların yaratıcılıklarını ortaya çıkarıcı, bizzat yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı yaklaşım ve teknikler kullanmaktadır. “Soru sorma” bu tekniklerin en önemlilerinden birisidir.

Günümüzün eğitim sistemi, ağırlıklı olarak bilgi aktarmaya dayanır.⁹ Şu anda okulların çoğunda uygulanan ve öğretmeni merkeze alan, klasik bir öğretim yöntemi olan anlatım metodunda öğretmen çok miktarda bilgiyi pasif alıcı durumdaki öğrencilere aktarır. Anlatım yönteminde ders, uzun süre sadece pasif bir dinleyici konumunda kalan öğrenciler için sıkıcı hâle gelir. Konuşmacı; sık sık tekrarladığı gülünç el, kol, yüz hareketi gibi bazı “tık”lere sahipse öğrencinin dikkati başka yönlere kayabilir. Çoğunluğun katılımı sağlanamadığından konunun anlaşılıp anlaşılmadığını sınamak zordur. Öğrenciler iyi not tutamadıklarında, ki çoğu tutamaz, anlatılanları hatırlamak zordur.¹⁰

Standart öğretimin hâkim olduğu öğretmen merkezli öğretim uygulamalarında öğrencinin hedefi kendisine verilen bilgileri kazanmak ve öğretmenininki ise bu bilgileri doğrudan öğrencilere kazandırmaktır. Bu açıdan bakıldığında öğrenme, verilen bilgilerin öğrencilerin zihninde sunulduğu biçimde düzenlenme sürecidir. Bu yaklaşıma dayalı öğretim uygulamalarında ders kitapları, bilgileri doğrudan veren ve ezberlenecek bilgileri taşıyan, öğretmen ve öğrencilerin sıkı sıkıya bağlı kaldığı öğretim materyalidir. Bununla birlikte, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımında, öğretmen ve öğrencinin rolü daha çağdaş öğrenme teorileri kapsamında tanımlanmaktadır; öğrenci, öğrenme sürecinde, yeni bilgileri zihninde yapılandırırken, önceki bilgilerini gözden geçirir; konu hakkında neyi bilip neyi bilmediğini belirler; yeni bilgiler kazanma aşamasında gözlem, deney, uygulama, araştırma, inceleme şeklinde sıralanan öğretim etkinliklerini kullanarak öğrenmesini

⁹ Katherine RAMSLAND: **Öğrenme Sanatı**, Çev. İbrahim Şener, Selma Şenol (İstanbul: Beyaz Yayınları, 1998). s.239.

¹⁰ YÜKSEL ÖZDEN: **Öğrenme ve Öğretme** (Ankara, 1997), s.140-142.

sürekli olarak yapılandırır. Bu süreçte öğretmen, dersle ilgili kaynaklara ulaşabilmesi için öğrencilere rehberlik eder.¹¹

Klasik bir öğretim yöntemi olan anlatım yöntemi, eğitimde öğretmen merkezli bir anlayışı temsil eder. Nitekim, denilebilir ki, anlatım yöntemi öğretmeni “bir anlatıcı”, öğrenciyi de “bilgilerin pasif bir alıcısı” olarak algılar.¹²

Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli yapısı itibarıyla aynı zamanda “Sokratik” (sorgulamalı) model olarak da tanımlanmaktadır. Sokratik tekniği, güçlü bir öğretim modelidir. Çünkü, bu teknik, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımlarını sağlar, onlara eleştirel düşünceleri için fırsat tanır ve öğrencileri belli bir “doğruyu” savunmaları için zorlar. Sokratik yaklaşımda öğretmen, öğrencilerin belli bir olay veya olgu hakkında sahip oldukları görüş, düşünce veya konu hakkında bir pozisyon almasını veya bir yargıda bulunmasını ister. Daha sonra öğretmen öğrencinin varsayımlarına sorulara yöneltir. Sokratik modelde önemli olan husus, öğretmenin tartışmanın sonunda öğrencilerin neyi öğrenmeleri gerektiği konusunda kendi zihninde açık bir vizyona sahip olmasıdır.¹³

1.4. ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM MODELİNİN UYGULANMASI

Öğrenci merkezli eğitim, eğitim-öğretim hayatının tüm bileşenleri (eğitim politikaları, okul iklimi, öğretmen, müfredat, eğitim yardımcı malzemeleri, aile, öğrenci, rehberlik, sınıf ortamı vs.) ile alınıp, yine tüm süreçlerde (yaşam boyu eğitim) uygulanarak gerçekleştirilir.¹⁴

¹¹ Salih ÇEPNİ, Mehmet KÜÇÜK, Ahmet BACANAK: *Bütünleştirici Öğrenme Yaklaşımına Uygun Bir Öğretmen Rehber Materyali Geliştirme Çalışması : Hareket ve Kuvvet, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını, C.III (Ankara, 2004), s.1701.

¹² AHMET SABAN: *Öğrenme Öğretme Süreci* (Ankara, 2000), s.186.

¹³ Ahmet SABAN : a.g.e., s.188.

¹⁴ BİROL VURAL: *Öğretmenin Mevzuat El Kitabı* (İstanbul, 2004), s. 12.

1.4.1. Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinde Öğretmenin Rolü :

Eğitimin en etkili aracı öğretmendir.¹⁵ Öğretmen, bilgi verici ve uzman değil, katılımcı ve gerektiğinde öğrencidir. Her düzeydeki öğretmen, öğrenci merkezli eğitimi gerçekleştirme kapasitesi ve yeteneğine sahiptir.¹⁶ Öğretmen, sınıfın ilişki düzeninin kurulması ve düzeltilip geliştirilmesinde yol gösterici bir liderdir, sınıf ikliminin yaratıcısıdır.¹⁷ Bu nedenle öğretmenden beklenen görev değişmiş, öğrenciye rehberlik etme, öğrenme sürecine öğrencinin katılımını sağlama, dersi eğlenceli hâle getirme ve öğrenciyi sürekli güdüleme şekline dönüşmüştür.¹⁸

Öğrenci merkezli öğretim modelinde öğretmen “bilgi aktaran konumundan, öğretirken öğrenen bir konuma” geçmesi gerekmektedir. Öğretmenin, takımının bütün elemanlarının kapasitelerini en üst düzeyine çıkarmaya uğraşan bir antrenör gibi daha çok yetki ve sorumluluk alması öngörülmektedir.¹⁹

Öğretmenin asıl işlevinin bilgi aktarmak değil, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenlemek ve uygulamak olduğunu söylemek gerekir.²⁰

1.4.1.1. Öğretmenin Ders Öncesi Yapması Gerekenler :

Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinin başarıyla uygulanabilmesi için okuldaki tüm öğretmenlerin her öğretim yılı başında etkili öğretmenlik eğitimine katılmaları gereklidir. Etkili öğretmen; öğrenci merkezli eğitim anlayışına sahip, öğrenciyi “öğrenen” bir birey olarak ele alan, empati becerisi yüksek, öğrencilerle iyi iletişim kuran ve ilişkilerinde kişisel haklara saygılı, içten ve ön yargısız davranan, sınıf ortamında demokratik bir atmosfer ve ılıman bir iklim yaratan, kişisel ihtiyaçlarının

¹⁵ ERCAN TÜRK: **Milli Eğitim Bakanlığında Yapısal Değişmeler ve Türk Eğitim Sistemi** (Ankara, 1999), s.138.

¹⁶ BİROL VURAL: **Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı** (İstanbul, 2003), s.11.

¹⁷ HÜSEYİN BAŞAR: **Sınıf Yönetimi** (İstanbul, 2001), s.66.

¹⁸ SERAP ARSLAN: **Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Dersindeki Yaratıcı Etkinliklere İlişkin Görüşleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara, 2000), s.4.

¹⁹ YÜKSEL ÖZDEN: **Eğitimde Yeni Değerler** (Ankara, 2002), s.72.

²⁰ KAMİLE ÜN AÇIKGÖZ: **Etkili Öğrenme ve Öğretme** (İzmir, 1996), s.25.

ve bunların meslek davranışlarına etkilerinin farkında olan, verimi artırmada teşvik unsurunu ön plana çıkaran, doğabilecek iletişim çatışmalarını sağlıklı yöntemlerle çözüme kavuşturan ve öğrencilerine olumlu yönde model olabilen öğretmendir. Etkili öğretmenler çalışmalarını çeşitli açılardan başarıya taşıyacak yöntem ve stratejilerden bir dağarcık oluşturmmalıdır.

Etkili öğretmenlik eğitime katılmış öğretmenlerin aşağıdaki nitelikleri kazanmış olmaları gereklidir :

- (1) Gözlem yeteneklerini geliştirerek hem kendi hem de öğrencilerin davranışlarını daha iyi yorumlama becerisi kazanmalıdırlar.
- (2) Öğretmen-öğrenci iletişimde karşılaşılan çatışmaları azaltmalı, teşvik güdüsünü öğretim faaliyetlerinde ön plana çıkarmalıdırlar.
- (3) Etkin dinleme becerilerini geliştirerek, bu becerilerini sadece öğrencilerle olan ilişkilerinde değil, günlük yaşamlarında da kullanmalıdırlar.
- (4) Öğrencilerle olan ilişkilerinde iletişimi sürekli açık tutarak, öğrencileri etkili bir biçimde yürütülen faaliyetlere yönlendirmelidirler.
- (5) Sınıf içi disiplini (ödül ve ceza) sağlıklı bir biçimde tesis etmelidirler.²¹

1.4.1.2. Öğretmenin Ders Esnasında Yapması Gerekenler :

- (1) Derslerini objektif, öğrenciyi yormayan, kendi kişisel buluşlarıyla zenginleştirdiği metotlarla ve öğrencinin yaratıcılığını geliştirici uygulamalarla işler.
- (2) Uygulanacak metotların öğretimin hedeflerine ulaştırıcı olmasına, öğrenimin psikolojik özellikleri ve gelişim basamaklarını göz önünde bulunduran nitelikte olmasına dikkat eder.
- (3) Uygulanacak metotların konu ile öğrencinin beden ve ruh özelliklerine uygun olmasına çalışır.

²¹ Dursun SOYLU, Mehmet BULUT: *Etkili Matematik Öğretimi ve Öğretmenin Özellikleri*, **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını, C.III (Ankara, 2004), s.1739.

- (4) Öğrenci niteliklerini geliştirmeye yönelik metotlar uygular.
- (5) İpuçlarına, uyarlamalara ve öğrencinin görüşlerine değer veren özellikte metotlar geliştirir.
- (6) Sınıf atmosferinde durum çalışması ve yaşama ait örnekleri dersin özelliğine göre kullanır.
- (7) Öğretimde olumlu ve doğru bilgiler öğretir.
- (8) Öğrencilerin bilgi yanlışlarına müdahale eder, düzeltir.
- (9) Bir konunun öğretilmesi için içten gelen ilgiye önem verir ve öğrencisini bu konuda motive eder.
- (10) Öğrenmede pekiştireçleri dengeli olarak kullanır.
- (11) Benzer ve yakın konular arasında bilgi transferini sağlar.
- (12) Öğrencilerde bireysel farklılıkları dikkate alır, öğrenciler arasında ayırım yapmaz.
- (13) Öğretimde kuru, anlamsız, sıkıcı tekrarlardan kaçınır, tekrarın mutlaka bir amaca yönelik olmasına özen gösterir.
- (14) Soruları öğrencilere dengeli olarak sorar, şaşırtıcı sorular sormaktan kaçınır.
- (15) Öğrenciler tarafından sorulan soruların cevabını bilmediği takdirde bilmediğini söylemekten çekinmez.²²

1.4.1.3. Öğretmenin Mesleki ve Kişilik Özellikleri :

- (1) Başarılı, hoşgörülü, sakın ve erdemli olmaya özen gösterir.
- (2) Sebep-sonuç ilişkileri ile olayları değerlendirir.
- (3) Kararlı, inisiyatif sahibi, açık fikirli ve takdir sahibi olmaya özen gösterir.
- (4) Giyim-kuşam ve davranışlarıyla çevresine örnek olur.
- (5) Başarısızlığa uğramış öğrencisine cesaret verir.
- (6) Sürekli olarak kendisini yeniler.
- (7) Meslektaşlarının fikirlerinden yararlanır.

²² BİROL VURAL: **Yetkin-İdeal Vizyoner Öğretmen** (İstanbul, 2004), s.193-203.

(8) Davranışlarının öğrenci davranışlarına etkisini bilir.²³

1.4.2. Öğrenci Merkezli Öğretim Modelinde Öğrencinin Rolü :

Geçmişte ve günümüzde pasif öğretim yöntemlerinin bir sonucu olarak öğrenciler, görevlerinin bilgi üretmek değil, bilgi edinmek olduğunu düşünürler.²⁴ Hâlbuki, öğrenci merkezli öğretim modelinde öğrenci, dinleyici ve daima öğrenici değil, katılımcı ve gerektiğinde öğreticidir.

Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli, ders içerikleri açısından; bilgi düzeyindeki bilgilerden ziyade, ilişkilere, kavramaya, analiz ve senteze ağırlık veren, öğretim yöntem ve teknikleri açısından; ezber ve hatırlamaya dayalı uygulamalar yerine, kendini ifadeye olanak vererek yaratıcılığı geliştirecek sorgulama ve ilişkilendirme yoluyla, “Öğrenmeyi Öğrenme”yi sağlamaktadır. Kendi öğrenmesinde karar verme sürecine katılan, kendi öğrenmesini yönlendiren ve değerlendirebilen öğrenci, öğrenmesini yönettiği gibi bu öğrenmeyi okulu bitirdikten sonra da uzun yıllar devam ettirebilmektedir.²⁵

Öğrenci merkezli öğretim öğrencilerin anlamlı ve uygun etkinliklere katılırken sordukları sorular, yansıtıcılar ve deneyimler üzerine yapılandırılır. Öğrenci merkezli öğretim programı öğrencilerin bu yaşantılarını geliştirmek için vardır.²⁶

²³ İ.ETHEM BAŞARAN: **Eğitim Psikolojisi** (Ankara, 1998), s.207.

²⁴ İSMAİL TAŞLI: **Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (İzmir, 1997), s.23.

²⁵ FİLİZ ÖZKARAN YILDIZ : **Etkin Öğrenme Yaklaşımının Türkçe Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi (Ankara, 2003), s.75.

²⁶ GÜLŞEN ÜNVER: **Öğretmen Adaylarının Öğrenci Merkezli Öğretimi Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Becerilerini Geliştirme**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ankara, 2002), s.2.

1.4.2.1. Öğrencinin Ders Öncesi Yapması Gerekenler :

(1) Öğretmenden bir sonraki konuyu aldığı andan itibaren konuyu nasıl öğrenebileceğini düşünmeli.

(2) Öğretmenden aldığı görevi mutlaka kendisi yapmalı. Görevlerini kendisinin yapması konunun büyük bölümünü öğrenmesini ve derste aktif olmasını sağlayacaktır.

(3) Öğretmen tarafından kendisine referans (kaynak) olarak verilen eserlere kütüphaneye giderek ulaşmalı ve araştırma yapmalı. Çünkü görevlerin önceden verilmesinin nedeni budur.²⁷

1.4.2.2. Öğrencinin Ders Esnasında Yapması Gerekenler :

(1) Ders işlenirken sınıf içinde aktif olmalı. Düşüncelerini çekinmeden dile getirmeli. Yaratıcı insanların en belirgin özelliklerinin yanlış yapmaktan korkmamaları olduğunu unutmamalı.

(2) Öğrendiklerini gözünde canlandırmaya çalışmalı ve öğretmen tarafından verilen yaşama ait örnekleri iyi kavrayarak kendisi de benzer örnekler bulmaya çalışmalı.

(3) Konuyu kendi ifadeleriyle ve kendi düşündüğü biçimde anlatmalı.

(4) Öğrenme sürecinde etkin olduğunu düşünerek durumsal çalışmalara katılmalı.

(5) Konu ile ilgili soruları cevaplamalı ve konu ile ilgili yeni sorular üreterek ders esnasında çekinmeden bu soruları sorabilmeli.

(6) Öğrenilenler arasındaki farklılıkları bulmaya çalışmalı.

(7) Öğrenilenler arasındaki benzerlikleri bulmaya çalışmalı.

(8) Öğrendiklerini sınıflandırmaya çalışmalı.

(9) Öğrendiklerini grafik vb. şekillerde göstermeye çalışmalı.

(10) Öğrendiği konu ile ilgili neden-sonuç ilişkilerini bulmaya

²⁷ ALİ YILDIRIM, AHMET DOĞANAY, ADİL TÜRKOĞLU: **Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve Öğrenme Yöntemleri** (Ankara, 2000), s.36.

çalışmalı.²⁸

(11) Aktif katılım adı verilen zihinsel eylemi gerçekleştirmelidir.²⁹

1.4.2.3. Öğrencinin Ders Sonrası Görevleri :

(1) Öğrendiklerini tekrar gözden geçirmeli.

(2) Öğrendiği konu ile ilgili düşünce üretmeye çalışmalı ve bu düşüncelerini kanıtlamanın yollarını düşünmeli (Bu aktiviteyi ders öncesinde ve ders işlenirken de sürekli yaptığını unutmamalı).

(3) Öğrendiği konu ile ilgili çıkarımlarda bulunmaya çalışmalı.

(4) Öğrendiği konu ile önceden öğrendikleri arasında bağ kurmaya çalışmalı.

(5) Öğrendiği konu ile ilgili eksiklerini (öğrenemediği konuları) belirlemeli ve öğrenemediği konuları dürüstçe belirtmeli.

(6) Öğrenemediği konularla ilgili öğretmeninden geri besleme almalı.

(7) Öğrenme hususunda motive olmalı, böylece çalışma süresi ve başarısını artırmalıdır.³⁰

1.4.3. Soru Sorma Teknikleri :

“Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli” yapısı itibarıyla aynı zamanda “Sokratik” (sorgulamalı) model - bir anlamda da aktif metot - olarak tanımlanmaktadır. Bu yönüyle ezbersiz bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi açısından oldukça önemli bir unsuru oluşturan “Soru Sorma Teknikleri” konusunda öğretmenler hizmet içi eğitim uygulamaları ile yetiştirilmiş, öğrencilerin bilimselliğe dayalı kuşkuculuklarının geliştirilmesi konusunda kullanacakları soru sorma

²⁸ Thomas GORDON: **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**, Çev. Emel AKSOY, Birsen ÖZKAN (İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1993), s.23.

²⁹ ENGİN YILMAZ : **Öğrenciler ve Öğretmenler İçin NLP** (İstanbul, 2004), s.66.

³⁰ BİROL VURAL: **Eğitim-Öğretimde Planlama-Ölçme ve Stratejiler** (İstanbul, 2004), s.295.

teknikleri ile ilgili yeterlilik kazanmaları sağlanmış olmalıdır. Soru sormak her türlü öğrenmenin başıdır.³¹

Ezbersiz eğitimin bir diğer unsuru da tek doğru cevaplara dayalı kesinlik prensibi dışındaki bir ölçme değerlendirme sistemi oluşturmaktır. Bu amaçla, sınavlar bilgi düzeyindeki davranışları ölçebilecek şekilde düzenlenmelidir. Bu sistemde sınavlar merkezî olarak yapılmalı ve öğretmenin sorumluluğu soru bankasına soru hazırlamak olmalıdır. Bu suretle öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin düzeyi not korkusuna dayalı olmaktan kurtarılmalıdır.

1.4.4. Sınıf Ortamı Yönetimi :

Sınıf ortamı, sınıfın içinde oluşan insanlar arası iletişim, etkileşim ve ilişkiler dokusudur. Bu doku sınıftan sınıfa ayrılık gösterir. Bu ayrılığı yaratan değişkenler sınıfın toplumsal yapısı ve öğretmenin sınıfı yönetme biçimidir.³² Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli'nde istenen atmosferin; öğrenci ile öğretmen arasındaki kesintisiz iletişim olduğu, bu sayede öğrencilerin konuşma ve fikirlerini çekinmeden söyleme yoluyla kendilerine güvenlerinin sağlandığı düşünülmektedir.

Öğrenci merkezli öğretimin yapıldığı bir sınıftaki sınıf yönetimi farklı olacaktır. Öğretmen sınıfın otoriter yöneticisi olmaktan çıkıp, öğrencilerin çalışmalarına rehberlik eden bir konuma gelecektir. Öğrenciler görüşlerini özgürce açıklayabilir ve öğretmen ya da arkadaşları ile tartışabilir.³³ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, sınıfta sürekli bir eğitim ortamı oluşmasını sağlamalıdır. Bu, öğretmenin sınıfı yetkin bir biçimde yönetmesi ve öğrencilerle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi demektir.³⁴

³¹ SEVİL BÜYÜKALAN FİLİZ: **Öğretmenler İçin Soru Sorma Sanatı (Düzeyleri, Teknikleri, Uygulama Örnekleri)** (Ankara, 2004), s.3.

³² İ.Ethem BAŞARAN: a.g.e., s.201.

³³ Gülşen ÜNVER: a.g.e., s.18.

³⁴ VEYSEL BALCI: **Liselerde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü (Eskişehir, 2002), s.28.

1.4.4.1. Öğrenciler Öğrenmeye Karşı Nasıl Hazır Hâle Getirilir? “HAZIRBULUNUŞLUK”

Öğrenmeye karşı olumlu veya olumsuz tutum takınma, okula ilişkin değer yargıları, öğrencinin benlik duygusu, daha önce geliştirdiği kavramlar, alışkanlıklar ve dil, öğrencinin ilgileri, güdüleri ve korkuları onun öğrenmeye hazır hâle gelmesinde önemli hususlardır. Hazırbulunuşluk, yeni bir öğrenme yaşantısının gereklerine uygun, kişisel yeterlik ve özelliklerin tümüdür.³⁵ Yeterli hazırbulunuşluk seviyesine sahip olmayan bir öğrencinin öğrenmesi sağlanamayacağına göre, öğretmenlerin öncelikle, yeni konuları takip edebilmesi için, öğrencilerini bu yönde yeterli düzeye getirmeleri gerekmektedir. Bu durum öğrenme ünitesini öğrencinin düzeyine indirmekle ve ön yaşantıların kazandırılması ile sağlanabilir.³⁶ Bir kişi, etkinlik göstermeye hazır ise, etkinliği yapması da mutluluk verir.³⁷

1.4.4.2. Öğrencilerin Öğrenmeye İstekli Kılınması Nasıl Sağlanabilir? “MOTİVASYON”

Öğrenmek için her öğrenci, öğretme-öğrenme sürecine istekli katılmak, öğrenmesinde sorumluluk taşımak ve çalışmak zorundadır.³⁸ Bu nedenle öğrenme için motivasyonu sağlamak okulun ve öğretmenlerin öncelik taşıyan görevlerinden biridir. Ortaöğretimde motivasyonu artırmanın yolları olarak;

- Araştırma ve öğrenme için somut nedenlerin ortaya konması,
- Öğrencilerin amaçları ile okulun çalışmaları ve amaçları arasındaki ilişkilerin gösterilmesi, bu konuda öğrencilerin bilinçlendirilmesi,
- Öğrencilerin kendine güven duygularının geliştirilmesi,
- Öğretimde öğrencinin sahip olduğu motiflerin üzerinden başlanması,
- Öğrenme ortamının zevkli hâle getirilmesi,

³⁵ AYHAN AYDIN: **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi** (İstanbul, 2000), s.8.

³⁶ RAMAZAN ARI, Ömer ÜRE, Hasan YILMAZ: **Hasan, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi (Eğitimin Psikolojik Temelleri)** (Konya, 1998), s.168.

³⁷ NURAY SENEMOĞLU: **Gelişim Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya)** (Ankara, 1998), s.397.

³⁸ NURETTİN FİDAN: **Okulda Öğrenme ve Öğretme** (Ankara, 1985), s.128.

- Gerekğinde olumlu pekiştirme ilkesinin uygun şekilde kullanılması,
- Öğrencilere model oluşturulması,
- Öğrencilere değer verilmesi ve bunun her fırsatta ortaya koyulması,
- Öğrenci girişimlerinin teşvik edilmesi, öngörülmektedir.³⁹

1.4.4.3. Öğrenciler Öğrenme Sürecinde Daha Aktif Hâle Nasıl Getirilebilir? “KATILMA”

Öğrenme bireysel bir etkinliktir. Hiç kimse bir başkası tarafından başkası için öğrenmeyi gerçekleştiremez. Bu nedenle öğrenmenin başlangıcından sonuna kadar, öğrenen, öğrenmesinden sorumluluk taşımak ve öğrenme sürecine aktif olarak katılmak zorundadır.⁴⁰

İnsan beyni bilgiyi sünger gibi emmez. Öğretim durumunda öğrencinin kendisine sağlanan uyarıcıları kullanması, onlarla zihnindekileri birleştirmesi ve yeni anlamlar oluşturması beklenir. ⁴¹ Bu da ancak öğrenme sürecine etkin katılımı mümkün olacaktır. Ancak, katılmayı öğrenmenin iç ve dış şartları belirler. Bu iç ve dış şartları uygun hâle getirmek ve öğrencilerin öğrenme sürecine katılımını sağlamak için öğretmenler aşağıdaki hususlara dikkat etmelidirler.⁴²

(1) Öğretilenler, öğrenciler için anlamlı ve ihtiyaçlara uygun hâle getirilmelidir.

(2) Hedef davranışların ve konuların seçiminde öğrenciye de söz hakkı verilmelidir.

(3) Öğrenme durumlarının öğrenciye zevk vermesini sağlayacak hâle getirilmesi için başarı durumları hemen geri bildirilmelidir.

(4) Öğrencilerin merak duygularını teşvik edecek ve düşündüklerini rahatça söyleyebilecekleri eğitim ortamları sağlanmalıdır.

³⁹ MÜNİRE ERDEN, YASEMİN AKMAN: **Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretme)** (Ankara, 1995), s.240.

⁴⁰ Nurettin FİDAN: a.g.e., s.122.

⁴¹ Ramazan ARI, Ömer ÜRE, Hasan YILMAZ: a.g.e., s.177.

⁴² ÖZCAN DEMİREL: **Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı** (Ankara, 2000), s.197-209.

- (5) Ders anlatımında tek düze ve monoton bir havadan sakınılmalıdır.
- (6) Sürekli başarısızlık duygusu yaşayan öğrencilerin mutlaka elinden tutulmalı ve başarılı olabileceği durumlarla karşılaşmasına yardım edilmelidir.
- (7) Derse karşı ilgi, yetenek ve başarı konusunda sıkıntısı olan öğrencilere her fırsatta bireysel öğretim ile yaklaşılmalıdır.⁴³

1.4.4.4. Öğrenilenlerin Kalıcılığının Sağlanması Konusunda Neler Yapılabilir? “TEKRAR”

Bilginin tekrar tekrar beyne gönderilerek hafızada daha derin bir iz bırakmasının sağlanmasıdır. Bir şey ilk defa öğreniliyorsa tekrar kaçınılmazdır. Çünkü tekrar, ilk izlenim etkisini güçlendirmektir.⁴⁴

Öğrencilerin ara sıra, üzerinde yeniden çalışması ve öğrendiklerini gözden geçirmesi unutmayı azaltmaktadır. Öğrenmede tekrar, özellikle becerilerin kazanılmasında önemli rol oynar. İnsan konuşmayı, bir yabancı dili, melodi çalma ve benzeri becerileri tekrar yapmadan öğrenemez.

Öğrenmede konunun niteliğine ve öğrenen kimsenin yeteneklerinin özelliklerine bağlı olmakla birlikte planlı yapılan tekrarlar öğrenmede en etkili yöntemdir.⁴⁵ Tekrar ve alıştırma yapma, bireyde öğrenilecek konuya yatkınlık sağlar. Tekrar sayısı arttıkça öğrenmede ilerleme görülür. Bu nedenle öğretmenler öğrenmede sıkıntısı olan öğrencilere, tekrar etmenin bahsedilen faydalarını anlatmalı ve tekrar etme alışkanlığı kazandıracak çalışmalar yaptırmalıdır.

⁴³ Hüseyin BAŞAR: a.g.e., s.66-78.

⁴⁴ MÜMİN SEKMAN: **Kesintisiz Öğrenme** (İstanbul, 1998), s.55.

⁴⁵ Ramazan ARI, Ömer ÜRE, Hasan YILMAZ: a.g.e., s. 179-180.

1.4.4.5. Kazanılan Olumlu Davranışların Yerleşmesini Sağlamak İçin Neler Yapılabilir? “PEKİŞTİREÇ”

Belli bir uyarıcıya karşı gösterilen belli bir tepkinin tekrar gösterilme ve gösterilmeme olasılığının artırılma sürecine pekiştirme denir. Pekiştirmede kullanılan uyarıcıya da pekiştireç denir.⁴⁶ Öğrencinin gösterdiği davranışta ya da derse olan katılımından sonra öğretmenin “aferin”, “tamam”, “doğru”, “çok güzel” gibi ifadeleri kullanması, dikkatini öğrenciye vermesi, gülümsemesi, öğrencinin sınıfın onayını alması pekiştirme örneklerinden bazılarıdır.

Derslerin etkinliğinin artırılmasında her öğretmenin çok kullandığı pekiştirme yönteminde esas olan; doğru yerde ve zamanda kullanılmasıdır. Negatif pekiştirme aracı olarak verilen cezalar hiçbir zaman öğrencinin kişiliğini zedeleyici ve küçük düşürücü olmamalı, davranışa yönelik olmalıdır. Ödül ve cezada adil olunmasının, grubun motivasyonuna da katkısı büyük olacaktır.

1.4.4.6. Öğrenciye Doğru Ya Da Yanlış Yaptığının Duyurulması Nasıl Sağlanır? “GERİ BİLDİRİM (DÖNÜT)”

Öğrenmenin doğru davranış ortaya çıktığı zaman oluştuğu ve gerçekleştiği kabul edilir. Bunun yanında, davranışın doğruluğu veya ne derece doğru olduğu hakkında bir bilginin (geri bildirimin) öğrenciye ulaşması gerekir.

Eğitim bir iletişim sürecidir. Öğrenmede etkileşim ile gerçekleşir. Öğrenmede geri bildirim ilkesine bu açıdan yaklaşıldığında, öğrenci, öğrenmelerin sonucu olarak gösterdiği eyleme karşı bir uyarıcı bekleyecektir. Öğretmenler mutlaka öğrencilerine, öğrenme durumları ile ilgili değerlendirmelerini belirli zamanlarda ya da sınav sonuçlarından sonra vermelidirler. Geri bildirim şu amaçlar için kullanılmalıdır;

⁴⁶ HASAN BACANLI: **Eğitim Psikolojisi** (İstanbul, 1997), s.163.

- (1) Doğru ya da yanlış davranışlar hakkında bilgi vermek
- (2) Öğretimin kalitesini yükseltmek ve tamamlanacak davranışları ortaya çıkarmak
- (3) Gelecekteki başarılar için güdüleyici olmak⁴⁷

Öğretmenler dersleri ile ilgili geri bildirimleri verirken yapıcı olmalı ve öğrencinin öğrenme motivasyonunu artırmak için şu hususlara dikkat etmelidirler;

- (1) Geri bildirim ile verilen bilgiyi öğrenci kullanabilmelidir.
- (2) Geri bildirim sık verilmelidir.
- (3) Öğretmen, öğrencilere dersi ile ilgili değerlendirmelerini açık ve net bir şekilde yapmalıdır. Sınav sonuçlarının sadece rakamla ifadesinin yeterli olmayacağını tüm öğretmenler bilmektedirler.
- (4) Geri bildirim sürecinde öğrencilerin derse ait gelişmelerinin grafik olarak gösterilmesi faydalı olacaktır.

Geri bildirim öğreneni hata ve eksikliklerinden haberdar eder. Başarıyı duyurur. Başarılı olmak öğrencide haz uyandırır ve isteği artırır.

Birçok davranış geri bildirimi bünyesinde taşır. Bir cümleyi söylerken de kişi yaptığına doğruluğunu içinde hissedebilir. Fakat okul öğretimindeki öğrenmelerde geri bildirim çoğu zaman otomatik olarak gelmez.

Geri bildirimin verilmesinde standart bir biçim yoktur. Geri bildirim baş sallama, mimik hareketleri, gülümseme, kabul anlamına söz söyleme gibi değişik şekillerde verilebilir.⁴⁸

Dönüt öğrenciye olduğu kadar öğretmene de yardımcıdır. Her öğretmen test sınavlar için mutlaka bir tablo oluşturarak hangi soruların ne kadar öğrenci tarafından cevaplanıp cevaplanmadığını tespit etmelidir.⁴⁹

⁴⁷ Ramazan ARI, Ömer ÜRE, Hasan YILMAZ: a.g.e., s. 182-183.

⁴⁸ Nurettin FİDAN: a.g.e., s. 90.

1.4.4.7. Öğrencinin Öğrendiklerini Başka Alanlarda Kullanması İçin Neler Yapılabilir? “TRANSFER”

Bireyde meydana gelen öğrenmeler, yalnız belli bir durum veya sahaya etki etmemektedir. Etkisini başka alanlarda da göstermektedir. İşte, öğrenmenin belli bir derste öğrenilen bir konuya bağlı kalmayıp, başka alanlara ve konulara da yayılmasına ve etki etmesine “öğrenmede transfer” veya “geçiş” denilmektedir. Transfer, başlangıçta kazanılan bilginin, çok çeşitli, benzer, yeni durumlara da uygulanmasıdır. Transfer, bilgiyi geri getirmeyi ve başlangıçta kodlandığı kapsamdan farklı kapsamlarda da bilginin uygulanmasını gerektirir.⁵⁰

Öğretim faaliyetlerinde transfer temel öğelerden biridir. Öğrenmede olumlu transferin kullanılması ve öğrenciye yaptırılması esas olmalıdır. Olumsuz transfer veya nötr transfer öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir.

Eğitim programı sonucunda oluşan öğrenme, gerçek iş ortamına transfer edilmemişse, eğitim programı başarılı olamamıştır.⁵¹

Olumlu transfer konusunda öğretmenler şu hususları göz önünde bulundurmalarıdır;

- (1) Art arda gelen konuların birbirine bağlanması.
- (2) Öğretilen konuların mümkün olabildiğince günlük hayatla ilişkisinin vurgulanması. (Derslerde uygulanan Durum Çalışmaları “Case Study” çalışması bu amaca yöneliktir)
- (3) Öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta uygulamasının cesaretlendirilmesi.
- (4) Derslerde öğrencilerin konunun günlük kullanıma örnek vermelerinin teşvik edilmesi.

⁴⁹ Hayati AKYOL: *Olumlu Öğrenmeye Uygun Bir Ortam Oluşturma*, Editör: Leyla KÜÇÜKAHMET, *Sınıf Yönetimi*, (Ankara : Nobel Yayın Dağıtım, 2001), s. 197.

⁵⁰ Nuray SENEMOĞLU: a.g.e., s.397.

⁵¹ Pınar TINAZ: a.g.e., s.31.

(5) Diğer derslerde öğretilenlerle bağlantı kurulması.⁵²

Eğitimin amacı, okuldaki öğrendikleri ile öğrenciyi hayata hazırlamaktır. Amaçsız yapılmış, ezbere dayalı bilgi yığınları transfer için iyi bir öğrenme yöntemi olmadığı gibi, kalıcılığı da sıfıra yakın olacaktır.

1.4.5. Dayanıklı Bilgi Yaklaşımının Uygulanışı :

Öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenme”sini sağlamak amacıyla, derse ilişkin hazırlanacakları konu bir hafta önceden öğrencilere bildirilmektedir. Bu suretle ilgili konuda derslerine hazırlıklı olarak gelmeleri sağlanmakta, işlenecek konu ile ilgili kaynaklar hakkında referans verilerek bilgiye kendilerinin ulaşmaları konusunda yönlendirilmektedir. Ulaşılan kaynakların yetersiz olmaları hâlinde ise derslere hazırlıklı ve aktif olarak katılmalarını sağlamaktadır.

1.4.6. Durum Çalışması ve Yaşama Ait Örneklerin Kullanılması :

Derslerde öğrencilere durum çalışmaları (Case Study) ve yaşama ait örnekler verilmelidir. Bunun için öğretimi yapılan tüm derslerde işlenen konuların günlük hayatta nasıl kullanılabileceği veya uygulanabileceği örneklerle açıklanmalıdır. Örnek olay yöntemi de denilen bu uygulama, gerçek yaşam sorunlarıyla öğrencileri yüz yüze getiren bir yöntemdir.⁵³

1.4.7. Öğrenme Stratejileri :

Öğretme stratejilerini iyi bilen bir öğretmen, öğrencilerinin öğrenme stratejilerini de belirleyici olacaktır. Öğretme yöntem ve stratejilerini etkin hâle getirecek öğretmen, işini meslek aşkı ve sevgisiyle yaptığı ölçüde başarılı olabilecektir. En mükemmel yöntem bile, uygulayıcısı ve onun gereğini yerine getiren kimse olmazsa işe yaramayacaktır. Öğrencilerin;

⁵² YILMAZ ÖZAKPINAR: **Ders Çalışma Tekniği** (İstanbul, 1989), s.16.

⁵³ VEYSEL SÖNMEZ: **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı** (Ankara, 2001), s.283.

- Çalışmaya başlama ve sürdürmelerini,
- Bilinçli çalışma ve öğrendiklerini kullanmalarını,
- Dersi dinleme ve dinlediklerini öğrenmelerini,
- Okumayı, öğrenme stratejisi olarak görme ve kullanmalarını,
- Ödev hazırlamanın, öğrenmeyi öğrenmenin kendisi olduğunu,
- Okula karşı tutumun bir motivasyon unsuru olduğunu,
- Planlı çalışarak sınavlara hazırlanmanın ve girmenin önemini,

öğrenmede en etkili stratejiler olarak kavramaları ve bunları eğitim süreçleri boyunca problemsiz kullanmaları arzu edilen bir eğitim-öğretim ilkesidir.

Öğrencilerin bu ilkeye uymaları, bütün öğretmenler tarafından istenmelidir. Öğrencinin gerçek başarısı ve öğretmenin emeğinin karşılığı ancak bu yolla ortaya çıkacaktır. Öğrencinin kendi öğrenmesinden büyük ölçüde sorumlu olduğu günümüz eğitim ortamlarında, en belirgin hata yine bu sorumluluğun öğrencilere kazandırılmamasıdır. Ezbere dayalı eğitim modellerinin temelinde, “öğrenme sorumluluğu” değil “öğretme sorumluluğu” vardır.⁵⁴

İşte öğrenci merkezli öğretim öğrenme modeliyle öğrencinin öğrenme sorumluluğu artırılmaya çalışılmaktadır. Yukarıda sıralanan öğrenme stratejilerine sahip öğrencilerimizin olması isteniyorsa, öğrencilere kendi öğrenmesinden büyük ölçüde sorumlu oldukları bilinci yavaş yavaş aşılmalıdır. Öğrenciler ancak ve ancak kendileri isterlerse öğrenebilecekleri gerçeğini tam olarak görmelidirler. Ayrıca kendilerini aktif bir şekilde öğrenme işleminin içine dâhil etmezlerse, derin ve gerçekçi öğrenmeyi başaramayacaklarını fark etmelidirler.

Bu nedenle öğretmenlerin, öğrencilerine öğrenme sorumluluğunu kazandırma konusundaki en önemli görevi, öğrenme stratejilerini bilme ve uygulama derecesidir. Bu yolla öğretmenler, öğrencilere neyi bilmeye ihtiyaç duydukları konusunda karar vermeleri için fırsatlar yaratacak ve öğrencilerin ihtiyaç duydukları

⁵⁴ TINAZ TİTİZ : **Ezbersiz Eğitim “Yol Haritası”** (İstanbul, 1998), s.115

bilgileri, bulma ve belirleme stratejileri geliştirmeleri konusunda en büyük yardımı yapmış olacaktadırlar.

Mesleğine değer veren bir öğretmen, sahip olduğu meslek bilgilerini zaman zaman hatırlaması gerekir. Bunun yanında, aynı konuda yeni gelişmeleri de izlemesi önemlidir.

1.4.7.1. Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğrenme Stratejileri

Okullarımızda okutulan Türk Dili ve Edebiyatı dersi, eğitimin temel vasıtasıdır. Bu vasıta iyi kullanıldığı takdirde eğitimde hedeflenen noktalara ulaşmak mümkün olur.⁵⁵

Öğrenciler; sözlü ve yazılı olarak metin tahlili yaparken ve yeni metinler yaratırken kültürümüzün inanç, bilgi ve zevk inceliklerine ait birikimini tanırırlar. Kazandıkları bu birikim kendilerini geliştirmeleri bakımından çok yararlı olacaktır. Üstelik ilerideki mesleki yaşamlarında da bu birikim onları diğerk öğrencilerden ayıracak en önemli özellikleri olacaktır.

Öğrenciler; Türk Dili ve Edebiyatı dersine hazırlanırken ders kitabında yer alan konuyu incelemelidirler. Öğretmenin dersten önce verdikleri görevleri mutlaka kendileri araştırarak yapmalıdırlar. Herhangi bir arkadaşından kopya etmekle öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün değildir. Hazırlık için sadece ders kitabıyla yetinmemelidirler. Her konunun baş kısmında yer alan “hazırlık çalışması” bölümü, konunun içeriğı hakkında onları yönlendirecektir. Daha sonra örnek parçayı okumalı, üzerinde düşünmelidirler. Parçada geçen bilemedikleri

⁵⁵ İDRİS KARAKUŞ: **Genel Liselerin Üçüncü Sınıfı İçin 1957 Müfredat Programına Göre Yazılan Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ankara, 1992), s.100.

kelimelerin anlamını Türkçe Sözlük'ten bulmalı ve sözlük kullanma alışkanlığı edinmelidirler. Parçanın ana düşüncesini kavramaya çalışmalıdırlar.

Bu aşamada “açıklamalar” kısmı onlara yardım edecektir. Bundan sonra “tür ve şekil” ve sanatçının tanıtıldığı bölümleri de okumalı ve incelemelidirler.

Derslere hazırlanırken not alarak çalışmak öğrenmeyi daha kalıcı kılmaktadır. Bu nedenle, küçük bir deftere notlar alarak çalışmalıdırlar. Bu deftere takıldıkları soruları yazıp, sınıfta öğretmene sorarak soruların cevabını alabilirler.

Türk Dili ve Edebiyatı dersinde öğrendiklerini günlük yaşamda nasıl kullanabileceklerine ilişkin örnekler bulmalıdırlar. O günkü konu ile daha önce öğrendikleri konular arasında “tür-şekil” ve “sanat anlayışı” benzerliklerini bulmaya çalışmalıdırlar.

Türk Dili ve Edebiyatı dersinde konuları incelerken eserin tür ve şekil bilgisinin yanı sıra yazıldığı dönemin sosyal, tarihî ve siyasi özelliklerini de bilmeye ihtiyaç vardır. Bu bakımdan öğrenciler ders öncesinde bu konularla ilgili araştırmalar yapmalıdırlar. Aynı zamanda, sanatçıların içinde bulundukları edebî dönem, bağlı oldukları sanat anlayışı, sosyal mevkileri, ruhsal durumlarını incelemeleri de eseri daha iyi yorumlamalarını sağlayacaktır.

Dersi öğrenmede sınıf içindeki davranışlar oldukça önemlidir. Derste sorgulanan, eleştirilen, öneriler getiren, kısacası düşünen ve düşündüğünü ifade eden bir öğrenci olmaya çalışmaları başarılarını artıracaktır.

Edindikleri yeni bilgiler ışığında, boş zamanlarında kendi

yeteneklerine göre şiir, öykü, makale, fıkra, anı vb. yazma denemeleri yapmaları yararlı olacaktır.

Sonuç olarak; Türk Dili ve Edebiyatı dersi, öğrencilerin sosyal ve mesleki yaşantılarında çevreleriyle düzenli ve saygın bir iletişim kurmalarında en temel yetenekleri kazandıracak olan bir derstir. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri de ana dilini temsil etmelerinin yanı sıra vermeleri beklenen dersler ve almaları gereken sorumluluklar açısından diğer alan öğretmenlerinden farklı konumdadırlar. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri belirli gün ve haftalarda şiir, tiyatro, kompozisyon gibi çeşitli sosyal aktivitelerin ve yarışmaların düzenleyicisi ve yürütücüsü konumundadır.⁵⁶

1.4.8. Geri Besleme Uygulaması

Sınav sonucuna göre mevzuatın öngördüğü geçme notu 5 veya 45'i değil, 7 veya 65 notunu alamamış ve % 65 asgari başarı hedefini geçememiş öğrenciler geri beslemeye alınmalıdır. Geri besleme faaliyetleri sınavdan sonraki derslerde veya okulda hafta sonu kursları şeklinde ders öğretmenlerinin uygun göreceği bir sürede (bir veya iki ders saati) yapılabilir.

1.4.9. Program Geliştirme Faaliyetleri

Ünite ve konulara tahsis edilecek saatlerin belirlenmesinde bir önceki eğitim-öğretim yılının ünite sonuç raporları dikkate alınmalı, öğrencilerin anlama ve kavramada zorluk çektikleri konulara zaman ayrılmalıdır. Öğrencilerin öğretmen kılavuz kitaplarına belirlenmiş olan dayanıklı, fonksiyonel ve transfer edilebilir konuları öğrenmeleri esas olmalıdır. Bu nedenle ünite sonlarında izleme testleri yapılmalıdır. İzleme testleri, dersin bir ünitesinde öğrenilmesi beklenen tüm yeni

⁵⁶ NESRİN BAYRAKTAR, FERAH BURGUL: *Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Adaylarının Alan Bilgisi ve Öğretmen Yeterlilikleri Konusundaki Düşünceleri, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını, C.IV (Ankara, 2004), s.2511.

davranışlardan hangilerinin öğrenilmiş, hangilerinin öğrenilmemiş ve öğrenilmeyen davranışların muhtemelen neden öğrenilememiş olduğunu ortaya koyma amacını güden özel testlerdir.⁵⁷

1.4.10. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri :

Psikolojik danışma ve rehberlik sisteminde sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenler dönüşümlü olarak her sınıf için haftada bir ders saati olarak planlanan rehberlik saatlerinde öğrencileri ilgilendiren birçok konuda bilgiler verilerek öğrencilerle görüşmeler yapılmalı, bu yolla öğrencilere ve konulara yönelik bilgiler elde edilmelidir.

Danışmanlık faaliyetleri süreçlerinde öğrenciler gerek periyodik gerekse ani olarak danışmalara alınabilmelidir. Periyodik danışmalar yoluyla her öğrencinin mutlaka danışmanlık sürecinden geçmesi sağlanmalıdır. Ani danışmalar yolu ile sorunlu öğrencilere derhâl yardım amaçlanmalıdır. Gerek psikolojik ölçme araçları ve rehberlik saati etkinlikleri, gerekse belirtilen danışma süreçleri sonucu elde edilen bilgiler bireysel düzeyde de değerlendirilmeli, gerekli tedbirler zaman kaybetmeden alınmalıdır. Bütün bu uygulamaların sonucunda rehberlik sisteminin çıktısını sağlıklı, kendini ispatlamış, kişiliği gelişmiş öğrenciler oluşturacaktır.

Böylece öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı paralelinde; çift yönlü bir iletişim modelinin sunduğu demokratik ve ılıman örgüt iklimi içinde, dayanıklı, fonksiyonel ve transfer edilebilir bilgilerden yola çıkarak, her türlü eğitim teknolojisinin işe koşulduğu bir ortamda, öğrencilerin düşüncelerine büyük değer verildiği hissi her fırsatta yaşatılmak suretiyle öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenme”si sağlanmalıdır.

⁵⁷ DURMUŞ ALİ ÖZÇELİK: **Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi)** (Ankara, 1992), s.199.

1.5. LİSE 3 EDEBİYAT DERS KİTABINDA CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğini uygulayan okullara göre Kasım 1992 tarih ve 2370 sayılı Tebliğler Dergisi'nde dönemler esas alınarak hazırlanan ve hâlen Sınıf Geçme Sisteminde uygulanan program, Haziran 1996 tarih ve 2455 sayılı Tebliğler Dergisi ve Ocak 1997 tarih ve 2470 sayılı Tebliğler Dergisi'ndeki açıklamalar doğrultusunda sınıflar esas alınarak düzenlenmiş olup uygulama bu doğrultuda yapılmaktadır. Lise 3'üncü sınıflarda okutulan ders kitapları bu programa göre hazırlanmıştır. Buna göre Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı programı aşağıdaki gibidir :

A. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

1. 1940 Yılına Kadar Türk Edebiyatı

a) Genel Özellikler

b) Manzum Eserler

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Ahmet Kutsi Tecer

Necip Fazıl Kısakürek

Faruk Nafiz Çamlıbel (12.2.1993/93 nolu TTK Kararı)

c) Mensur Eserler

1.Hikâye

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Memduh Şevket Esendal

2.Roman

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Reşat Nuri Güntekin

Refik Halit Karay (5.1.1993/1 nolu TTK Kararı)

2. Son Dönem Türk Edebiyatı

a) Genel Özellikler

b) Manzum Eserler

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Arif Nihat Asya

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Zeki Ömer Defne

Ahmet Muhip Dranas

Orhan Veli Kanık

Behçet Necatigil

Attilâ İlhan

Cahit Sıtkı Tarancı

Halit Fahri Ozansoy (5.1.1993/1 nolu TTK Kararı)

Coşkun Ertepinar (6.9.1993/415 nolu TTK Kararı)

c) Mensur Eserler

1.Hikâye

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Sait Faik Abasıyanık

Haldun Taner

Orhan Kemal

S.Kudret Aksal

2. Roman

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Peyami Safa

Ahmet Hamdi Tanpınar

Kemal Tahir

Tarık Buğra

H.Nihal Atsız

Yaşar Kemal

3. Tiyatro

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Necati Cumalı

Turan Oflazoğlu

Recep Bilginer

Refik Erduran

4. Gezi ve Hatırat

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Yusuf Ziya Ortaç

Abdülhak Şinasi Hisar

İsmail Habib Sevük

5. Deneme-Eleştiri

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Suut Kemal Yetkin

Cemil Meriç

Mehmet Kaplan

6. Edebiyat Tarihi

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Ahmet Hamdi Tanpınar

Vasfi Mahir Kocatürk

Fuat Köprülü (5.1.1993/1 nolu TTK Kararı)

B. GÜNÜMÜZ HALK EDEBİYATI

1. Genel Özellikler

2. Eserler

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler

Âşık Veysel

Erzurumlu Yaşar Reyhanî

Karlı Murat Çobanoğlu

Şeref Taşlıova

1.6. ÖRNEK KİTAP İNCELEMESİ

(Edebiyat 3, Mahir ÜNLÜ, Ömer ÖZCAN)⁵⁸

Eğitimin en fonksiyonel aracı ders kitaplarıdır. Ders kitabı, eğitimde öğretmenin temel yardımcısıdır, müfredat programları gibi, öğretmenlerin ellerinde birer araçtır. Ders kitabı, öğrencinin daha önce kazanmış olduğu birikimin bir

⁵⁸ MAHİR ÜNLÜ, ÖMER ÖZCAN : **Edebiyat 3** (İstanbul, 2001), s.1-165.

sentezini oluşturur ve yeni birikimler kazanmasına yardımcı olur.⁵⁹ Ders kitapları öğretim etkinlikleri ile birlikte etkili bir şekilde kullanıldığında, öğrencilerin okuma ve düşünme becerilerini geliştirebilir.⁶⁰ Ders kitapları, Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminde öğretmenlerin birinci derecede yararlandığı bir araçtır. Bin yıllık mazisi ve kültür mirası içinden süzülerek zamanımıza kadar gelen millî ve kültürel değerlere sahip eserlerden seçilen örnekler ders kitaplarında toplanarak öğretmen ve öğrencilerin istifadesine sunulur.⁶¹

Ders kitabının bu önemi nedeniyle, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 1 .02.2001 tarih ve 9 sayılı Kurul kararı ile 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen 2001 yılı basımlı “Lise Türk Dili ve Edebiyatı-Edebiyat 3 (Mahir Ünlü- Ömer Özcan)” kitabı örnek olarak incelenmiştir.

1.6.1. Ders Kitabının Öğretim Programlarına Uygunluğu

1.6.1.1. Hedef-Davranışlar

1.6.1.1.1. Hedef-Davranışların Alanı

Kitapta yer alan hedef- davranışlar daha çok bilişsel alanın bilgi ve kavrama düzeyiyle ilgilidir. Duyuşsal alanla ilgili davranışlar da yer almaktadır. Örneğin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı anlatılırken önce dönemin genel özellikleri verilmiş, bu dönemde yazılmış metinler incelenmiş, dönemin önemli şahsiyetleri hakkında da bilgiler verilmiş olması bilişsel alanla ilgilidir. Cumhuriyetin kurulmasında önemli bir unsur olan millî birlik ve beraberlik duygusu ile

⁵⁹ İDRİS KARAKUŞ: *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Müfredat Programları ve Ders Kitapları Ana Dili Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ankara, 1996), s.175-176.

⁶⁰ Durmuş KILIÇ: *Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri*, Editör: Özcan DEMİREL, Kasım KIROĞLU, **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005),s. 46.

⁶¹ MEHMET KILIÇ : **Genel Liselerin İkinci Sınıflarında Okutulan Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Ankara, 1992), s.6.

cumhuriyete sahip çıkma duygusunun öğrencilere kazandırılması duyuşsal alanla ilgilidir.

1.6.1.1.2. Hedef-Davranışların Düzeyi

Kitapta yer alan Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesi ve konuları öğrencilerin düzeyine uygun olup öğretim programıyla da paralellik göstermektedir.

1.6.1.1.3. Hedef-Davranışların Sınırları

Öğretim programının içeriğinin sınırlarını hedef-davranışların sınırları belirler.⁶² İncelenen ders kitabı öğretim programının belirlediği konularla sınırlandırılmış olup ne kadar bilginin verileceği hedef davranışlarla belirlenmiştir.

1.6.1.1.4. Hedef-Davranışların Basamak Düzeyi

Hedef davranışların basamak düzeyi içeriğin düzeyini de belirler. İçeriğin düzeyi, verilen bilginin kazanılması ve kullanılmasında gerekli bilişsel, duyuşsal ve devinişsel işlemlerin düzeyiyle ilgilidir. Ders kitabındaki hedef davranışlar daha çok bilişsel alanın bilgi ve kavrama düzeyinde olup uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına sınırlı yer verilmiştir.

1.6.1.2. Ünite ve Konular (İçerik)

Öğretim programında yer alan ünite ve konularla ders kitabındaki ünite ve konular paralellik taşımaktadır. Programda belirlenmiş ünite ve konular arasında da hacim bakımından uygun bir denge vardır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesine ayrılan sayfalar programdaki ağırlığına paralel olarak dengelenmiştir. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

⁶² Abdurrahman KILIÇ, Serdal SEVEN: **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi** (Ankara, 2002), s.64.

konuları kitapta üç bölümde 155 sayfada ve yaklaşık 41357 kelimede anlatılmıştır. Birinci Bölüm 1940 Yılına Kadar Türk Edebiyatı , ikinci bölüm Son Dönem Türk Edebiyatı, üçüncü bölüm Günümüz Halk Edebiyatı olarak adlandırılmıştır.

Birinci bölümde 1940 Yılına Kadar Türk Edebiyatı; Genel Özellikler, Manzum Eserler, Mensur Eserler başlıkları altında verilmiştir. Manzum Eserler bölümünde Faruk Nafiz Çamlıbel (Han Duvarları), Ahmet Kutsi Tecer (Nerdesin), Necip Fazıl Kısakürek (Kaldırımlar); Mensur Eserler bölümünde hikâyede Refik Halit Karay (Eskici), Memduh Şevket Esenal (Haşmet Gülkökan); romanda, Reşat Nuri Güntekin (Çalıkuşu)'den seçilmiş parçalara yer verilmiştir.

İkinci bölümde Son Dönem Türk Edebiyatı; Genel Özellikler, Manzum Eserler, Mensur Eserler başlıkları altında verilmiştir. Manzum Eserler bölümünde Arif Nihat Asya (Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor), Fazıl Hüsnü Dağlarca (Üç Şehitler Destanı'ndan), Zeki Ömer Defne (İlgaz), Ahmet Muhip Dıranas (Olvido), Halit Fahri Ozansoy (Akisler), Orhan Veli Kanık (Yol Türküleri), Behçet Necatigil (Solgun Bir Gül Dokununca), Attilâ İlhan (Demir Kuşaklı Halkımız), Cahit Sıtkı Tarancı (Otuz Beş Yaş Şiiri), Coşkun Ertepinar (İklim Mevsim Bilmez Bahçelerim); Mensur Eserler bölümünde hikâyede Sait Faik Abasıyanık (Karanfiller ve Domates Suyu), Haldun Taner (Sonsuz Kalmak), Orhan Kemal (Önce Ekmek), Sabahattin Kudret Aksal (Geceye Doğru); romanda, Peyami Safa (Fatih-Harbiye), Ahmet Hamdi Tanpınar (Huzur), Kemal Tahir (Devlet Ana), Tarık Buğra (Küçük Ağa), Hüseyin Nihal Atsız (Deli Kurt), Yaşar Kemal (İnce Memed); tiyatrodaki, Necati Cumalı (Susuz Yaz), Turan Oflazoğlu (Çağrı), Recep Bilginer (Yunus Emre), Refik Erduran (Karayar Köprüsü); Gezi ve Hatıratı, Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Tevfik Fikret), Yusuf Ziya Ortaç (Ömer Seyfeddin), Abdülhak Şinasi Hisar (Çamlıca'daki Eniştemizin Köşkü), İsmail Habib Sevük (Tuna Yalılarında); deneme-eleştiri, Suut Kemal Yetkin (Yeni Türk Şiiri), Cemil Meriç (Tercüme), Mehmet Kaplan (O Büyük Kuşlar); edebiyat tarihinde, Mehmet Fuad Köprülü (Koroğlu ve Dede Korkut), Ahmet Hamdi Tanpınar (Rodos'a Sürgün), Vasfi Mahir Kocatürk (Evliya Çelebi)'ten seçilmiş parçalara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde Günümüz Halk Edebiyatı; Genel Özellikler, Eserler, başlıkları altında verilmiştir. Eserler bölümünde Âşık Veysel (Toprak), Erzurumlu Yaşar Reyhanî (Koşma), Karşı Murat Çobanoğlu (Koşma), Şeref Taşlıova (Yeşil Olur)’dan seçilmiş parçalara yer verilmiştir.

Ders kitabı öğrencinin zihinsel süreçleri kullanmayı öğrenmesine göre düzenlenmiştir. Bilgi basamağındaki bir davranışla ilgili bir içerik sunulurken tündengelim kullanılmalıdır. Ders kitabında da konular; genel özellikler, örnek eserler ve şahsiyetler şeklinde sıralanarak tündengelim uygulanmıştır.

Ders kitabı, öğrenme ilkelerine göre düzenlenmiştir. İçerikte konu sunulurken öğrencinin öğreneceği bilgiler aşamalı ve birbirinin ön şartı olacak şekilde organize edilmiş olmakla birlikte yazılı öğeler görsel yapılarla desteklenmediği için görsel açıdan zayıftır. Konular anlatılırken hiç fotoğraf ve resimlerden faydalanılmamıştır. Genel Özellikler, konu başlıkları ve Hazırlık Çalışması, sanatçılarla ilgili bilgiler ve testler renkli çerçeve içinde koyu renk puntoyla yazılmıştır.

Ünite ve konular somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene göre değil, öğretim programındaki gibi kronolojik sıraya göre düzenlenmiştir.

Ders kitabı öğrencilerin bireysel gelişimlerine ve hazırbulunuşluk düzeylerine uygun olarak düzenlenmiş, öğrencilerin soyutlamalar yapabilmelerine yardımcı olacak şekilde özetler kullanılmıştır. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesinin ilk bölümünde ve ikinci bölümde; Genel Özellikler başlığı altında paragraflar hâlinde özet bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde; “Genel Özellikler” başlığı altında Günümüz Halk Edebiyatının genel özellikleri hakkında paragraflar hâlinde çok kısa bilgiler verilmiştir. Metinlerin son bölümlerinde sanatçıların hayatları, edebî şahsiyetleri ve eserlerine yer verilmiştir. Kitabın sonunda “Türk Edebiyatı’nın Ana Çizgileri” başlığı altında edebiyat dönemleri hakkında çok kısa bir özeti içeren bilgiler, testlerin cevap anahtarı ve kaynaklar yer almaktadır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesi ders kitabında ilişkili olduğu alan ve konularla bağlantılı olarak Lise 3'üncü sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularıyla bağlantılıdır.

1.6.1.3. Öğrenme-Öğretme Durumları

Ders kitabında ünite ve konu başlarında dikkat çekici öğeler olarak hazırlık çalışmalarına ve öğrencinin öğrenme şemasını oluşturabilmesi için geçiş ifadelerine yer verilmiştir. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesinin ilk bölümünde; her konunun başında “Hazırlık Çalışması” başlığı altında sorular sorulmuştur. Bu bilgiler öğrencilerin konuya hazırbulunuşluğunu sağlayacak ve aynı zamanda da dersin işlenişinde “etkileme” görevi görebilecek nitelikte hazırlanmıştır. Kitabın ön sözünde; metinlerden yola çıkılarak edebiyat bilgileri verilmesinin araştırma soruları için öğrencilere yol göstermesine, öğrencilerin ezbercilikten uzaklaştırılarak konuları daha iyi kavramalarına; yeteneklerini geliştirmelerine ortam sağlayan yöntem olduğu ifade edilmiştir.

Öğretim hizmetinin niteliğini artırıcı şekilde ipuçları verilmiş, uygun sorular sorulmuş ve alıştırmalara yer verilmiştir. Metinlerden sonra öğrencilerin bilemeyeceği değerlendirilen kelimeler “Kelimeler” başlığı altında açıklanmıştır. Bu kelimelerin 1996 yılı basımlı TDK İmlâ Kılavuzu'nda yazılış biçimleri de gösterilmiştir. Örnek parça ile ilgili kısa bilgiler “Açıklamalar” başlığı altında verilmiştir. Öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına katkıda bulunacak aynı zamanda da ölçme değerlendirme görevi görececek sorular “Araştırmalar” başlığı altında yer almıştır.

Öğretim stratejileri yönünden konular sadece sunuş yoluyla anlatılmış, ön bilgilerle yeni bilgiler arasında resim, şema, grafik gibi yollarla ilişki kurulmamıştır. Buluş yolu ve araştırma yolu öğrenme stratejisi olarak kullanılmamıştır. Sadece bir konuda, Faruk Nafiz Çamlıbel'in “Han Duvarları” adlı örnek parçasında, öğrencilere kalıplaşmış düşüncelerden sıyrılarak özgürce düşünme ve konuşma ortamı

sağlayacak, böylelikle durum çalışması görevini görebilecek “Tartışma-Yazma” konusu bulunmaktadır.

Öğretim yöntemlerinden düz anlatım yöntemi kullanılmış, metin içinde sorular sorulmuş ama görsel öğelerle anlatım desteklenmemiştir.

Öğretim tekniklerinden anlatma ve soru-cevap teknikleri kullanılmış, anlatımın güçlendirilmesi için eğitsel oyun, dramatizasyon ve rol oynama gibi eğitsel oyunlar kullanılmamıştır.

Ders kitabında anlatımı destekleyen öğretim araçlarından resim, şekil, grafik gibi araçlara yer verilmemiştir. Ancak kitabın sonunda bir Türkiye İdari Haritası ile bir de Türk Dünyası Haritası bulunmaktadır.

Ders kitabı öğrenme ve öğretme durumlarıyla ilgili açıklamalar ve örnekler göz önünde bulundurulacak şekilde hazırlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesine örnek olarak seçilen metinlerin dönemin genel özelliklerini yansıtan metinler olmasına dikkat edildiği gözlenmektedir.

1.6.1.4. Değerlendirme

1.6.1.4.1. Hazırlık Çalışmaları

Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir. Öngörülen çalışmanın ne oranda gerçekleştirildiğini hem öğretmen hem de öğrenci net olarak değerlendirebilir.

Kısa ve özlü olarak hazırlanan soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanını alacak ve onlara başarısızlık duygusu yaşatacak şekilde değildir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesine ait sorular Lise 3'üncü sınıfların seviyesine göre hazırlanmıştır. Öğrencinin anlayabileceği ve yapabileceği seviyededir.

Ünitede kavram açıklanmadan öğrencilerden kavramın açıklanması istenmiştir. Örneğin Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Üç Şehitler Destanı'ndan adlı konunun hazırlık çalışmasında öğrencilere “İmge nedir? Tanımlayınız. Sevdiğiniz şiirlerden, rastladığınız imge örnekleri veriniz” sorusu yöneltilmiş ancak “imge” kavramı açıklanmamıştır. Yine Ahmet Kutsi Tecer'in Nerdesin adlı şiirine ait hazırlık çalışmasında öğrencilere “Halk bilimi kapsamına giren konuları araştırınız” görevi verilmesine rağmen “halk bilimi” kavramı açıklanmamıştır.

Hazırlık çalışmaları öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgilidir. Örneğin Faruk Nafiz Çamlıbel'in Han Duvarları adlı şiirinin hazırlık çalışması bölümünde “Yaptığınız bir gezi sırasında edindiğiniz izlenimleri anlatınız” sorusu öğrencinin günlük yaşantısıyla ilgilidir.

Hazırlık çalışmalarında öğrencide eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayacak soru ve çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Şeref Taşlıova'nın “Yeşil Olur” şiirinin hazırlık çalışmasında “İlkbaharda kırlardaki doğa güzelliklerini göz önüne getirerek aşağıdaki şiiri değerlendiriniz” sorusuyla günümüzdeki çevre kirliliği konusunda öğrencinin eleştirel düşünmesine katkı sağlanabilir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Rodos'a Sürgün” adlı parçasının hazırlık çalışmasında “Basın ve basın özgürlüğü ile ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?” sorusuyla günümüzde sık sık gündeme gelen basın özgürlüğü konusunda, Abdülhak Şinasi Hisar'ın “Çamlıca'daki Eniştemizin Köşkü” adlı parçasının hazırlık çalışmasında “Yaşadığınız yörede çok eski ev, köşk ya da yalılara rastlamışsınızdır. Bu yapıları niçin yaşatmalıyız?” sorusuyla tarihi eserlere verilen önem konusunda öğrencinin eleştirel düşünmesi sağlanabilir.

1.6.1.4.2. Konuların Sunumu ve Değerlendirme

1.6.1.4.2.1. Uyarıcı Sorular

Konu başlarında öğrencinin konuya karşı dikkatinin çekilmesi için uyarıcı sorular sorulmuştur. Orhan Kemal’in “Önce Ekmek” adlı parçasında “Hikâye ile anı arasındaki farkları belirleyiniz” sorusu hikâyeden önce uyarıcı bir soru olarak sorulmuştur.

1.6.1.4.2.2. Pekiştirici Sorular

İşlenen konularla ilgili öğrenmenin kalıcılığını sağlamak için tekrar ve kontrol amacıyla sorulan pekiştirici sorulara kitapta rastlanmamıştır.

1.6.1.4.2.3. Geliştirici Sorular

İşlenen konularla ilgili öğrencinin zihninde şemaların tam olarak oturmasını sağlayacak geliştirici sorulara kitapta rastlanmamıştır.

1.6.1.4.2.4. Araştırma Soruları

İşlenen konuyla ilgili kazanılan bilgilere eleştirel bir gözle bakılmasını ve bilginin zenginleştirilmesini sağlayan araştırma sorularına yer verilmiştir. Coşkun Ertepinar’ın “İklim Mevsim Bilmez Bahçelerim” adlı şiirindeki “Her mevsimde farklı olan doğa güzellikleriyle ilgili bir yazı hazırlayınız” veya Sait Faik Abasıyanık’ın “Karanfiller ve Domates Suyu” adlı hikayesindeki “Yaşamını emeğiyle kazanan tanıdığınız bir kişinin çalışmasıyla ilgili bildiklerinizi yazınız.” gibi sorular örnek olarak verilebilir.

1.6.1.4.3. Üniteyi Değerlendirme

Ünite ve bölümlerin sonunda verilen değerlendirme soruları bilişsel alandaki davranışlarla ilgili olarak çoktan seçmeli olarak hazırlanmıştır. Kitapta tutum ölçekleri ve gözlem formları bulunmadığından duyuşsal alana ait ölçme yoktur.

Üniteyle ilgili değerlendirme yapmak için bütün davranışlara ya da temsil yetkisine sahip davranışlara ait sorular bulunmadığından kapsam geçerliliği sağlanamamıştır.

Değerlendirmenin olabilmesi için öğrenciye bildirilecek bir ölçüt ve ölçüm gerçekleştikten sonra da başarı hakkında nasıl karar verileceği öğrenciye bildirilmemiştir. Bu nedenle dönüt de sağlanamamıştır.

Ünitede öğrenilen bilgi, beceri ve tutumların aktif hâle getirilmesi amacıyla sadece bir konuda (Faruk Nafiz Çamlıbel, “Han Duvarları”) “Tartışma-Yazma” konusu bulunmaktadır.

Değerlendirme soruları çoktan seçmeli olarak hazırlanmış ve seçeneklerine dikkat edilmiştir.

1.6.2. Ders Kitabının Bilimsel İçeriği

1.6.2.1. Bilgi Türlerinin İfade Edilişi

Ders kitabının bilimsel içeriğini sayıtlı, denece, ilke, genelleme, kanun, kuramca, kuram, bilim-kurgu gibi bilimsel bilgi türleri oluşturmaktadır. Bilgi türlerinin doğruluk dereceleri hep aynı olmadığından cümledeki yargı ifadesi bilgi türünün doğruluk derecesiyle paralel olmalıdır. Sosyal bilimlerde kesinlik bildiren ifadelerden kaçınmak gerekir. Ders kitabında kesin ifadelere ve birbiriyle çelişen bilgilere yer verilmemiştir.

1.6.2.2. Neden-Sonuç İlişkisi

Ünitenin verilişinde bilimsel bilgilerin elde ediliş mantığına, neden-sonuç ilişkisi kurularak sunulmasına dikkat edilmiştir. Örneğin Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Han duvarları” şiirinin açıklamalar bölümünde “Kurtuluş Savaşı yıllarında gelişen ‘Memleketçi edebiyat’ görüşü, Atatürk’ün yurt savunmasında başlattığı kahramanlıklara paralel olarak gelişmiştir.” cümlesinde neden-sonuç ilişkisi ifade edilmiştir.

1.6.2.3. Bilgilerin Konu Alanına Uygunluğu

Üniteyle ilgili sunulan bilgiler, konu alanının amacına, yöntemine, işleyişine ve konu alanının terimlerine uygundur.

1.6.2.4. Kullanılan Bilgilerin Geçerliliği

Üniteyle ilgili olarak verilen bilgiler konu alanında elde edilen son bilgilere uygundur. Kaynaklar bölümüne ve bazen verilen dipnotlara baktığımızda kaynakların önemini ve geçerliliğini koruduğunu görebiliriz. Ancak ders kitabı 2001 yılı baskısı olmasına rağmen Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzu’nun 1996 yılı baskısı esas alınmıştır. Oysaki 2000 yılı baskısının esas alınması gerekirdi.

1.6.2.5. Ders Kitabının Bilimsel İçeriğinde Karşılaşılan Yanlışlar

1.6.2.5.1. Bilgi Yanlışları

İncelediğimiz bölümde bilgi yanlışına rastlanmamıştır. Kavramların yanlış anlaşılması için yay ayraç içinde diğer anlamları veya kullanımları verilmiştir. Örneğin; nesnel (objektif), öznel (sübjektif), oyunlar (tiyatro eserleri), dramaturg (oyun yazarı ve danışmanı) gibi...

1.6.2.5.2. Hatalı Genelleme

Genelleme bir örneğe dayalı olmadan varsayıma dayalı olarak yapılırsa hatalı olabilir. Genelleme yapabilmek için bir çok örnek vermek gerekir. Genellemede evrenselliğe dikkat etmek gerekir. Ders kitabının 22'nci sayfasında “Şairler, iç dünyalarında oluşan duygu ve düşünceleri bazen simgeler ya da imgelerle dile getirmeye çalışırlar.” ifadesi hatalı genelleme örneği olarak değerlendirilebilir. Şairler iç dünyalarındaki duygu ve düşünceleri başka şekillerde de ifade edebilirler.

1.6.2.5.3. İlişkisizlik

Ders kitabının 49'uncu sayfasında Ahmet Muhip Dıranas'ın Olvido adlı şiirinin hazırlık çalışmasında ilk paragrafta “Fahriye Abla şiirini okudunuz mu? Ahmet Muhip Dıranas bu şiiriyle üne kavuştu. Konularını yaşadıklarından alan, izlenimlerini yorumlayarak şiire yansıtan Dıranas, doğa ve sanatla ilgili olarak şöyle diyor : ‘Tabiat, her şeyin anası olan bir tabiat vardır. Güzeldir. Bir de sanat vardır. O da güzeldir. Her şeyin anası olan tabiat güzelin de anası değil midir? Biz tabiata güzelliği izafe ederiz. Güzeli onda ararız. Sanatta ise güzel içinde, tabiatı ve insanı ararız.’” ifadesinde aynı paragrafta yer almasına rağmen ilk iki cümleyle diğer cümleler arasında ilişkisizlik olduğu değerlendirilebilir.

1.6.2.5.4. Anlatım Hataları

İncelediğimiz bölümde anlatım hatalarına rastlanmamıştır.

1.6.2.5.5. Bilgiyi Destekleyen Örneklerin Yetersizliği

Bilgiyi destekleyen örnekler, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak konuyu kapsayacak ve bütünlüğü dağıtmayacak şekilde hazırlık çalışmaları, açıklamalar ve sanatçı hakkında bilgilerin bölümünde verilmiştir. Öğrenci için sıkıcı olabilecek fazla ve gereksiz örnek de yoktur. Sanatçılardan (şair ve yazarlardan) seçilen örneklerin sanatçının tanınmış eserlerinden olmasına ve sanatçının edebî

şahsiyetini yansıtan örnekler olmasına dikkat edilmiştir. Yine seçilen örnek metinler ait oldukları edebî dönemin de özelliklerini taşımaktadır. Yıkıcı, bölücü ve ideolojik nitelikte bir örnek de yoktur. Örnek metinler öğrencinin seviyesine uygundur.

1.6.2.5.6. Verilen Bilgilerle Önceki Bilgiler Arasında Çelişki

İncelediğimiz bölümdeki bilgiler, hiçbir yanlış anlaşılmaya sebebiyet vermeyecek şekilde açık, net ve anlaşılır olarak verilmiş olup çelişkiye rastlanmamıştır.

1.6.2.5.7. Gereksiz Bilgi ve Ayrıntıya Yer Verme

Müfredat programında yer almayan şair ve yazarlara yer verilmemiştir. Serbest okuma parçaları ile sanatçıların başka eserlerinden örnekler hiç yer verilmemiştir. Özet bilgiler kısa ve öz olarak verilmiştir. Sanatçılar ve eserleri hakkındaki bilgiler gerektiği ölçüde verilmiştir. Hazırlık çalışması ve araştırmalar kısmındaki sorular dengeli bir biçimde dağıtılmış ve öğrenci seviyesine uygun şekilde hazırlanmıştır.

1.6.2.5.8. Kişisel Görüşlere Yer Verme

Kişisel görüşlere açıklamalar bölümünde ve sanatçılar hakkında verilen bilgilerde rastlanmakla beraber bu bilgilerde “bence, bizce, kanaatimce, kanaatimizce,” gibi öznel ifadeler yer verilmemiştir.

1.6.3. Ders Kitabında Dil ve Anlatım

1.6.3.1. Dil Bilgisi Kuralları

Dil bilgisi kurallarını oluşturan yazım kurallarına uyulmuştur. Kelimelerin ve eklerin yazımında bir yanlış rastlanmamıştır.

1.6.3.1.1. Noktalama İşaretleri

Noktalama işaretleri öğrenci seviyesine uygun şekilde, ihtiyaç duyuldukça doğru olarak kullanılmıştır.

1.6.3.1.2. Yazım Hataları

İncelediğimiz bölümde yazım hatalarına rastlanmamakla birlikte Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzu'nun 1996 baskısı esas alındığı için bazı kelimelerin yazımı 2005 yılı baskılı Yazım Kılavuzu'nda değişmiştir.

1.6.3.2. Dil ve Anlatımda Kelime

Kitapta konu alanına ait kavramların doğru kullanıldığı görülmektedir. Anlatımda bütün sözcük türlerinden yararlanılmıştır. Kelimelerin uzunlukları öğrencilerin okuma becerilerine uygundur. Bir kavrama karşılık kitabın her yerinde aynı kavramlar kullanılmıştır. Bazı yabancı kelimelerin anlamları veya okunuşları yay ayrıç içinde verilmiştir.

1.6.3.3. Dil ve Anlatımda Cümle

Ünitenin verilişinde cümlelerin öğelerinin dizilişine dikkat edilmiştir. Genellikle kısa ve kurallı cümleler kullanılmasına çalışılmıştır. Uzun cümlelere fazla yer verilmemiştir. Cümlelerdeki kelime sayısı öğrenci seviyesine uygundur. Gereksiz kelimelere yer verilmemiştir.

1.6.3.4. Dil ve Anlatımda Paragraf

Her paragrafta bir fikir açıklanmıştır. Genel olarak uzun paragraflara yer verilmemiştir. Öyle ki bazı paragraflar tek cümleden oluşmaktadır. Paragraflar arasındaki bağlantılar açık bir şekilde kurulmuştur.

1.6.3.5. Dil ve Anlatımda Anlatım Şekilleri

Kitapta yazarların üslubu hissedilmektedir. Bütün metinler aynı yöntemle işlenmiştir. Kitapta farklı anlatım şekillerine fazla yer verilmemiştir. Genel olarak açıklayıcı anlatım kullanılmıştır. Anlatılanlar çok açık bir dille ifade edilmiştir. Anlam karmaşası yoktur. Kitabın ön sözünde dil ve edebiyatta gösterilecek başarının her alandaki başarıya ilk adım olduğu yazarlar tarafından ifade edilmiştir.

1.6.4. Ders Kitabının Tasarımı

1.6.4.1. Tasarım Öğeleri

1.6.4.1.1. Boyut

Ders kitabının boyutu uzunluk, genişlik ve yüksekliğiyle ilgili olup incelenen ders kitabının boyutu 16x23x2 cm.dir. Kitabın fiziksel boyutu lise 3'üncü sınıf öğrencileri için rahatlıkla algılanabilir biçimdedir. Kitaptaki bilgilerin verilmesi gereken düzeyde olduğu değerlendirilebilir. Ancak Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı dönemlerindeki Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Garipçiler, Hisarcılar, İkinci Yeniler gibi edebiyat toplulukları hakkında ders kitabında verilen bilgiler yetersizdir. Yine olay hikâyesi ile durum hikâyesi hakkında hiç bilgi verilmemiş olması da bir eksikliktir.

1.6.4.1.2. Doku

Ders kitabında görsel dokuya yer verilmemiştir. Ders kitabının kapak kompozisyonu renkli hazırlanmasına rağmen öğrenciyi cezbedecek nitelikte değildir. Kapakta resim kullanılmamıştır. Konuların anlatımında da hiç fotoğraf ve resimlerden faydalanılmamıştır. Kitabın kapağı ve sayfaları dokunsal olarak hissedilebilir, pürüzsüzdür ancak kapak çabuk yıpranabilir özelliktedir. Sayfalarda, 1'inci hamur kâğıt kullanılmıştır. Kitapta hiçbir görsel doku ögesinin kullanılmaması

bir eksikliktir. Çünkü dokunun rengi, yapısı, parlaklığı ve işlenişi nesnelerin algılanışını etkiler.

1.6.4.1.3. Çizgi

Ders kitabının genelinde dinamizm etkisi uyandıran dikey çizgiler ve durağanlık etkisi uyandıran yatay çizgiler kullanılmıştır. Özellikle hazırlık çalışması, kelimeler, açıklamalar, araştırmalar gibi bölümlerde yatay çizgilerin kullanılması durağanlığın oluşmasına yol açmıştır. Bunun dışında herhangi bir resim ya da görsel öge olmadığından çizgi unsuru incelenememiştir. Çizgi “Kelimeler” bölümünde kelimeleri birbirinden ayırıcı bir öge olarak kullanılmıştır. Ünite başlarında içerik verilirken konu başlıkları kalın ve açık pembe renkli kalın çizgili bir çerçevede verilerek dikkat çekilmeye çalışılmıştır. İhtiyaç duyulduğunda sayfa bütününde de çerçevelere yer verilmiştir. Ünite ve bölüm başlarında sanatçıların isimleri iki yatay çizgi arasında yazılmıştır.

1.6.4.1.4. Renk

Ders kitabının kapağında yeşil, lacivert, sarı, turuncu gibi canlı renkler kullanılmıştır. Kitabın içinde ise sadece kahverengi ve pembenin pastel tonları kullanılmıştır. Kitabın içinde de kapakta kullanılan canlı renkler dikkati çekme ve monotonluğa son vererek canlılık ve hareket katma maksadıyla tercih edilebilirdi. Başlıklar, hazırlık çalışması, kelimeler, açıklamalar, araştırmalar, sanatçı hakkında bilgiler açık pembe zemin üzerine siyah yazıyla yazılmıştır. Rengin zeminle kombinasyonu okunabilirliği etkilediğinden beyaz fon üzerine siyah yazı uygun olmakla birlikte açık pembe zemin üzerine siyah yazının uygun olmadığı değerlendirilebilir.

1.6.4.1.5. Şekil / Form

Ders kitabında şekil veya form olarak gösterilebilecek bir tablo bulunmamaktadır.

1.6.4.1.6. Boşluk

Ders kitabında başlıklarla metinler arasında, paragraflar arasında ve bölümler arasında öğrencilerin not alabilmeleri için gözün algılama oranları dikkate alınarak uygun boşlukların bırakıldığı görülmektedir.

1.6.4.2. Tasarım İlkeleri

1.6.4.2.1. Bütünlük

Ders kitabında görselliğe dayalı resim, şekil, grafik gibi öğeler bulunmadığından bütünlük ilkesine uygunluk yazıda aranmıştır. Ayrıntı, gereksiz öge kullanımı, haritalarda ayrıntı gibi durumlar yoktur.

1.6.4.2.2. Zıtlık

Zıtlık ilkesi sadece beyaz fon üzerine siyah yazının kullanılmasıyla sağlanmıştır.

1.6.4.2.3. Vurgu

Başlıklarda hem kalınlık hem fon hem de punto vurgusu kullanılmıştır. Dikkat çekilmek istenen kelimelerde de bu husus önemsenmiştir. Ünite ve bölümlerin girişlerinde de çerçeve vurgularından yararlanılmıştır. Vurgularda aşırıya gidilmemiştir ve vurgu yapılan öğelerde tutarlılık vardır.

1.6.4.2.4. Yakınlık

Ders kitabında herhangi bir görsel materyal olmadığı için yakınlık ilkesi sadece yazı üzerinde incelenmiştir. Her bir başlık altındaki bölümlerde yer alan yazılar, kendi içlerinde tutarlı bir mesafede verilmiştir.

1.6.4.2.5. Tekrar

Kitapta bölüm başlıklarında ve metinlerde yazı tipi ve puntosu değiştirilmeden tekrar edilmiş, fonlar üzerinde de değiştirme yapılmamıştır.

1.6.4.2.6. Hizalama

Kitapta tüm yazılar sayfa ikiye bölünmeden tek sıra hâlinde sola hizalanarak yazılmıştır.

1.6.4.2.7. Uygunluk

Kitapta görsel öğeler kullanılmadığından şekil, resim, fotoğraflarla yazılar arasında uygunluktan söz edilememektedir. Ancak kitabın tamamında aynı renkler kullanıldığından renk uyumu vardır.

1.6.4.2.8. Denge

Kitapta özellikle “Kelimeler” bölümünde kelimeleri birbirinden ayırmak için kullanılan çizgiler denge ilkesini sağlamaktadır.

1.6.4.2.9. Egemenlik

Kitabın bütününde egemen olan unsurun yazı olduğu dikkati çekmektedir. Lise 3’üncü sınıf seviyesine bu durumun uygun olduğu kabul edilse de ihtiyaca ve konulara göre resim, fotoğraf, minyatür, şekil, tablo, grafik, harita gibi öğelerden yararlanılmasının öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmeye katkı sağlayacağı değerlendirilebilir.

1.6.5. Ders Kitabında Görsel Düzen

1.6.5.1. Görsel Öğeler

Kitabın tamamında sadece bir Atatürk resmi, İstiklâl Marşı'nın fonunda bulunan bir Türk Bayrağı resmi, kitabın sonunda, bir Türkiye İdari Haritası ile bir de Türk Dünyası Haritası bulunmaktadır. Bunun dışında resim, fotoğraf, minyatür, şekil, tablo, grafik vs. yer almamaktadır. Bunun kitap için görsel düzen açısından bir eksiklik olduğu değerlendirilebilir.

Kitabın bütününde kullanılan renkler koyu kahverengi, siyah, sarı, pembenin pastel tonları ve turuncunun değişik tonlarıdır. Bu renkler birbirine yakın olduğu için bir monotonluk oluşturmaktadır. Bu renklerden ziyade en azından her üniteye değişik daha canlı renkler kullanılmış olsaydı gözün yorulması engellenir ve görsel düzene bir canlılık kazandırılabilirdi. Bir sayfadan başka bir sayfaya geçişte renk ve kompozisyon bütünlüğü farklılaşmamaktadır.

Kitabın kapağında sıcak renkler kullanılmış olsa da içerikte mat renkler kullanılmıştır. Ancak renkler dağınık olarak kullanılmamıştır.

Yazılar düzenli yerleştirilmiştir. Yatay ve dikeylik göz önünde bulundurulmuştur. Kitapta kullanılan haritalar okunaklı, açık ve anlaşılır şekilde hazırlanmıştır. Sınırlar doğru çizilmiştir.

Kitapta görsel materyal yer almadığı için; bilgi vermek, bilgileri desteklemek, dikkati çekmek, konu özetlemek, olgular ve kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek gibi görsel materyal işlevleri de yer almamaktadır.

1.6.5.2. Yazı Ögeleri

1.6.5.2.1. Yazı Tipi

Kitabın genelinde Times New Roman yazı tipi ve metin sonlarındaki araştırma sorularında italik harfler kullanılmıştır. Kelimeler bölümündeki kelimeler kalın-siyah yazılırken açıklamaları normal siyah tonda yazılmıştır.

1.6.5.2.2. Yazı Boyutu (Punto)

Başlıklarda önem derecesine göre 14,18,20 punto büyüklüğünde kalın yazı tipi kullanılmıştır. Metinlerde ise 12 punto ağırlıklı olarak kullanılmış ve anahtar kelimeler de kalın olarak vurgulanmıştır.

1.6.5.2.3. Büyük Harf

Ünite, bölüm, metin ya da ara başlıklarda büyük harf kullanılmıştır.

1.6.5.3. Görsel Düzendeki Dikkat Edilmesi Gerekenler

Kitapta görsel düzeni oluşturacak unsurlar olmadığı için; konuya uygunluk sağlama, tasarım öğeleri ve ilkelerine uygun düzenlenme, yeterli oranda öğeye yer verme, ipuçları kullanma, algısal özelliklere uygun olarak düzenlenme ve amaca uygun zihinsel tepkiler verme gibi ölçütlere göre bir inceleme yapılamamıştır. Bu ölçütler olmadığı için kitapta bir tek düzelik hâkimdir. Bu da öğrencinin konuya ilgisini çekememekte ve güdüleyici olamamaktadır.

Sayfa düzenine ve kenar boşluklarına dikkat edilmiştir. Ayrıca metinler verilirken yer yer bırakılan boşluklar, öğrencilerin not almalarını sağlaması açısından önemlidir.

1.6.6. Ders Kitabında Fiziksel Yapı ve Bölümler

1.6.6.1. Fiziksel Yapı Özellikleri

1.6.6.1.1. Kitapta Kullanılan Malzeme

Kitapta, kâğıt olarak mat ve birinci hamur beyaz kâğıt kullanılmıştır. Kâğıt dokusu pürüzsüzdür. Kâğıt, baskının arka yüze geçmesini engelleyecek kalınlıkta değildir. Kitabın cildi için yapıştırıcı kullanılmıştır. Kullanılan yapıştırıcı, kâğıt ve karton yapıştırmada uzun süre özelliğini kaybetmeyecek niteliktedir. Kitabın kapağı ve sayfaları birbirinden ayrılmamış, kopmamış ve birbirine yapışmamıştır.

1.6.6.1.2. Kitabın Ebadı

Ders kitabı normal boy (16x23 cm) olarak basılmıştır. Kitabın ebadı, kitapların daha rahat kavranması, çantada taşınması vb. açılardan kullanımı uygun niteliktedir.

1.6.6.1.3. Kitabın Ağırlığı

Kitabın sayfa sayısı (272 sayfa) göz önüne alındığında ağır olmadığı, yaş ve gelişim düzeylerine göre öğrencilerin kolayca taşıyabileceği ve kullanabileceği nitelikte olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca kitabın hafif olması için saman kâğıdı kullanılmamıştır.

1.6.6.1.4. Kitabın Kapağı

Ders kitabının kapağının kartonu yeterince kaliteli olmadığından dayanıklı değildir. Kolay kıvrılmakta ve hasar görmektedir. Kitabın kapağında yeşil, lacivert, sarı, turuncu gibi dikkat çekici renklerin kullanılması olumlu bir özellik gibi nitelense de edebiyatı çağrıştıran bir resim kullanılmadığından kitabın içeriği hakkında etkili mesaj verecek şekilde düzenlenmemiştir. Kitabın kapağında ders

kitabının adı, sınıfı, yazarların adı ve yayınevi yazmaktadır. Renk kullanımında aşırıya kaçılmıştır.

1.6.6.1.5. Ciltleme

Sırttan tutkal yapıştırılarak yapılan ciltleme tekniği kullanılmıştır. Tutkalın fazla olmamasına ve kaliteli olmasına dikkat edilmiştir.

1.6.6.1.6. Kitabın Baskısı

Ders kitabı renkli basılmıştır ve herhangi bir mürekkep dağılması olmamıştır.

1.6.6.2. Ders Kitabında Olması Gereken Bölümler

1.6.6.2.1. İçerikle İlgili Olmayan Bölümler

1.6.6.2.1.1. Atatürk Portresi, İstiklal Marşı, Bayrak, Gençliğe Hitabe

Atatürk Portresi canlı ve renklerde bulanıklık olmaksızın uygun şekilde hazırlanmış olup Atatürk'ün doğum ve ölüm tarihleri portrenin altına yazılmıştır. İstiklal Marşı'nın on kıtası uygun puntolarla yazılmıştır. İstiklal Marşı'nın yanında "Türk Bayrağı Kanunu" ve "Türk Bayrağı Tüzüğü"ne uygun olarak hazırlanmış bayrak yer almaktadır. Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi de uygun puntolarla kitapta yer almaktadır.

1.6.6.2.1.2. Kitaba Ait Kimlik Bilgileri

Kitaba ait kimlik bilgileri (Kitabın ismi, yazarları, nerede ve ne zaman basıldığı, yayınevinin adı, adresi, belgegeçer numarası, Web sayfası ve e-posta adresi, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından tavsiye edilme süresi, ISBN numarası vs.) kitabın ilk iki sayfasında herkesin rahatlıkla görebileceği şekilde yer almaktadır.

1.6.6.2.2. İçerikle İlgili Bölümler

1.6.6.2.2.1. İçindekiler

Ders kitabında içindekiler bölümü bölüm ve konular olarak ayrılmış ve renkli zemin üzerine siyah harflerle yazılmıştır. Her ünite farklı renkte gösterilmemiştir. Kitabın ihtiva ettiği edebiyat bilgileri ve kitapta bulunan okuma parçalarının hangi başlıklar altında (sanatçı ve eser ismiyle) hangi sayfalarda bulunduğu “İçindekiler” bölümünde verilmiştir.

1.6.6.2.2.2. Ünitelerin Konuları

Bölümler, konular öğretim programına göre büyük harften küçük harfe ve koyu renkten açık renge doğru belirtilmiştir.

1.6.6.2.2.3. Hedef İfadeleri

Öğrencilerin kendilerinden beklenen davranışların neler olduğu hakkında konuya başlamadan önce bilgilendirilmeleri, motivasyon ve derse hazırlıklı olabilmeleri açısından gerekli olan hedef ifadelerine konular öncesinde yer verilmemiştir.

1.6.6.2.2.4. Dizin (İndeks)

Bir kitabın arama motoru olarak da nitelendirilebilecek ve öğrencilere son derece yararlı olacak dizin (indeks) bölümü yoktur.

1.6.6.2.2.5. Ön Söz

Ön söz bölümünde öğretmen ve öğrencilere hitap edilerek kitabın amaçları, kullanma yöntemleri ile dil ve edebiyat öğreniminin önemine değinilmiştir.

1.6.6.2.2.6. Kronoloji

Kitapta kronoloji yoktur.

1.6.6.2.2.7. Sözlük

Kitabın sonunda bir sözlük yoktur. Ancak öğrencilerin bilemeyeceği değerlendirilen kelimeler metinlerden sonra “Kelimeler” başlığı altında verilmiştir.

1.6.6.2.2.8. Kaynaklar

Kitabın sonunda türlerine ayrılmış olarak yer alan kaynaklar bölümü kaynaklara ulaşmada öğrencilere kolaylık sağlayacaktır. Ancak “Kaynaklar” bölümünde Türk Dili ve Edebiyatı dersi veya Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ile ilgili internet adresleri bulunmamaktadır.

1.6.6.2.2.9. Semboller, Tablo ve Şekiller Listesi

Kitapta sembol, tablo ve şekil kullanılmadığından bunlara ait bir liste de bulunmamaktadır.

1.6.6.2.2.10. Alıştırmalar

Öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmeleri ve uygulama yapmaları için, konu sonlarında “Araştırmalar”a yer verilmiştir. Ancak bunlar dengeli bir dağılım (4-10 adet) göstermez.

1.6.6.2.2.11. Hazırlık Çalışmaları

Öğrencilerin öğrenme ortamında başarılı olmalarını sağlamak için metinler öncesinde hazırlık çalışmalarına yer verilmiştir.

1.6.6.2.2.12. Ünite Sonu Değerlendirme Soruları

Manzum Eserler bölümünün sonunda “Test 1” başlığı altında Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, anlatım biçimleri, kelime anlam ve edebî sanatlar konularıyla ilgili 10 sorudan oluşmuş bir çoktan seçmeli test bulunmaktadır. Mensur Eserler bölümünün ortasında “Test 2” başlığı altında Son Dönem Türk Edebiyatı, anlatım biçimleri, paragraf bilgisi konularıyla ilgili 10 sorudan oluşmuş bir çoktan seçmeli test daha bulunmaktadır. Testlerin cevap anahtarı ise kitabın son sayfalarına konulmuştur. Üçüncü bölümün sonunda “Test 3” başlığı altında Son Dönem Türk Edebiyatı konusuyla ilgili 6 sorudan oluşmuş bir çoktan seçmeli test bulunmaktadır. Testin cevap anahtarı ise kitabın son sayfalarına konulmuştur.

1.6.6.2.2.13. Özet

Ünite sonlarında özet bölümü yoktur ancak kitabın sonunda “Türk Edebiyatı’nın Ana Çizgileri” başlığı altında edebiyat dönemleri hakkında çok kısa bir özeti içeren bilgiler bulunmaktadır.

1.7. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

“Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli”nde ölçme ve değerlendirme faaliyetleri de büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ezbersiz bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi açısından oldukça önemli bir unsur oluşturan “Soru Sorma Teknikleri” ve “Soru Hazırlama teknikleri” konularında hizmet içi eğitim uygulamaları ile yetiştirilmiş olması gerekir.

“Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli”nde öğrenmeyi öğrenme;

1. Düşünmeyi öğrenmedir.
2. Aklı zekâyâ dönüştürmedir.
3. Soru sormayı öğrenmedir.
4. Sokratik metottur. Bir başka deyişle, soru sorma yöntemi ile karşıdakinin bilgilerini açığa çıkarmadır. Soruların bir sonraki soruyu ortaya

çıkarmasıdır. Her sorunun bir sonraki soruya ön koşul olmasıdır.

5. Şüpheciliktir.

6. Anlatılanların "neden" ve "niçin"ini öğrenmeye çalışmaktır. Bilimin temelinde yatan "merak"tır.

Buna göre öğrenmeyi öğrenmenin amacı öğrencilerin;

1. Soru sorma yöntemini öğrenmeleri,
2. Anlatılanlara "neden", "niçin" mantığıyla yaklaşımları,
3. Öğrenmeyi, tam kapasitesiyle ortaya çıkarmaları,
4. Düşünme yeteneğini geliştirmeleri,
5. "Bilme" nin önemini öğrenmeleri olarak özetlenebilir.

Araştırmalar, birçok sınıfta zamanın çoğunun bir kişinin konuşması ile geçtiğini göstermektedir. Genellikle konuşan öğretmen, dinleyenler ise öğrenciler olmaktadır. Öğretmen merkezli bir eğitimi öğrenci merkezli eğitime dönüştürmenin tek yolu soruların kullanılmasıdır. Bu durumda, soru sorma becerisi etkili öğretimin vazgeçilmez bir boyutu olmaktadır.⁶³

Öğrenmeyi öğrenme, eğitim ve öğretimde bilinen tüm yöntemlerin özellikle "SORU SORMA" mantığı ile birleştirilmesi olarak ele alındığından öğretmenlere ilk olarak; “SORU SORMANIN ÖNEMİ VE TEKNİĞİ MUTLAKA ÖĞRETİLMELİDİR.”

Öğrenci merkezli bir sınıfta öğrencilere üst düzey düşünme becerilerini (eleştirel, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme, problem çözme) kullanarak cevaplayabilecekleri sorular sorulmalıdır. Öğrencilerin kendi kendilerine ve birbirlerine de açık uçlu, problem çözmeye yönelik ve bir yargıya varmalarını sağlayacak sorular sormaları desteklenmelidir.⁶⁴

⁶³ Kenneth MOORE: **Öğretim Becerileri**, Çev. Nizamettin Kaya (Ankara:Turhan Kitabevi, 2000), s.162.

⁶⁴ Gülşen ÜNVER:a.g.e., s.14.

1.7.1. Soru Sorma Teknikleri

Sorgulayıcı teknik, soru-cevap tekniği uygulanırken şu soru tipleri kullanılabilir :

1.7.1.1. ODAKLAYICI SORULAR : Hatırlama, uygulama, üretim ve değer yargısı düzeylerinde olabilen odaklayıcı sorular; öğrenci dikkatini o anda derse veya işlenen konuya çekmek için kullanılır.⁶⁵

AMACI: Ne öğrendiğini tespit etmek ve ilgi artırmak amacıyla sorulur.

ZAMANI : Ders başında, ders esnasında, ders sonunda sorulabilir.

Örnek:

- Bu şiirin kafiyesi yazıldığı dönemin kafiye anlayışına uygun mudur?
- Parçada sunulan tezi nasıl açıklayabiliriz?

1.7.1.2. DESTEKLEYİCİ SORULAR : Cevaplama esnasında öğrencilere yardımcı olmak veya hatalı cevapları düzelterek doğru cevaba yöneltmek amacıyla kullanılan sorulardır.⁶⁶

AMACI: Sorulan soruyu cevaplamasına yardımcı olmak, doğru cevaba yöneltmek amacıyla sorulur.

ZAMANI : Soru sorma sırasında ima ve ipucu ihtiyacı olduğunda sorulabilir.

⁶⁵ Kenneth MOORE: a.g.e., s.169.

⁶⁶ Kenneth MOORE: a.g.e., s.170.

Örnek:

- Sinekli Bakkal kimin eseridir?
- Bilmiyorum.
- Peki; Türk'ün Ateşle İmtihanı, Vurun Kahpeye, Ateşten Gömlek kimin eseridir?
- Halide Edip Adıvar'ın
- Doğru.

1.7.1.3. İRDELEYİCİ SORULAR : İrdeleyici sorular, öğrencileri ilk cevapları üzerinde daha kapsamlı düşünmeye zorlar. Bazı sorular; berraklaştırma, dikkati önemli noktalara yöneltme veya verilen cevap üzerine tekrara yoğunlaştırma amacıyla kullanılır.⁶⁷

AMACI: İlk cevap üzerinde düşünmeye zorlamak, cevaplara berraklık kazandırmak, dikkati önemli noktalara yöneltmek amacıyla sorulur.

ZAMANI : İlk cevap alındığında sorulabilir.

Örnek:

- Bu ifadenle ne demek istiyorsun?
- Neyi kastediyorsun?
- Bunu daha başka şekilde ifade edebilir misin?
- Hangi sonuca varıyorsun?

1.7.2. Soru Hazırlama Teknikleri

Öğretmenlerin çoktan seçmeli (test tipi) ve metin tipi (açık uçlu) soru hazırlarken göz önünde tutacakları hususlar **EK-1** ve **EK-2**'de şema hâlinde belirtilmiştir.

⁶⁷ Kenneth MOORE: a.g.e., s.172.

1.7.3. Sınavların Uygulanması

Hızla gelişen teknoloji nedeniyle, eğitim sistemlerinin bireye egemenliğinin hemen tüm uluslarca ele alınmasıyla öğrenim ve öğretim kavramları arasındaki fark dikkat çekiyor. Öğrenimde öğrenci belirleyiciyken, öğretimde öğretmen bu rolü alıyor. Bu durum, okulun öğretme ortamı olması yerine öğrenme ortamına dönüştürülmesini gerektiriyor. Bu ortamda “öğretmen” kavramı, yerini “öğrenme ortağı” kavramına bırakıyor. Böylelikle öğrenci aktif oluyor. Öğrenci katılımı önem kazanıyor. Bu da daha katılımcı bir yönetim ve sınav sistemini beraberinde getiriyor. Bu yeni durum öğrenme ortağının; değişimlerle sürekli kendisini donatan, etkili yönlendiricilik yapabilen, sınavı öğrenciye karşı koz veya tehdit unsuru olarak görmeyen, öğrenme sürecinin parçası sayan bir kimliğe kavuşmasını gerektiriyor.⁶⁸

Öğretmenlerden kaynaklanan ölçme değerlendirme farklılıklarını ortadan kaldırmak, okuldaki tüm öğrencilere eşit ve adil davranmak, öğrenciyle beraber öğretmeni de kontrol etmek, sınav için ayrıca bir ders saati ayırmamak gibi nedenlerle sınavların okuldaki Ölçme ve Değerlendirme Şubesi tarafından ve ilk ders saatinde topluca yapılması “Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli”nin gereklerindendir. Öğretmenin görevi konular işlendikçe müfredata ve öğretmen kılavuz kitabındaki davranışlara uygun, soru bankası için çoktan seçmeli (test tipi) ve metin tipi (açık uçlu) soru üretmek olmalıdır. Öğrencilere sadece çoktan seçmeli değil, metin tipi de sınav uygulanmalıdır. Sınavların hazırlanması, basılması ve değerlendirilmesi Ölçme ve Değerlendirme Şubesi tarafından yürütülmelidir. Sınav sonuçlarına göre konu başarı yüzdesi % 65’in altında olan öğrencilere ders öğretmenleri tarafından geri besleme kursu düzenlenmelidir. Ölçme ve Değerlendirme Şubesi tarafından yapılan sınavın sonuçlarına göre bu şube tarafından hazırlanan Sınav Sonuç Raporu ve Sınav Değerlendirme Raporu örneği **EK-3**’tedir.

⁶⁸ BİROL VURAL: **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ** (İstanbul, 2003), s. 322-323.

2.BÖLÜM (BULGULAR VE DEĞERLENDİRME)

21'inci yüzyılın eğitim vizyonu çerçevesinde öğrencilerin; araştırmacı ve sorgulayıcı, bilgiye ulaşabilen, yaratıcı, üretken, öğrenmeyi öğrenmiş ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlamak, öğretim verimliliğini artırmak önem kazanmıştır.

Bu nedenle sınıf ortamında “öğretmenin ne bildiği değil”, “öğrencinin ne bildiği” anlayışından hareketle “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı” ünitesinin öğrenci merkezli öğretim modeliyle nasıl işleneceği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Konu Lise III'üncü Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersinde “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı”nın öğrenci merkezli öğretim modeliyle işlenişi ile sınırlı kalacak, diğer edebiyat dönemleri; Türkiye Dışındaki Çağdaş Türk Edebiyatı ve Batı Edebiyatı üniteleri incelemeye alınmayacaktır.

Yapılan inceleme öğrenci merkezli öğretim modelinin ana esaslarını ve örnek bir uygulama modelini içermektedir. Bu model örnek alınarak öğretmenlerin diğer derslerde veya ünitelerde de kendi ihtiyaç, imkân ve kabiliyetlerine uygun olarak kendi uygulama biçimlerini geliştirerek uygulayabilecekleri değerlendirilmektedir.

Geleneksel öğretmen merkezli yaklaşım alışkanlıklarından, öğrenci merkezli öğretim modeli yaklaşımına geçmek birtakım sorunların yaşanmasını kaçınılmaz kılabilir. Yapılacak çalışmaların verimli olması ve sorunların en az düzeye inmesi için şu stratejiler izlenmelidir :

1. Öğrenci merkezli öğretim için uygun fiziksel koşullar ve ortamlar sağlanmalıdır.
2. Öğrenci merkezli öğretim kavramını destekleyen değer ölçütleri benimsenmelidir.

3. Öğrenci merkezli öğretim planlanmış bir süreç sonunda gerçekleşmelidir.
4. Öğrencilerin yaşam becerilerini kazanmaları ders dışı etkinliklerle desteklenmelidir.
5. Öğrenci merkezli öğretimin gereği olarak müfredat programları, ders kitapları, öğretim materyalleri, öğretmen kılavuz kitapları, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme sistemi yeniden yapılandırılmalıdır.

Öğrenci merkezli öğretim modelinin başarıyla uygulanabilmesi için gerekli olan bu sistemler örnek olarak aşağıda incelenmiştir.

2.1. ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

Eğitim ve öğretimde birlik ve beraberliği sağlamak, verimliliği ve etkinliği arttırmak için “Öğretmen Kılavuz Kitapları” hazırlanmalıdır. Öğretmen Kılavuz Kitapları; öğrenci merkezli, yaratıcı düşüncüyü temel alan soru sorma ağırlıklı modeli kapsayan “Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli”ne göre hazırlanmalıdır.

Kılavuz kitaplar dayanıklı, fonksiyonel ve transfer edilebilir bilgilerle donatılmalıdır. Ders planlarının hazırlanmasında Öğretmen Kılavuz Kitaplarından istifade edilmeli, böylelikle aynı sınıfta derse giren öğretmenlerin ders planlarında standartlık sağlanmalıdır.

Her öğretim yılı sonunda uygulanan programlardaki eksik ve aksayan yönler, yeterlilik açısından incelenmeli, ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler yapılırken bütün öğretmen ve ünitelerin iş birliği ve koordinasyonu sağlanmalıdır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesini içeren örnek bir kılavuz kitap **EK-4**'te sunulmuştur. Bu kılavuz kitapla ilgili açıklayıcı bilgiler müteakip paragraflarda verilmiştir.

Ders programlarının ve yıllık müfredat programlarının **(EK-5)** etkin bir şekilde uygulanmaya konulabilmesi için program geliştirme çalışmalarında ders konularının detaylı analizine yer verilmiş ve davranışların tümünün dökümü yapılmıştır. Böylece eğitim-öğretim amaçları belirlenmiş ve kazandırılacak davranışlara standartlık getirilmeye çalışılmıştır. Davranışların belirlenmesinden sonra ünite, konu / alt konulara, kapsamaları göz önüne alınarak ve konuların bütünlüğünü bozmayacak şekilde süre belirtilmiş, bunlara ait davranışların kazandırılması için yapılacak ders etkinlikleri **İŞLENİŞ** başlığı altında maddelendirilmiştir. Son olarak belirlenen davranışların sorguya dönüştürülmesiyle ölçme-değerlendirme faaliyetlerinin daha objektif ve geçerli olması amaçlanmıştır.

Konuların analizi yapılırken müfredat programları esas alınmıştır. Bilgisayar destekli soru bankası programının sağlayacağı kolaylıklar göz önünde bulundurularak mevcut kodlama sistemi geliştirilmiştir. Ünite, konu / alt konu, amaç ve davranışların kodlanması ile ilgili esaslar aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

Kodlama sisteminde sırasıyla ders, sınıf, ünite, konu / alt konu, amaç ve davranışlar yer almaktadır. Ders kodu için Türk Dili ve Edebiyatı dersinde edebiyat kelimesinin ilk üç harfi büyük harfle (EDE şeklinde) gösterilmiştir. Sınıf kodu, 3'üncü sınıf için 300 olarak belirlenmiştir. Ünite kodları, sınıf koduna ilave sayı ile gösterilmiştir. Mesela EDE-301 kodunun anlamı şudur: Türk Dili ve Edebiyatı dersi 3'üncü sınıfın birinci ünitesi. Konular / alt konular ünite kodundan (-) ile ayrılmış olan sayılarla gösterilmiştir. Konu kodunun yanına koyulan harf eğitim hedeflerini alanını göstermektedir. (B:Bilişsel, D:Duyuşsal , P:Psikomotor) davranış alanından sonra gelen rakam, amacın eğitim hedefleri taksonomisindeki davranış düzeylerinin yatay sırasını göstermektedir (10: Bilgi, 20: Kavrama, 30: Uygulama, 40: Analiz, 50: Sentez, 60: Değerlendirme). Davranış düzeylerinin yatay sırasını gösteren rakamın yanına ilave edilen rakam hedef sayısını, en son rakamlar da davranış sayısını ifade eden kod olarak tespit edilmiştir.

Ünite, konu ve amaçların süre bölümlerinde (*) işareti olan ünite, konu ve amaçlar öğrencilere daha önceden ödev olarak verilecek konuları belirtmekte olup

süreye dâhil edilmemiştir. Ayrıca öğrencilere daha önceden ödev olarak verilecek davranışlar ise kod numaralarının altı çizili olarak gösterilmiştir.

2.1.1. AMAÇLAR :

Amaçlar ait olduğu düzeyler göz önünde bulundurularak yazılmıştır. Amaçların ifadesinde bilgi düzeyinde, bilgisi; bilme, kavrama düzeyinde, kavrayabilme, yorumlayabilme vb.; uygulama düzeyinde, çözebilme uygulayabilme vb. şeklinde fiiller kullanılmıştır.

2.1.2. DAVRANIŞLAR :

Amaçlar, somut, gözlenebilir, ölçülebilir hâle dönüştürülerek davranışlar belirlenmiş ve her biri kodlanmıştır. Her davranış amacın düzeyini dikkate alarak belirlenmiş, amacın düzeyinin üstündeki davranış bunun altına yazılmamıştır. Davranış ifade eden cümleler, “yazma/söyleme”, “çoktan seçip işaretleme”, “eşleştirme” şeklinde yazılmıştır.

2.1.3. SÜRE :

Ünitelerin bütünlüğü göz önünde bulundurularak süreler ünite, konu ve amaç bazında dakika olarak yazılmıştır.

2.1.4. İŞLENİŞ :

Öğretmenin bir konuya ait amaç ve davranışları kazandırabilmesi için gereken eğitim faaliyetleri rakamlarla maddeler hâlinde yazılmıştır.

2.1.5. DEĞERLENDİRME :

Davranışların kritik olanları seçilerek soruya dönüştürülmüş ve kod numarası ile değerlendirilmede yer almıştır. Değerlendirme ifadeleri; yazınız, söyleyiniz, eleştiriniz vs. şeklinde yazılmıştır.

ÖRNEK :

EDE-301-01-B-11-01

3'üncü sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersinin, birinci ünitesinin birinci konu / alt konusuna ait, bilişsel alana yönelik, bilgi düzeyindeki birinci amacın birinci davranışdır.

2.2. YILLIK ÖĞRETİM PROGRAMI

Öğretmenin, dönem başında yapması gereken en önemli görevlerinden birisi, bir öğretim dönemi içerisinde yapacaklarını önceden planlamasıdır. Çünkü öğretim planlı bir etkinliktir. Öğretim etkinliklerinin amacına ulaşması, bu etkinliklerin önceden planlanmasına ve uygulanmasına bağlıdır. ¹

Öğrencilerin bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecindeki öğrenmelerinin etkililik ve verimi üzerinde çok güçlü etkilerde bulunabilecek olan kaynaklardan biri öğretim programıdır. ² Yıllık Öğretim Programı (Yıllık Ders Planlama Çizelgesi), öğretmenlerin eğitim-öğretim yılı içinde hafta hafta ve ders saati içinde işleyecekleri ünite ve konuları ayrıntılı olarak gösteren çizelgedir. Bu çizelge, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğini uygulayan okullara göre Kasım 1992 tarih ve 2370 sayılı Tebliğler Dergisi'nde dönemler esas alınarak

¹ Tayyip DUMAN: *Yeni Bir Döneme Başlangıç*, Editör: Leyla KÜÇÜKAHMET, *Sınıf Yönetimi*, (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001), s. 172-173.

² DURMUŞ ALİ ÖZÇELİK: *Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi)* (Ankara, 1992), s. 254.

hazırlanan ve hâlen Sınıf Geçme Sisteminde uygulanan, Haziran 1996 tarih ve 2455 sayılı Tebliğler Dergisi ve Ocak 1997 tarih ve 2470 sayılı Tebliğler Dergisi'ndeki açıklamalar doğrultusunda sınıflar esas alınarak düzenlenmiş olan programa göre hazırlanmıştır.

Yıllık Öğretim Programında; haftalar ve tarihleri, ders saatleri, ünite ve konular ile bunların kod numaraları ve amaçları bulunur. Ünite ve konular ile amaçların kod numaraları Öğretmen Kılavuz Kitabına göre verilir. Öğretmenler ders planı, ders notu, ünite sonuç raporu hazırlarken bu çizelgeden faydalanırlar.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesini içeren Yıllık Öğretim Programı örneği **EK-5**'tedir. Yıllık Öğretim Programı o sınıfta derse giren Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin tamamı, Zümre Başkanı ve Okul Müdürü tarafından imzalanır.

2.3. HAFTALIK ZÜMRE TOPLANTISI

Bir okulda bütün sınıflarda aynı dersi okutan öğretmenlerin oluşturduğu öğretmenlerin toplantısına zümre öğretmen toplantısı denir.³

Ders öğretmenlerinin bir sonraki haftada kullanacakları ders planları ve yürütecekleri faaliyetler cuma günleri öğleden sonra yapılacak ders zümre toplantılarında belirlenecektir.

Haftalık zümre toplantısı; aynı sınıfta derse giren öğretmenlerin bir sonraki hafta yapacakları çalışmaların, anlatacakları konuların, öğrencilere kazandıracakları davranışların, verecekleri örneklerin, anlatacakları fıkraların, okuyacakları şiirlerin, gerekirse söyleyecekleri şarkıların, bütün öğrenciler açısından eşit öğrenme imkânının sağlanması, standart öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin yapılması ve

³ HAYDAR TAYMAZ: *Uygulamalı Okul Yönetimi* (Ankara, 1989), s. 142.

öğretmenlerin ortak tutum ve davranışları ve koordinasyonu açısından mutlaka yapılması gereken bir faaliyettir.

Haftalık ders zümre toplantıları **EK-6**'da yer alan Haftalık Zümre Toplantısı İşlem Akış Şeması esas alınarak gerçekleştirilmelidir. Bu toplantıda görüşülen hususlar bir tutanakla kayıt altına alınmalıdır. Haftalık Zümre Toplantısı tutanakları örneği **EK-7**'de verilmiştir.

2.4. DERS PLANI

Öğrenci merkezli öğretim modeli çerçevesinde, bir dersin ünitelerine ait herhangi bir konunun öğrenciye öğretilmesinde yaşamsal örnekler ve durumsal çalışmalar ile soru sorma tekniklerinin kullanıldığı bir plandır. Bir önceki haftanın haftalık ders zümre toplantısında tüm öğretmenler tarafından ortak olarak hazırlanır. Öğretmen her ders saati için bir plan hazırlamaz. Bir konunun kaç ders saatinde öğretileceğini ($40 \times 2 = 80$ dk. şeklinde) belirtir.

Dersin adı, konusu, süresi, öğretim haftası ve tarihi, derste kullanılan eğitim yardımcı malzemeleri ve konunun hedefi bölümleri ile bu planı hazırlayan, kontrol eden, onaylayan makamın imza bloklarının da yer alacağı bu bölümün doldurulmasında Öğretmen Kılavuz Kitapları esas alınır ve dersin öğretmeni tarafından kendi el yazısı veya bilgisayar ile yazılır. Ders planı içinde ayrıca, test (giriş testi, ön test), etkileme, konunun aşamaları, ölçme değerlendirme, özet ve kapanış, öğretmenin konuya ilişkin raporu yer alır. Uygulaması biten ders planları zümre başkanı tarafından muhafaza edilir. Ders planı aşağıda belirtilen esaslar doğrultusunda hazırlanmalıdır :

2.4.1.Test :

2.4.1.1. Giriş Testi :

Öğrenciye belirli bilgi ve davranışı kazandırabilmek için, öğrencinin

bazı ön bilgi ve davranışlara sahip olması gerekir. Bu nedenle öğretmen; giriş testinde, önceden kazanılmış bilgi ve davranışları denetler. Bu bilgi ve davranışları henüz kazanmamış öğrencilerin yeni konuya geçirilmesi beklenmez. Bu amaçla öğrencinin sahip olması gereken ön bilgi ve davranışların neler olduğu belirlenerek bunlardan önemli görülenler giriş testine soru cümlesi olarak yazılır. Giriş testi için beş dakika yeterlidir. Alınan cevaplara göre gerekiyorsa geri besleme yapılır. Bilahare öğrenci mevcut konuyu takip edebilecek düzeye geldikten sonra derse geçilir. Ayrıca konuların özelliğine göre bir ön test yapılabilir. Ön testte öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların ne ölçüde olduğu yazılmalıdır.

2.4.1.2. Ön Test :

Ön test; öğrencilerin işlenecek dersin, konunun, aday hedeflerine sahip olup olmadıklarını kontrol etmek amacı ile yapılır. Test sonucu, öğrencilerin aday hedeflere sahip olduğu tespit edilirse bu hedefler hedef listesinden çıkarılır. Ön test her öğrenim durumu için söz konusu değildir. Öğrencilerin ilk kez karşılaştıkları düşünülen ünitelerde bu uygulanmaz.

2.4.2. Etkileme :

Etkileme; öğrencilerin derse dikkatini çekmek amacıyla yapılan bir faaliyettir. Etkileme kısmında öğretimi yapılacak konunun veya davranışın konuyla ilgili ve öğrenciyi etkileyecek örnek olaylar (günlük hayattan örnekler, resim, kitap, slaytlar, film vb.) yazılacaktır.

2.4.3. Konunun Aşamaları :

Konunun aşamaları dayanıklı, fonksiyonel ve transfer edilebilir bilgilerle donatılmış Öğretmen Kılavuz Kitaplarından yararlanılarak ilgili bölümün amaç ve davranışları ile işlenişe uygun olarak gerçekleştirilecektir.

Bu bölümde öğretmen anlatıcı ve aktarıcı değil yönlendirici pozisyonundadır. Konunun amaç dışına çıkmasını önler. Odaklayıcı, destekleyici ve irdeleyici sorularla öğrencileri yönlendirir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ve yapmış oldukları değerlendirmeler ne kadar yanlış ve saçma olursa olsun öğrencinin cesareti kırılmaz. Öğrenci cevap vermeye, konuşmaya ve katılıma teşvik edilir.

Öğrenciye kazandırılması gereken bilgi, duygu ve psikomotor davranışlar her öğrenciye bu bölümde mal edileceğinden, konunun aşamaları bölümü ders hazırlığının en can alıcı dokümanıdır. Ders saati içinde kullanılacak yardımcı ders araç ve gereçleri durumsal çalışmalar veya yaşamsal örnekler belirtilir.

Ders planı, öğretmenin ders saati içinde yapacaklarını ve anlatacaklarını içerecek şekilde yalnızca işlenecek haftaya yönelik olarak hazırlanmalıdır. Konu alt başlıklara bölünmelidir. Bu alt başlıklar basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora, birbirinin ön koşulu olma özelliklerine göre sıralanmalıdır.

Öğrencilerin dikkati dağılınca, dikkatleri tekrar ders üzerine yoğunlaştırmak maksadıyla yapılacak işlemler de ders planına yazılmalıdır. Anlatılacak anı, fıkra, öykü, okunacak şiir, söylenecek şarkı, yapılacak espriler saptanmalıdır.

Bunların tümü kazandırılacak davranışa, öğrencinin yaşına, kültürel değerlere uygun olmalıdır. Öğrencilere ne zaman, hangi sorular yöneltileceği ve her aşamada ne kadar süre sarf edileceği tahminî olarak yazılmalıdır.

Derslerin uygulanmasında öğretmenler kendisinin ne bildiği ile değil, öğrencisinin ne bildiği düşüncesinden hareketle faaliyetlerini ve derslerini yürütmelidirler. Bu nedenle öğretmenler, tek tek sınıftaki öğrencilerin tüm özelliklerini çok iyi bilmeli ve öğrencilere isimleri ile hitap etmelidirler.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesinin işlenişinde tüm ders öğretmenleri tarafından öğrencilere edebî değeri olan yazar ve şairler tanıtılmalı ve onların eserlerinin okunması sağlanarak öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılması

hedeflenmeli ve öğrencilerin okumayı hayat tarzı olarak algılamaları sağlanmalıdır. Konuların işlenişinde ve konuşma uygulamalarında Atatürk, vatan sevgisi, kişilik gelişimi, aile, sağlıklı beslenme, sigaranın zararları, spor, çevreye saygı, orman sevgisi gibi konuların seçilmesine ve öğrencilerin bu konularda bilinç kazanmalarına özen gösterilmelidir.

2.4.4. Ölçme Değerlendirme :

Zümre toplantılarında okullarda haftalık eğitim öğretim hedeflerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol etmek, eksik ya da hatalı yönünün olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan değerlendirmelerdir.

Değerlendirmenin yapılması için planlı ve amaçlı sorular önceden tespit edilerek hazırlanır ve sorular sınıfın tamamına sorulur. Eğer istenilen sonuç elde edilmemişse geri besleme yapılır. Bu da sonraki konunun giriş testine dâhil edilir.

2.4.5. Özet ve Kapanış :

İşlenen konu kısaca özetlenir ve yapılan ölçme ve değerlendirme sonunda geri besleme sırasında ortaya çıkan aksaklıklar ve noksanlıklar vurgulanır.

Bu aksaklıkla ilgili olarak gelecek öğretim yılı için alınacak tedbirler yazılır. Takip eden konu öğrenciye bildirilir.

2.4.6. Öğrenciye Verilecek Görevler :

Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağlamak amacıyla öğrenciye verilecek görevler belirtilir.

2.4.7. Öğretmenin Konuya ilişkin Raporu :

Değerlendirme bölümünde yapılan faaliyet sonucuna göre, öğretmen dersin

sonunda bir rapor yazar. Bu rapor, öğretmen durumlarının bir değerlendirmesi niteliğindedir. Amaç, davranış, içerik, yöntem, süre, araç, gereç gibi durumlar açısından öğrenmeyi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen hususlar belirlenir.

Ders planının altına yazılacak olan bu rapor, daha sonra ünite bitiminde hazırlanacak olan ünite sonuç raporu için temel malzemeyi teşkil eder.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı konularını içeren ders planı örneği **EK-8'**dedir.

2.5. ÜNİTE SONUÇ RAPORU

Ünite sonuç raporu, gelecek öğretim dönemlerinin planlanmasında ve uygulanmasında değerli bilgi birikimi sağlayan dokümandır. Bu rapor, ünite sonlarında zümre öğretmenlerince müşterek olarak doldurulur.

Bu raporlarda; planlama ve uygulamadan kaynaklanan noksanlıklara, yardımcı araç, gereç ve malzemelerin yeterli olup olmadığına, kullanılan metotların etkinliğine, öğrencilerin hedeflenen standartlara ulaşma derecelerine ve gelecek döneme ait öneri ve önlemlere yer verilir.

Ünite sonuç raporları muntazam tutulmalı ve sonuçlarından program geliştirme anlayışına uygun olarak istifade edilmelidir. Ünite sonuç raporları zümre başkanı tarafından muhafaza edilir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı ünitesine ait ünite sonuç raporu örneği **EK-9'**dadır.

2.6. PROGRAM GELİŞTİRME FAALİYETLERİ

Derslerin planlanmasında ve uygulanmasında verimliliği ve etkinliği artırmak, okullar ve öğretmenler arasında birlik ve beraberliği sağlamak maksadıyla,

program geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan öğretim programları esas alınarak, her ders için hazırlanan "Öğretmen Kılavuz Kitapları" öğretmenlere rehberlik yapacak şekilde geliştirilmeli ve tüm ders öğretmenleri tarafından kullanılmalıdır.

Ünite ve konulara tahsis edilecek saatlerin belirlenmesinde bir önceki eğitim-öğretim yılının ünite sonuç raporları dikkate alınmalı, öğrencilerin anlama ve kavramada zorluk çektiği konulara zaman ayrılmalıdır. Öğrencilerin, öğretmen kılavuz kitaplarında belirlenmiş olan dayanıklı, fonksiyonel ve transfer edilebilir konuları öğrenmeleri esas olmalıdır.

Bu maksatla; ünite ve ders konularının detaylı analizi ile davranışların tümünün dökümünün yapılması sürekli bir faaliyet olarak devam etmelidir. Eğitim-öğretim amaçları ünite bazında belirlenmeli ve ünite bazında kazandırılacak davranışlara standart getirilmelidir. Davranışların belirlenmesinden sonra ünite/konu/alt konuların bütünlüğü bozulmayacak şekilde süreler belirlenmeli, bunlara ait davranışların kazandırılması için yapılacak ders etkinlikleri işleniş başlığı altında maddelendirilmelidir. Belirlenen davranışların soruya dönüştürülmesiyle ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin daha objektif ve geçerli olması amaçlanmalıdır.

Tarih ve Edebiyat gibi birbirleri ile ilgili olan derslere ait ünite ve konuların zamanlama ile ilgili sıralamasında gerekli koordine yapılarak, öğrenmedeki mantıksal akışa ve öncelik sıralarına dikkat edilmelidir. Örneğin Türk Dili ve Edebiyatı dersinde Tanzimat Edebiyatı konusu işlenirken Tarih dersinde de Tanzimat Fermanı ve Tanzimat Dönemi işlenmeli, Türk Dili ve Edebiyatı dersinde Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı işlenirken Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde de Cumhuriyetin Kuruluşu ve Gelişmeleri işlenmelidir.

2.7. ÖĞRENCİ BAŞARI TAKİP VE KONTROL ÇİZELGESİ

Öğrencilerin sınavdan aldığı notlar ile ders içi etkinliklerini yakından takip etmek ve devam durumlarını öğrenmek maksadıyla ders öğretmeni tarafından Öğrenci Başarı Takip ve Kontrol Çizelgesi tutulur. Bu çizelge, öğretmenin yalnız soru ile öğrenciyi takip etmekle kalmayıp, öğrencileri derse hazır bulunuşluk, derse soru veya cevap ile aktif katılım, derse devam ve çeşitli yazılı sınav sonuçları ile bir bütün olarak takip etmesi maksadıyla da kullanılır. Bu çizelge değerlendirme çeşitlerine bağlı olarak not veya (+) , (-) ile işaretlenecektir. Dönem sonunda öğretmen öğrenci hakkında kanaat notu verirken bu çizelgeden istifade edebilecektir. Öğrenci Başarı Takip ve Kontrol Çizelgesi örneği **EK-10**'dadır.

SONUÇ

1. Öğrenci merkezli öğretim planlamasında idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin farklı kavramları ortak bir terminoloji ile yorumlamaları ve aynı dili konuşmaları bu konuda bir standart oluşturmaları son derece önemlidir.

2. Öğrenci öğrenilen konuda iyi bir kavram temeline sahip olduğunda, yeni edindiği bilgileri her zaman bu temel kavramlar çerçevesinde özümseyecek ve böylece hayat boyu öğrenmeye katılmış olacaktır.

3. Gerekli alt yapılar sağlandıktan sonra öğrenci, dinleyen (pasif) durumundan çıkarılarak, araştırmacı ve dersi kendi sunan konumuna gelecektir. Bu şekilde öğrenilen bilgiler kalıcı olmakta, böylece dersler ezber olmaktan çıkıp günlük hayatla ilişkilendirilebilmektedir.

4. Öğrenci merkezli öğretim uygulaması ile ezberci bir eğitim yerine, araştıran, yorumlayan ve aktif olarak ders ortamında görev alan konuma gelen lise öğrencilerinin eğitim kalitesinin yükselmesi sağlanacak, buna paralel olarak gelecekte daha güçlü bir Türkiye fikri gerçekleşecektir.

ÖNERİLER

1. Öğrenmenin etkinliliğini artırabilmek için önce öğrenmenin kendisinden yola çıkılmalı, eğitim-öğretim, müfredat programları, öğretim yöntem ve teknikleri gibi diğer bütün kavramlar “öğrenme” kavramı üzerine yapılandırılmalıdır.

2. Okullarda öğrenci merkezli öğretim için uygun fiziksel şartlar ve ortamlar sağlanmalı ve öğrenci merkezli okul kavramını destekleyen değer ölçütleri benimsenmelidir.

3. Öğrenci merkezli öğretim metodunu uygulayabilmek için ders öğretmenlerinin de yapması gereken bazı faaliyetler vardır. Çünkü öğrenci merkezli

öğretim modelinde öğretmen; bilgi verici ve uzman değil, katılımcı ve gerektiğinde öğrencidir. Bu nedenle Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim modelini uygulayabilmeleri için, onlar yardımcı eğitim malzemelerini etkili kullanma, öğrencilerin derse aktif olarak katılımlarını sağlama, soru sorma teknikleri ve etkili öğretmenlik gibi konularda hizmet içi eğitim programlarından geçirilmelidirler.

4. Bu programlardan geçen ders öğretmenleri tarafından eğitim-öğretim yılı başında; eğitim ve öğretimde birlik ve beraberliği sağlamak, verimliliği ve etkinliği artırmak için dayanıklı, fonksiyonel ve transfer edilebilir bilgilerle donatılmış, ünite ve konuların amaçları ile bu ünite ve konularda öğrencilere kazandırılacak davranışları içeren “Öğretmen Kılavuz Kitapları” hazırlanmalıdır.

5. Öğretmenlerin, eğitim-öğretim yılı içinde işleyecekleri ünite ve konuları ayrıntılı olarak gösteren “Yıllık Öğretim Programı (Yıllık Ders Planlama Çizelgesi)” “Öğretmen Kılavuz Kitapları” ve Millî Eğitim Bakanlığı müfredatı esas alınarak, hazırlanmalıdır.

6. “Yıllık Öğretim Programı (Yıllık Ders Planlama Çizelgesi)” hazırlandıktan sonra cuma günleri öğleden sonra ders zümre toplantısı yapılmalıdır. Bu toplantıda ders öğretmenlerinin bir sonraki haftada yürütecekleri faaliyetler tespit edilmeli, kullanacakları ders planları hazırlanmalıdır.

7. Ders planı içinde test (giriş testi, ön test), etkileme, konunun aşamaları, ölçme değerlendirme, özet ve kapanış, öğretmenin konuya ilişkin raporu yer almalıdır. Öğretmenler planları her ders saati için değil, haftalık olarak hazırlamalıdır.

8. Ders planındaki konunun aşamaları bölümü, öğretmenin ders saati içinde yapacaklarını ve anlatacaklarını içerecek şekilde yalnızca işlenecek haftaya yönelik

olarak hazırlanmalıdır. Konu alt başlıklara bölünmelidir. Bu alt başlıklar basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora, birbirinin ön koşulu olma özelliklerine göre sıralanmalıdır. Ders içinde kullanılacak durum çalışmaları veya yaşama ait örnekler burada belirtilmelidir. Bir sınıfta derse giren aynı zümre öğretmenleri o hafta bütün derslerde bu ders planını kullanmalıdırlar.

9. Ünitelerin bitiminde ünite sonuç raporu hazırlanmalıdır. Ünite sonuç raporu, gelecek öğretim dönemlerinin planlanmasında ve uygulanmasında değerli bilgi birikimi sağlayan dokümandır. Bu raporlarda; planlama ve uygulamadan kaynaklanan noksanlıklara, yardımcı araç, gereç ve malzemelerin yeterli olup olmadığına, kullanılan metotların etkinliğine, öğrencilerin hedeflenen standartlara ulaşma derecelerine ve gelecek döneme ait öneri ve önlemlere yer verildiğinden ünite sonlarında zümre öğretmenlerince müşterek olarak doldurulmalıdır.

10. Öğrenci merkezli öğretim modelinin uygulanması için; ders öğretmenleri tarafından, öğrencilerin sınavdan aldığı notlar ile ders içi aktivitelerini yakından takip etmek ve devam durumlarını öğrenmek maksadıyla “Öğrenci Başarı Takip ve Kontrol Çizelgesi” tutulmalıdır.

11. Öğrenci merkezli öğretim modelinin başarıyla uygulanabilmesi açısından ölçme ve değerlendirme faaliyetleri de büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ezbersiz bir eğitim sisteminin oluşturulabilmesi açısından oldukça önemli bir unsur oluşturan “Soru Sorma Teknikleri” ve “Soru Hazırlama teknikleri” ni iyi bilmeleri gerekmektedir. Sınavlar ders öğretmenleri tarafından değil Ölçme ve Değerlendirme Şubesi tarafından yapılmalıdır. Bu nedenle okullarda “Ölçme ve Değerlendirme Şubesi” kurulmalıdır.

12. Öğretmenden kaynaklanan ölçme değerlendirme farklılıklarını ortadan kaldırmak, okuldaki tüm öğrencilere eşit ve adil davranmak, öğrenciyle beraber öğretmeni de kontrol etmek, sınav için ayrıca bir ders saati ayırmamak gibi nedenlerle sınavların okuldaki Ölçme ve Değerlendirme Şubesi tarafından ve ilk ders

saatinde topluca yapılması “Öğrenci Merkezli Öğretim Modeli”nin gereklerindendir. Öğretmenin görevi konular işlendikçe müfredata ve öğretmen kılavuz kitabındaki davranışlara uygun, soru bankası için soru üretmek olmalıdır. Sınavların hazırlanması, basılması ve değerlendirilmesi Ölçme ve Değerlendirme Şubesi tarafından yürütülmelidir. Sınav sonuçlarına göre konu başarı yüzdesi % 65’in altında olan öğrencilere ders öğretmenleri tarafından sınavdan sonraki derslerde veya okulda hafta sonu kursları şeklinde ders öğretmenlerinin uygun göreceği bir sürede (bir veya iki ders saati) geri besleme kursu düzenlenmelidir.

13. Derslerin planlanmasında ve uygulanmasında verimliliği ve etkinliği artırmak, okullar ve öğretmenler arasında birlik ve beraberliği sağlamak maksadıyla, program geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.

14. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri; öğrencilerin araştıran sorgulayan, katılımcı, düşünen, yorumlayan, konuşan, ezbercilikten çok beynini kullanabilen, sonuçlara ulaşan, günümüzle bağlantı kurabilen, analiz ve sentez yapabilen bireyler olarak yetişmeleri için onlara okuldaki ve çevredeki kütüphanelerden, ders kitabı dışındaki yazılı eserlerden, kaynak kişilerden, radyo ve televizyon programlarından, özellikle bilgisayar ve internetten nasıl yararlanacakları konusunda yönlendirici ve örnek olmalıdırlar.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, Kamile Ün; **Etkili Öğrenme ve Öğretme**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 1996.

AKYOL, Hayati; *Olumlu Öğrenmeye Uygun Bir Ortam Oluşturma*, Leyla KÜÇÜKAHMET (Editör), **Sınıf Yönetimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001. ss.181-200.

ARI, Ramazan; ÜRE, Ömer; YILMAZ, Hasan; **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi (Eğitimin Psikolojik Temelleri)**, Mikro Yayınları, Konya, 1998.

ARSLAN, Serap; **Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Dersindeki Yaratıcı Etkinliklere İlişkin Görüşleri**, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2000.

AYAN, Mesude; **Etkin Öğrenme Yaklaşımının Sınıf Öğretmenleri tarafından Uygulanması**, Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2002.

AYDIN, Ayhan; **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000.

BACANLI, Hasan; **Eğitim Psikolojisi**, Alkım Yayınları, İstanbul, 1997.

BALCI, Veysel; **Liselerde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin Değerlendirilmesi**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2002.

BAŞAR, Hüseyin; **Sınıf Yönetimi**, Pegem A Yayıncılık, 5.Baskı, İstanbul, 2001.

BAŞARAN, İ.Ethem; **Eğitime Giriş**, 4. Basım, Ankara, 1996.

BAŞARAN, İ.Ethem; **Eğitim Psikolojisi**, Gül Yayınevi, Ankara, 1998.

BAYRAKTAR, Nesrin; BURGUL, Ferah; *Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Adaylarının Alan Bilgisi ve Öğretmen Yeterlilikleri Konusundaki Düşünceleri*, **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri** içinde, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını, C.IV, Ankara, 2004. ss.2511-2527.

BÜYÜKALAN FİLİZ, Sevil; **Öğretmenler İçin Soru Sorma Sanatı (Düzeyleri, Teknikleri, Uygulama Örnekleri)**, Asil Yayınları, Ankara, 2004.

ÇEPNİ,Salih; KÜÇÜK, Mehmet; BACANAK, Ahmet; *Bütünleştirici Öğrenme Yaklaşımına Uygun Bir Öğretmen Rehber Materyali Geliştirme Çalışması: Hareket ve Kuvvet*, **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri** içinde, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını, C.III, Ankara, 2004. ss.1701-1724.

DEMİREL, Özcan; **Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı**, Pegem A Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2000.

DUMAN, Tayyip; *Yeni Bir Döneme Başlangıç*, Leyla KÜÇÜKAHMET (Editör), **Sınıf Yönetimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001. ss.161-180.

ERDEN, Münire; AKMAN, Yasemin; **Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretme)**, Arkadaş Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 1995.

FİDAN, Nurettin; **Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Alkım Yayınları, Ankara 1985.

GORDON, Thomas; **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**, Çev. Emel AKSAY, Birsen ÖZKAN, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1993.

KARAKUŞ, İdris; **Genel Liselerin Üçüncü Sınıfı İçin 1957 Müfredat Programına Göre Yazılan Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1992.

KARAKUŞ, İdris; **Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Müfredat Programları ve Ders Kitapları Ana Dili Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1996.

KILIÇ, Abdurrahman; SEVEN, Serdal; **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, Pegem Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara, 2002.

KILIÇ, Durmuş; *Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri*, Özcan DEMİREL, Kasım KIROĞLU (Editör), **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005. ss.37-53.

KILIÇ, Mehmet; **Genel Liselerin İkinci Sınıflarında Okutulan Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1992.

KOCABAŞ, Ayfer; *2000'li Yılların Eğitim Felsefesi : Aktif Öğretim, Öğretmen Dünyası Dergisi*, S.262, Ekim 2001, ss.11-13.

KORKMAZ, Hünnar; *Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Etkin Öğrenme Yaklaşımının Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi*, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, C.26, S.119. Ocak 2001, ss.71-78.

Milli Eğitim Bakanlığı; **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 2004.

MOORE, Kenneth D.; **Öğretim Becerileri**, Çev.Nizamettin Kaya, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000.

ÖZAKPINAR, Yılmaz; **Ders Çalışma Tekniği**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1989.

ÖZÇELİK, Durmuş Ali; **Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi)**, ÖSYM Yayınları, Üçüncü Baskı, Ankara, 1992.

ÖZDEN, Yüksel; **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem Özel Eğitim ve Hizmetleri, Ankara, 1997.

ÖZDEN, Yüksel; **Eğitimde Yeni Değerler**, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2002.

ÖZKARAN YILDIZ, Filiz; **Etkin Öğrenme Yaklaşımının Türkçe Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Hacettepe Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2003.

RAMSLAND, Katherine; **Öğrenme Sanatı**, Çev. İbrahim Şener, Selma Şenol, Beyaz Yayınları, İstanbul, 1998.

SABAN, Ahmet; **Öğrenme Öğretme Süreci**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.

SEKMAN, Mümin; **Kesintisiz Öğrenme**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.

SENEMOĞLU, Nuray; **Gelişim Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya)**, Özsen Matbaası, Ankara, 1998.

SOYLU, Dursun, BULUT, Mehmet; *Etkili Matematik Öğretimi ve Öğretmenin Özellikleri*, **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri** içinde, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayını, C.III, Ankara, 2004. ss.1739-1755.

SÖNMEZ, Veysel; **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**, Anı Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara, 2001.

TAŞLI, İsmail; **Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1997.

TAYMAZ, Haydar; **Uygulamalı Okul Yönetimi**, A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları 166, Ankara, 1989.

Tebliğler Dergisi, 20.07.1992 tarih, Sayı 2362.

TEKER, Durali; **Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntemiyle Geleneksel Öğretim Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi (Uygulamalı Bir Karşılaştırma)**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 1990.

TINAZ, Pınar; **Organizasyonlarda Etkili Öğrenme Stratejileri**, Avcıol Matbaası, İstanbul, 2000.

TİTİZ, Tınaz; **Ezbersiz Eğitim “Yol Haritası”**, Beyaz Yayınları, İstanbul, 1998.

TÜRK, Ercan; **Milli Eğitim Bakanlığında Yapısal Değişmeler ve Türk Eğitim Sistemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

ÜNLÜ, Mahir; ÖZCAN, Ömer; **Edebiyat 3**, İnkılâp Kitap Evi, İstanbul, 2001.

ÜNVER, Gülşen; **Öğretmen Adaylarının Öğrenci Merkezli Öğretimi Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Becerilerini Geliştirme**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2002.

VURAL, Birol; **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2003.

VURAL, Birol; **Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2003.

VURAL, Birol; **Öğretmenin Mevzuat El Kitabı**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.

VURAL, Birol; **Yetkin-İdeal Vizyoner Öğretmen**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.

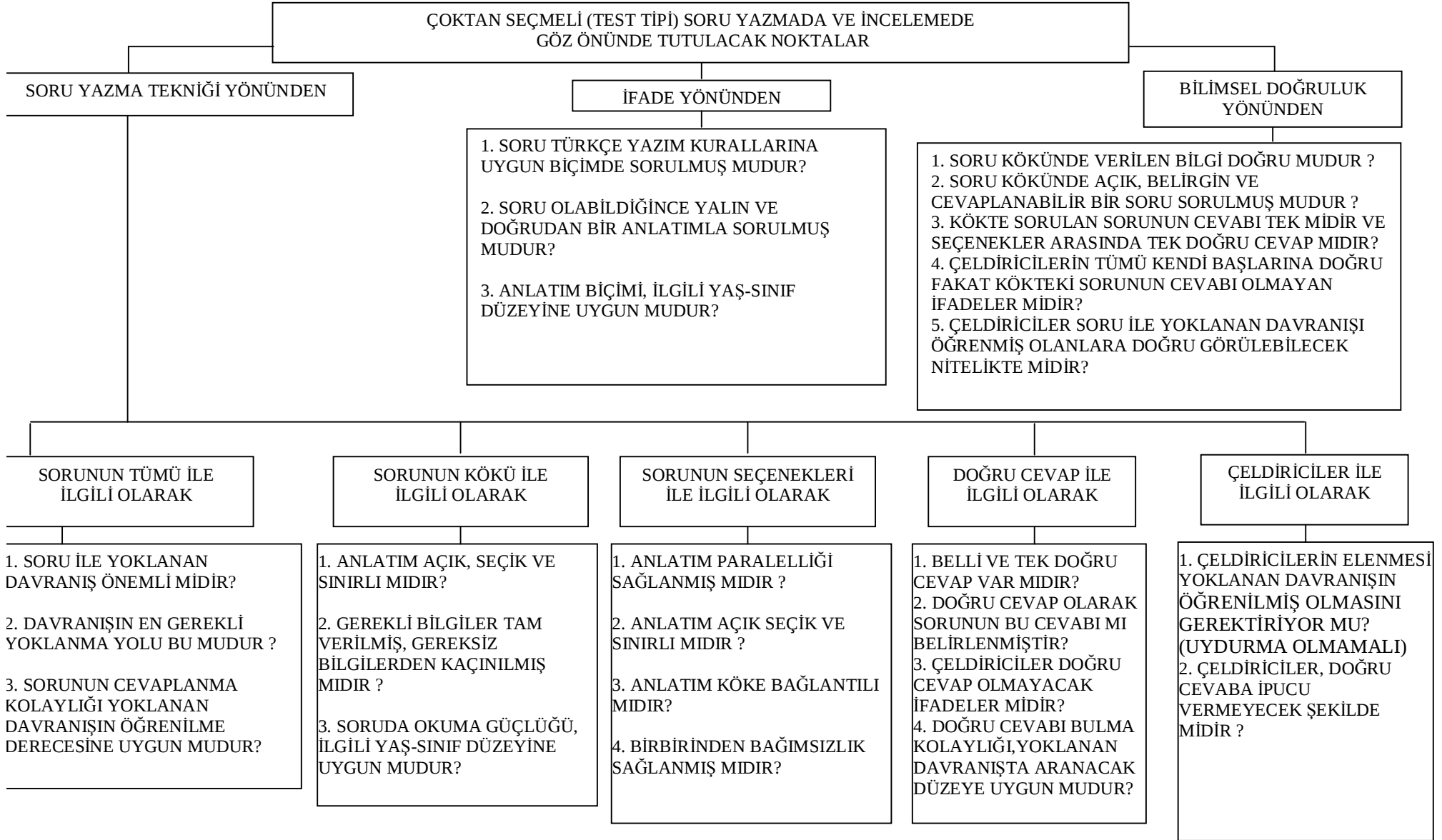
VURAL, Birol; **Eğitim-Öğretimde Planlama-Ölçme ve Stratejiler**, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

YILDIRIM, Ali; DOĞANAY, Ahmet; TÜRKOĞLU, Adil; **Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve ÖğrenmeYöntemleri**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2000.

YILMAZ, Engin; **Öğrenciler ve Öğretmenler İçin NLP**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2004.

ÇOKTAN SEÇMELİ (TEST TİPİ) SORU HAZIRLAMA ŞEMASI

METİN TİPİ (AÇIK UÇLU) SORU HAZIRLAMA TEKNİĞİ ŞEMASI

METİN TİPİ (AÇIK UÇLU) SORU HAZIRLANMASINDA
GÖZ ÖNÜNDE TUTULACAK HUSUSLAR

A. SORULARIN HAZIRLANMASI AÇISINDAN

1. DÜŞÜNMEYİ UYARAN, ÖĞRENCİ SEVİYESİNDE VE ÖĞRETİM AMAÇLARINA UYGUN MUDUR ?
2. SORULAR ANLAŞILIR, İYİ İFADE EDİLMİŞ VE VERİLEN CEVAPLARLA ÖĞRENCİNİN EKSİKLİKLERİNİ TESPİT EDEBİLECEK NİTELİKTE MİDİR?
3. GÖRÜŞLERİ TEZLERİ VE DEĞERLENDİRMELERİ ELE ALACAK ŞEKİLDE SEÇİLMİŞ MİDİR?
4. ÖĞRENCİLERİN HAYAL GÜCÜNÜ KULLANDIRACAK VE YARATICI DÜŞÜNCESİNİ GELİŞTİRECEK NİTELİKTE MİDİR?
5. ÖĞRENCİLERİN HERHANGİ BİR KONUDA DEĞER YARGIDA BULUNMASI VE DEĞER BİÇMESİ HEDEFLENMİŞ MİDİR?
6. YARATILACAK DURUMLAR BİR DAVRANIŞI DEĞİL BİRDEN ÇOK DAVRANIŞI ÖLÇECEK ŞEKİLDE HAZIRLANMIŞ MIDIR?
7. GÜNLÜK VE GELECEKTEKİ MESLEK HAYATINA YÖNELİK SORULAR HAZIRLANMIŞ MIDIR?
8. SINIRLI CEVAP SORULARI VE SERBEST CEVAP SORULARI ŞEKLİNDE SEÇİLMİŞ MİDİR ?
9. DÖNEM İÇERİSİNDE GELİŞTİRİLECEĞİ HEDEFLENEN DAVRANIŞLARDAN SORU SORULMUŞ MUDUR ?

B. ÖĞRENCİLERİN YANITLARI AÇISINDAN

1. KONUYU SEÇMEDE VE CEVABI VERMEDE ÖZGÜR MÜDÜR?
2. CEVAPLARKEN SENTEZ YETENEĞİNİ VE DEĞERLENDİRME GÜCÜNÜ KULLANMIŞ MIDIR?
3. CEVAPLARDA DURU, GÜZEL VE ÇEKİCİ İFADELER KULLANMIŞ MIDIR?
4. SORULARIN GEREKTİRDİĞİ CEVABI MI YOKSA KENDİ BAŞINA RAHAT YAZABİLECEĞİ CEVABI MI YAZMIŞTIR ?
5. CEVABIN BÜTÜNLÜĞÜNÜ SAĞLAMIS VE GÜZEL YAZI VE ÇİZME TEKNİĞİNİ KULLANMIŞ MIDIR?
6. BİLMESİ GEREKEN DAVRANIŞLARI KULLANARAK BİLGİ ULAŞIMINI GERÇEKLEŞTİREBİLMİŞ MİDİR ?

C. ÖĞRETMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ AÇISINDAN

1. ÖĞRENCİNİN SAHİP OLDUĞU ANLAYIŞ HAKKINDA TAM BİR KANIYA SAHİP OLMUŞ MUDUR?
2. İFADE EDİLEN YARGI VE DEĞERLENDİRMELERİN ALTINDA YATAN SEBEPLERİ ÖĞRENİŞ MİDİR?
3. ÖĞRENCİNİN ÖZGÜR VE YARATICI DÜŞÜNME GÜCÜNÜ YAZILI ANLATIM BECERİSİNİ, BELLİ KONULARDAKİ GÖRÜŞÜNÜ, İLGİSİNİ VE TUTUMUNU ÖLÇMÜŞ MÜDÜR?
4. İFADELER AÇISINDAN DURU, GÜZEL VE ÇEKİCİ BİR DİL KULLANILMIŞ MIDIR?
5. VERİLEN CEVAPLAR TAM DOĞRU VEYA TAM YANLIŞ UÇLARI BİRLEŞTİREN ÇİZGİNİN HERHANGİ BİRİNDE MİDİR?
6. CEVAPLAR OKUNMASI VE PLANMASINDA YANLI DEVRANILMIŞ MIDIR?
7. DAVRANIŞ BAZINDA DAYANIKLI BİLGİLER HEDEFLENEN DÜZEYDE KAZANILMIŞ MIDIR?

..... LİSESİ
Ölçme Değerlendirme Bilgi Sistemi

Tarih : 17 / 11 / 2005

SINAV SONUÇ RAPORU

Ders Adı : Türk Dili ve Edebiyatı Konu Say. : 5
Sınav Adı : Türk Dili ve Edebiyatı-3 Soru Say. : 25 Sv.tarihi : 17/11/2005
Sınıf : 3 İptal Soru Say. : 0 Öğr.Say. : 88
Grup Say. : 2 Bnk.Gir.S.Say(İlk/Topl) : 0/13 En Baş.Sın.:3 / A
Başarı % : 94,32 Soru Ort.Güçl : 0,65 Not Ort. : 64,72

SORU DÖNÜŞÜMÜ

A : 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25
B : 6 16 23 19 4 12 25 5 11 2 20 18 15 17 24 10 14 9 21 3 7 8 1 22 13

SORULARIN KONU DAĞILIMI VE KONU BAŞARI YÜZDELERİ

K.No	Konu Adı	Sorular	Başarı %si
1	CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ	18,10,5,20,12, 1,15	67,74
2	REFİK HALİT KARAY 'ESKİCİ'	23,14	39,12
3	SON DÖNEM TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ	4,7	54,00
1	KELİME GRUPLARI	22,2,21,24,25,13,16, 6,9	74,37
2	CÜMLEYİ MEYDANA GETİREN UNSURLAR	8,3,19,11,17	79,93

Geri Besleme Yapılacak Konular : 2-2, 2-3
Not Ortalaması 65'ten fazla olan ks. : 3 / B-C,
Not Ortalaması 65'ten az olan ks. : 3 / A,
Bankaya Giren Sorular :

BANKAYA GİREMEYEN SORULARIN DURUMU

Fazla zor olan sorular : 18,
Fazla kolay olan sorular : 10, 22, 12, 1, 15, 8, 24, 13, 16, 3,
Negatif seçiciliği olan sorular :

HERHANGİ BİR ÇELDIRİCİSİNİN GELİŞTİRİLMESİ GEREKEN SORULAR

ÜG.'ta Çok Çalışan Çeldirici : 18-C, 23-E, 25-D
AG.'ta Az Çalışan Çeldirici : 18-E, 10-A-C-D-E, 5-E, 22-C-D-E, 12-A-C-D-E, 1-A-B-D-E, 15-B-D-E, 23-B-C, 14-A-D, 4-A-B-E, 7-B, 2-C, 21-D, 8-A-E, 25-A, 13-B-C-D, 16-B-E, 6-B-C-D, 9-C, 3-B-C, 19-B, 11-B,

(İMZA)
ADI SOYADI
Ölç.Değ.ve Soru Bnk.Ş.Md.

..... LİSESİ
Ölçme Değerlendirme Bilgi Sistemi

Tarih : 17 / 11 / 2005

SINAV DEĞERLENDİRME RAPORU
2005-2006 ÖĞRETİM YILI 1.DÖNEM 3.SINAV

DERS ADI : SOS.DRS. -TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF : 3

SINAV : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI-3

GENEL BİLGİLER

Ü TARİH	: 17/11/2005	Y DEĞERLENDİRME SAYISI	: 80,89
Ü SINAVA GİREN ÖĞ.SAYISI	: 88	Y SORU SAYISI/İPTAL S.	: 25 / 0
Ü BAŞARILI ÖĞ.SAYISI	: 83	Y BANK.GİR.SORU SAYISI (İlk/Topl.)	: 0 / 13
Ü BAŞARISIZ ÖĞ.SAYISI	: 5	Y ORT.SORU GÜÇLÜK DEĞ.	: 0,65
Ü BAŞARI YÜZDESİ	: 94,32	Y EN BAŞARILI ŞUBE	: 3 / C
Ü NOT ORTALAMASI	: 64,72	Y EN BAŞARISIZ ŞUBE	: 3 / A
Ü SINAVA GİREN ŞUBELER	: 3 / A-B-C	Y STANDART SAPMA	: 10,41

İstenilen başarı düzeyine ulaşılmıştır. Öğrenme hedefleri gerçekleşmiştir.

MADDE ANALİZİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ :

Uygulanan sınavın güçlük değeri %65 olup, öğrenci seviyesine uygun (Normal) bir sınavdır.

Sorulan 25 sorudan 13 adedi seçiciliği yeterli olan nitelikli sorulardır.

BANKAYA GİREMEYEN SORULARDAN :

18 (Z), 10 (K), 22 (K), 12 (K), 1 (K), 15 (K), 8 (K), 24 (K), 25 (N), 13 (K), 16 (K), 3 (K)NOLU soruların seçicilikleri düşük olduğundan bankaya girememiştir, geliştirilmelidir.

BANKAYA GİREN SORULARDAN :

Seçiciliği 0.29 dan düşük olup, ders öğretmenlerince geliştirilmesi gereken sorular şunlardır : 4,11,17,

KONULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ :

Sınav (5) konudan yapılmıştır.	BAŞARI YÜZDESİ	GERİ BESLEME
2- 1.CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ	67,74	ALINMAZ
2- 2. REFİK HALİT KARAY 'ESKİCİ'	39,12	ALINIR
2- 3. SON DÖNEM TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ	54,00	ALINIR
5- 1. KELİME GRUPLARI	74,37	ALINMAZ
5- 2. CÜMLEYİ MEYDANA GETİREN UNSURLAR	79,93	ALINMAZ

- Sınav genelinde yukarıda ‘GERİ BESLEMeye ALINIR’ olarak belirtilen konulardan %65 Asgari Hedefe ulaşamamıştır.
- Konu başarısı (0.55-0.65) arası olanlar ders içerisinde takibe alınacak öğrencilerdir.
- Konu başarısı 0.55 ve daha düşük olanlar da geri beslemeye tabi tutulacak öğrencilerdir.
- Ders içinde şube ve konu bazında kontrole alınacak ve geri beslemeye tabi tutulacak öğrenciler Geri Besleme Raporu’nda ayrıntılı olarak mevcuttur.

(İMZA)
ADI SOYADI
Ölç.Değ.ve Soru Bnk.Ş.Md.

ONAY

ADI SOYADI
OKUL MÜDÜRÜ

..... LİSESİ
Ölçme Değerlendirme Bilgi Sistemi

Tarih : 17 / 11 / 2005

SINAV ŞUBE SONUÇLARI

BÖLÜM : SOS.DRS. DERS : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SINIF : 3
DÖNEM : I. DÖNEM SÜRE : 40 dk. ŞUBE : A
SINAV : TÜRK DİLİ VE ED-3 SINAV TRH. : 17/11/2005 SINAV MEV.:30

ÜNİTE VE KONULAR

ÖĞC. NO	NET SY.	DĞR SY.	YNL. SY.	PUAN	2 1	2 2	2 3	5 1	5 2
8434	16, 75	18	5	67	57	50	50	89	80
8501	15, 75	17	5	63	57	50	50	89	60
8502	18, 00	19	4	72	71	50	50	78	100
8503	18, 75	19	1	75	57	50	50	89	100
8504	16, 75	18	5	67	71	0	50	78	100
8505	18, 75	20	5	75	71	50	50	89	100
8506	16, 25	18	7	65	71	50	50	78	80
8507	16, 25	17	3	65	57	50	50	78	80
8508	17, 75	19	5	71	71	100	50	89	60
8509	15, 50	17	6	62	71	0	100	67	80
8510	13, 00	14	4	52	57	0	50	56	80
8511	15, 00	17	8	60	71	50	100	67	60
8512	13, 75	15	5	55	57	50	50	44	100
8513	14, 50	16	6	58	57	50	0	89	60
8514	10, 50	12	6	42	57	0	50	33	80
8515	14, 25	16	7	57	57	50	50	67	80
8516	18, 00	19	4	72	71	50	50	78	100
8517	17, 25	18	3	69	57	50	50	89	80
8518	19, 00	20	4	76	57	100	50	89	100
8519	15, 00	16	4	60	43	50	0	78	100
8520	11, 00	12	4	44	57	0	50	33	80
8521	21, 75	22	1	87	71	100	100	100	80
8522	16, 50	17	2	66	57	0	50	78	100
8523	17, 50	18	2	70	86	100	0	67	80
8524	14, 75	16	5	59	71	0	50	67	80
8525	17, 75	19	5	71	71	50	50	78	100
8526	16, 50	18	6	66	57	50	50	78	100
8527	17, 50	19	6	70	57	100	50	89	80
8528	13, 25	14	3	53	43	0	50	56	100
8529	22, 00	22	3	88	86	100	100	78	100

ŞUBE GENELİ % :

63,133 46,667 51,667 74,6 86

SORULARIN CEVAPLANDIRILMA YÜZDELERİ

Soru %

1 : 100	5 : 16, 67	9 : 70	13 : 90	17 : 90	21 : 43, 33	25 : 63, 33
2 : 66, 67	6 : 66, 67	10 : 100	14 : 63, 33	18 : 3, 33	22 : 86, 67	
3 : 93, 33	7 : 33, 33	11 : 90	15 : 96, 67	19 : 70	23 : 30	
4 : 70	8 : 86, 67	12 : 96, 67	16 : 96, 67	20 : 30	24 : 86, 67	

Başarı % : 93, 33

A grubu öğrenci sayısı : 13

Not Ort. : 65,23

B grubu öğrenci sayısı : 17

Değer Say. : 80, 52

NOT DAĞILIMI :

NOTLAR	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	0 - 4	5 -14	15 - 24	25 -34	35 -44	45 -54	55 -64	65 -74	75 -84	85 -94	95-100
ÖĞ.SAY	0	0	0	0	2	2	8	13	3	2	0
YÜZDE %	0, 00	0, 00	0, 00	0, 00	6, 67	6, 67	26, 67	43, 33	10, 00	6, 67	0, 00

..... LİSESİ
Ölçme Değerlendirme Bilgi Sistemi

Tarih : 17 / 11 / 2005

GERİ BESLEME RAPORU

ÖĞRETMEN ADI : Mesut KIZILCA

SINAV : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI - 3

SINIF : 3

BÖLÜM : SOS.DRS.

DÖNEM : I. DÖNEM

DERS : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ÜNİTE NO	KONU NO	ŞUBE	KONU BAŞ. YÜZ.	GERİ BESLEMeye ALINACAK ÖĞRENCİLER	DERS İÇİNDE KONTROLE ALINACAK ÖĞRENCİLER	AÇIKLAMALAR
2	1	3/A	63, 33	8519, 8528	8501, 8510, 8512, 8513, 8514, 8515, 8520	
		3/B	72, 91		8538, 8539, 8557	
		3/C	67, 00		8562, 8564, 8568, 8571, 8572, 8573, 8574, 8579, 8580, 8582, 8583	
	2	3/A	46, 67	8501, 8509, 8510, 8511, 8512, 8513, 8514, 8515, 8519, 8520, 8524, 8528		
		3/B	34, 48	8531, 8536, 8538, 8539, 8542, 8545, 8548, 8550, 8553, 8554, 8557, 8559		
		3/C	36, 21	8562, 8564, 8565, 8571, 8572, 8573, 8574, 8578, 8579, 8580, 8582, 8583, 8588, 8589		
	3	3/A	51, 67	8501, 8510, 8512, 8513, 8514, 8515, 8519, 8520, 8524, 8528		
		3/B	63, 79	8531, 8536, 8538, 8539, 8542, 8545, 8550, 8552, 8554, 8557, 8559		
		3/C	46, 55	8562, 8564, 8565, 8566, 8568, 8571, 8572, 8573, 8574, 8578, 8579, 8580, 8582, 8583, 8588, 8589		
5	1	3/A	74, 44		8510, 8512, 8514, 8520, 8528	
		3/B	73,95		8536, 8548, 8550, 8552, 8553, 8554	
		3/C	74, 71		8562, 8571, 8574, 8588, 8589	
	2	3/A	86, 00		8501, 8511, 8513	
		3/B	77, 24		8531, 8538, 8542, 8548, 8552, 8554, 8557, 8559	
		3/C	76, 55		8562, 8565, 8566, 8568, 8578, 8579, 8483, 8589	

EDE-301	ÜNİTE	: CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI
EDE-301-01	KONU	: 1940 YILINA KADAR TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ
EDE-301-02	KONU	: FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL “HAN DUVARLARI”
EDE-301-03	KONU	: A. KUTSİ TECER “NERDESİN”
EDE-301-04	KONU	: REFİK HALİT KARAY “ESKİCİ”
EDE-301-05	KONU	: MEMDUH ŞEVKET ESENDAL “HAŞMET GÜLKOKAN”
EDE-301-06	KONU	: REŞAT NURİ GÜNTEKİN “ÇALIKUŞU”
EDE-301-07	KONU	: SON DÖNEM TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ
EDE-301-08	KONU	: ARİF NİHAT ASYA “BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR”
EDE-301-09	KONU	: FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA “ÜÇ ŞEHİTLER DESTANI’NDAN”

EDE-301-10	KONU	: ORHAN VELİ “YOL TÜRKÜLERİ”
EDE-301-11	KONU	: BEHÇET NECATİGİL “SOLGUN BİR GÜL DOKUNUNCA”
EDE-301-12	KONU	: ATTİLA İLHAN. “DEMİR KUŞAKLI HALKIMIZ”
EDE-301-13	KONU	: CAHİT SITKI TARANCI. “OTUZ BEŞ YAŞ ŞİİRİ”
EDE-301-14	KONU	: SAİT FAİK ABASIYANIK “KARANFİLLER VE DOMATES SUYU”
EDE-301-15	KONU	: HALDUN TANER “ SONSUZA KALMAK”
EDE-301-16	KONU	: PEYAMİ SAFA “FATİH HARBİYE”
EDE-301-17	KONU	: AHMET HAMDİ TANPINAR “HUZUR”
EDE-301-18	KONU	: KEMAL TAHİR “DEVLET ANA”
EDE-301-19	KONU	: YAŞAR KEMAL (GÖĞCELİ) “İNCE MEMED”
EDE-301-20	KONU	: NECATİ CUMALI “SUSUZ YAZ”

EDE-301-21	KONU	:	TURAN OFLAZOĞLU “ÇAĞRI”
EDE-301-22	KONU	:	CEMİL MERİÇ “TERCÜME”
EDE-301-23	KONU	:	GÜNÜMÜZ HALK EDEBİYATI AŞIK VEYSEL “TOPRAK”
EDE-301-24	KONU	:	KARSLI MURAT ÇOBANOĞLU “KOŞMA”

EDE-301	ÜNİTE	: CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI
	SÜRE	: 1680'
EDE-301-01	KONU	: 1940 YILINA KADAR TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ
	SÜRE	: 40'
EDE-301-01-B-11	AMAÇ	: 1940 yılına kadar Türk edebiyatı genel özellikleriyle ilgili olgular bilgisi.
	SÜRE	: 40'
DAVRANIŞLAR : -----		
EDE-301-01-B-11-01	: Dönemin başlayış ve bitiş tarihlerini yazma/söyleme.	
EDE-301-01-B-11-02	: Dönemin içindeki farklı alt dönemleri yazma/söyleme	
EDE-301-01-B-11-03	: Dönemin sanatçılarını yazma/söyleme	
EDE-301-01-B-11-04	: Garipçiler akımının genel özelliklerini yazma/söyleme	
EDE-301-01-B-11-05	: Garipçiler akımının temsilcilerini yazma/söyleme	
EDE-301-01-B-11-06	: Beş Hececiler akımının genel özelliklerini yazma/söyleme.	
EDE-301-01-B-11-07	: Beş Hececiler akımının temsilcilerini yazma/söyleme.	
EDE-301-01-B-11-08	: Yedi Meşaleciler akımının genel özelliklerini yazma/söyleme.	
EDE-301-01-B-11-09	: Yedi Meşaleciler akımının temsilcilerini yazma/söyleme.	

EDE-301-01-B-11-10	: İkinci Yeniler akımının genel özelliklerini yazma/söyleme.
EDE-301-01-B-11-11	: İkinci Yeniler akımının temsilcilerini yazma/söyleme.
EDE-301-01-B-11-12	: Hisarcılar akımının genel özelliklerini yazma/söyleme.
EDE-301-01-B-11-13	: Hisarcılar akımının temsilcilerini yazma/söyleme.
EDE-301-01-B-11-14	: Dönemin genel özelliklerini yazma/söyleme.

İŞLENİŞ :

1. Dönemin genel özellikleri hakkında bilgi verilir.
2. Dönemi doğuran tarihî ve sosyal şartlar açıklanır.
3. Dönemin başlangıç tarihi belirtilir.
4. Dönemin içindeki farklı edebî ekoller ve bu ekollerin genel anlayışları hakkında bilgi verilir.

DEĞERLENDİRME :

EDE-301-01-B-11-01	: Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı hangi tarihte başlamıştır?
EDE-301-01-B-11-03	: Dönemin sanatçılarını söyleyiniz.
EDE-301-01-B-11-04	: Garipçiler akımı hakkında bilgi veriniz.
EDE-301-01-B-11-10	: İkinci Yeniler akımının genel özellikleri hakkında bilgi veriniz.
EDE-301-01-B-11-14	: Dönemin genel özellikleri hakkında bilgi veriniz.

EDE-301-02 KONU : FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL
“HAN DUVARLARI”

SÜRE : 80’

EDE-301-02-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi

SÜRE : 5’

DAVRANIŞLAR :

EDE-301-02-B-11-01 : Faruk Nafiz Çamlıbel’in hayatını yazma/
söyleme.

EDE-301-02-B-11-02 : Faruk Nafiz Çamlıbel’in edebî kişiliğini
yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-11-03 : Faruk Nafiz Çamlıbel’in eserlerini
yazma/söyleme.

*EDE-301-02-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi.

SÜRE :

DAVRANIŞLAR :

EDE-301-02-B-12-01 : Şiirin kafiye çeşitlerini yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-12-02 : Şiirin kafiye şemasını yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-12-03 : Şiirin nazım birimini yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-12-04 : Şiirin nazım şeklini yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-12-05 : Şiirin ölçüsünü yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme.

SÜRE : 70’

DAVRANIŞLAR :

- EDE-301-02-B-21-01 : Şiiri açıklama
 EDE-301-02-B-21-02 : Şiirin konusunu yazma / söyleme.
 EDE-301-02-B-21-03 : Şiirin temasını yazma / söyleme.
 EDE-301-02-B-21-04 : Mevcut edebî sanatları yazma/söyleme.

EDE-301-02-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.

SÜRE : 5'

DAVRANIŞLAR :

- EDE-301-02-B-22- : Şiirin dil ve üslup özelliklerini yazma/söyleme.

İŞLENİŞ :

1. Şairin edebî kişiliği ve eserleri tanıtılır.
2. Muhteva yönünden incelenir.
3. Şiirin dil ve üslup özellikleri belirtilir.

DEĞERLENDİRME :

- EDE-301-02-B-12-01 : Şiirin kafiye çeşitlerini gösteriniz.
EDE-301-02-B-12-04 : Şiirin nazım şekli nedir?
EDE-301-02-B-12-05 : Şiirin ölçüsünü bulunuz.
 EDE-301-02-B-21-02 : Şiirin konusunu söyleyiniz.
 EDE-301-02-B-21-03 : Şiirin temasını söyleyiniz.

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-1

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

05-09 EYLÜL 2005	1	40'	EDE-301 ÜNİTE : CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI	EDE-301-01-B-11 AMAÇ : Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın genel özellikleri ile ilgili olgular bilgisi. EDE-301-02-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-02-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme.		“Atatürk’te Milli Dil Bilinci.” Atatürkçülük 1-2-3. Kitap Gnkur.Yay.
		40'	EDE-301-01 KONU : CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ EDE-301-02 KONU: F.NAFİZ ÇAMLİBEL “HAN DUVARLARI”			
12-16 EYLÜL 2005	2	40'	EDE-301-02 KONU: F.NAFİZ ÇAMLİBEL “HAN DUVARLARI”	EDE-301-02-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-02-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		“Atatürk’ün Dil anlayışı” Atatürkçülük 1-2-3. Kitap Gnkur.Yay.

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-2

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

		40'	EDE-301-03 KONU: A.KUTSİ TECER “NERDESİN”	EDE-301-03-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-03-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-03-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-03-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
19-23 EYLÜL 2005	3	2x40'	EDE-301-04 KONU: R.HALİT KARAY “ESKİCİ”	EDE-301-04-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-04-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-04-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın muhteva yönünden incelenmesi. EDE-301-04-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil - üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-3

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

26-30 EYLÜL 2005	4	2x40'	EDE-301-05 KONU: M.ŞEVKET ESENDAL “HAŞMET GÜLKOKAN”	EDE-301-05-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-05-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-05-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içerik yönünden incelenmesi. EDE-301-05-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
03-07 EKİM 2005	5	2x40'	EDE-301-06 KONU: R.NURİ GÜNTEKİN “ÇALIKUŞU”	EDE-301-06-B-11 AMAÇ : Yazarla ilgili olgular bilgisi. EDE-301-06-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-06-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme. EDE-301-06-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-4

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

10-14 EKİM 2005	6	40'	EDE-301-07 KONU: SON DÖNEM TÜRK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ	EDE-301-07-B-11 AMAÇ : Son dönem Türk Edebiyatının genel özellikleri ile ilgili olgular bilgisi.		
		40'	EDE-301-08 KONU: ARİF NİHAT ASYA “BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR.”	EDE-301-08-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-08-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi.		
			SINAV (METİN TİPİ) (11.10.2005)			
17-21 EKİM 2005	7	40'	EDE-301-08 KONU : ARİF NİHAT ASYA “BİR BAYRAK RÜZGAR BEKLİYOR.”	EDE-301-08-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme EDE-301-08-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri açısından açıklayabilme.		
		40'	EDE-301-09 KONU: F.HÜSNÜ DAĞLARCA “ÜÇ ŞEHİTLER DESTANI”NDAN	EDE-301-09-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-09-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-5

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

24-28 EKİM 2005	8	40'	EDE-301-09 KONU: F.HÜSNÜ DAĞLARCA “ÜÇ ŞEHİTLER DESTANI”NDAN	EDE-301-09-B-21 AMAÇ : Örnek şiiri açıklayabilme. EDE-301-09-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
		40'	EDE-301-10 KONU: ORHAN VELİ KANIK “ YOL TÜRKÜLERİ”	EDE-301-10-B-11 AMAÇ : Şairler ilgili olgular bilgisi. EDE-301-10-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin tür bilgisi. EDE-301-10-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-10-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
31 EKİM- 01 KASIM 2005	9	2x40'	EDE-301-11 KONU: BEHÇET NECATİGİL “SOLGUN BİR GÜL DOKUNUNCA”	EDE-301-11-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-11-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-11-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-11-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-6

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

07-11 KASIM 2005	10	2x40'	EDE-301-12 KONU: ATTİLA İLHAN, “DEMİR KUŞAKLI HALKIMIZ”	EDE-301-12-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-12-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-12-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-12-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
14-18 KASIM 2005	11	2x40'	EDE-301-13 KONU: CAHİT SITKI TARANCI “OTUZ BEŞ YAŞ ŞİİRİ” SINAV (ÇOKTAN SEÇMELİ) (17.11.2005)	EDE-301-13-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-13-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-13-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-13-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-7

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

21-25 KASIM 2005	12	2x40'	EDE-301-14 KONU : SAİT FAİK ABASIYANIK “KARANFİLLER VE DOMATES SUYU”	EDE-301-14-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-14-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-14-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme.		
28 KASIM 02 ARA- LIK 2005	13	2X40'	EDE-301-15 KONU : HALDUN TANER “SONSUZA KALMAK”	EDE-301-15-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-15-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-15-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme. EDE-301-15-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-8

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

05-09 ARA- LIK 2005	14	2x40'	EDE-301-16 KONU: PEYAMİ SAFA “FATİH-HARBİYE”	EDE-301-16-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-16-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-16-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme. EDE-301-16-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
12-16 ARA- LIK 2005	15	2x40'	EDE-301-17 KONU: AHMET HAMDİ TANPINAR “HUZUR” SINAV (ÇOKTAN SEÇMELİ) (15.12.2005)	EDE-301-17-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-17-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-17-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme. EDE-301-17-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-9

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

19-23 ARA- LIK 2005	16	2x40'	EDE-301-18 KONU : KEMAL TAHİR “DEVLET ANA”	EDE-301-18-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-18-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-18-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme EDE-301-18-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
26-30 ARA- LIK 2005	17	2x40'	EDE-301-19 KONU : YAŞAR KEMAL “İNCE MEMED”	EDE-301-19-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi . EDE-301-19-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-19-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme. EDE-301-19-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil-üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-10

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

02-06 OCAK 2006	18	2X40'	EDE-301-20 KONU: NECATİ CUMALI “SUSUZ YAZ”	EDE-301-20-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi EDE-301-20-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-20-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme		
07-22 OCAK 2006			YARIYIL VE KURBAN BAYRAMI TATİLİ			
23-27 OCAK 2006	19	40' 40'	EDE-301-21 KONU : TURAN OFLAZOĞLU “ÇAĞRI” EDE-301-22 KONU : CEMİL MERİÇ “TERCÜME”	EDE-301-21-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi. EDE-301-21-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-21-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklayabilme. EDE-301-21-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil üslup özellikleri bakımından açıklayabilme. EDE-301-22-B-11 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-11

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

30 OCAK 03 ŞU- BAT 2006	20	40'	EDE-301-22 KONU: CEMİL MERİÇ “TERCÜME”	EDE-301-22-B-2 AMAÇ : Yazarın biyografi bilgisi EDE-301-22-B-12 AMAÇ : Örnek parçanın tür bilgisi. EDE-301-22-B-21 AMAÇ : Örnek parçanın içeriğini açıklama. EDE-301-22-B-22 AMAÇ : Örnek şiiri dil üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
		40'	EDE-301-23 KONU : GÜNÜMÜZ HALK EDEBİYATI, AŞIK VEYSEL “TOPRAK”	EDE-301-23-B-11 AMAÇ : Şairin biyografi bilgisi. EDE-301-23-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-23-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-23-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
6-10 ŞU- BAT 2006	21	40'	EDE-301-23 KONU : GÜNÜMÜZ HALK EDEBİYATI, AŞIK VEYSEL “TOPRAK”	EDE-301-23-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-23-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme.		

..... LİSESİ ÖĞRETİM PROGRAMI YILLIK DERS PLANLAMA ÇİZELGESİ

EK-5-12

ÖĞRETİM YILI: 2005-2006

DERSİN ADI

: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF

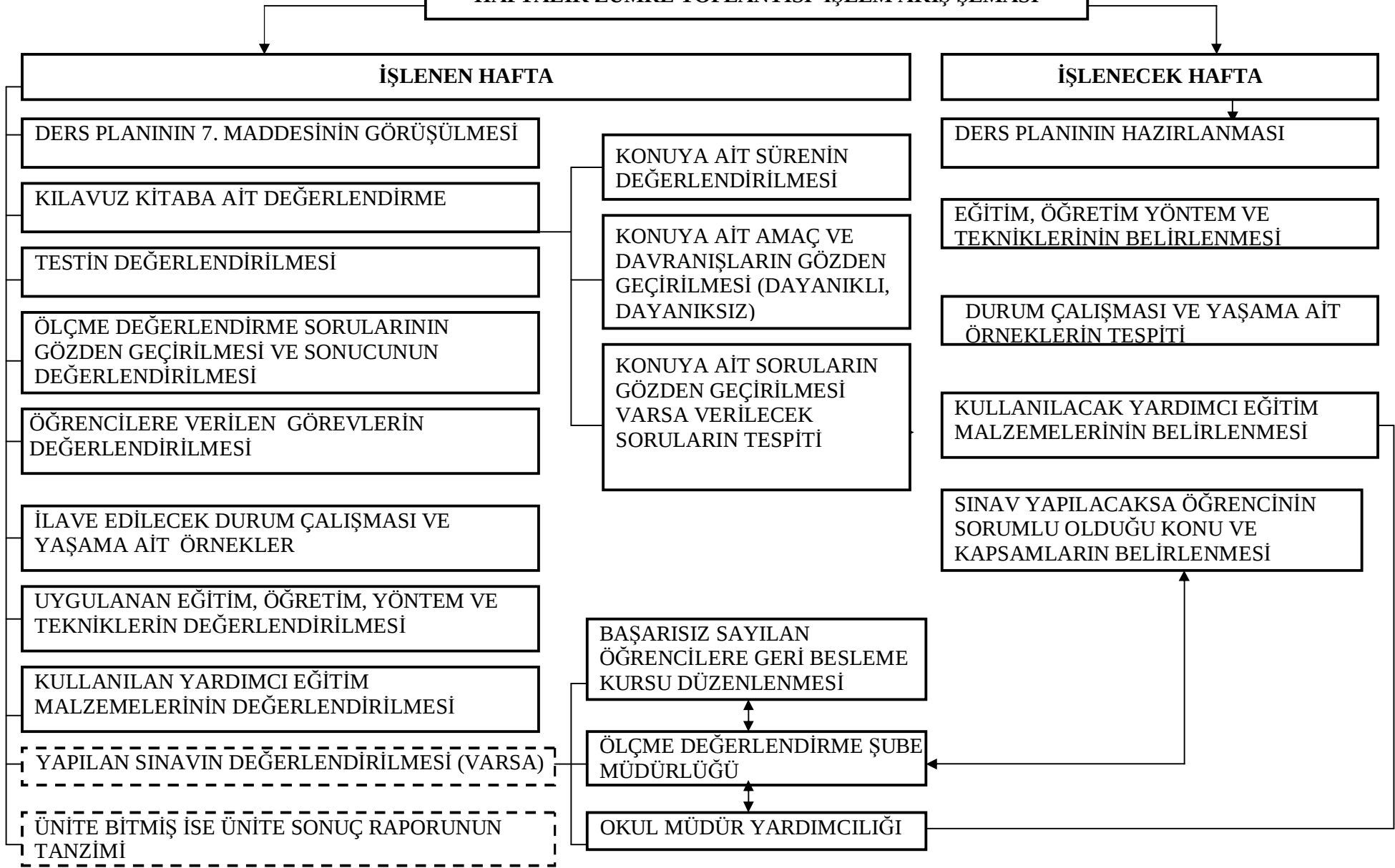
: 3

ZAMAN			ÜNİTE VE KONULAR	AMAÇLAR	ÖDEV (VARSA)	ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ ÇALIŞMA (VARSA)
TARİH	HAFTA	SÜRE				

		40'	EDE-301-24 KONUSU : KARSLI MURAT ÇOBANOĞLU "KOŞMA"	EDE-301-23-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil üslup özellikleri bakımından açıklayabilme. EDE-301-24-B-12 AMAÇ : Örnek şiirin şekil bilgisi. EDE-301-24-B-21 AMAÇ : Örnek şiirin içeriğini açıklayabilme. EDE-301-24-B-22 AMAÇ : Örnek parçayı dil üslup özellikleri bakımından açıklayabilme.		
--	--	-----	--	--	--	--

(İMZA)	(İMZA)	(İMZA)	(İMZA)
.....			
Türk Dili ve Ed.Öğ.	Türk Dili ve Ed.Öğ.	Türk Dili ve Ed.Öğ.	Türk Dili ve Ed. Zümre Bşk.
ONAY			
(İMZA)			
.....			
Okul Müdürü			

HAFTALIK ZÜMRE TOPLANTISI İŞLEM AKIŞ ŞEMASI

HAFTALIK ZÜMRE TOPLANTISI BU BASAMAKLARA GÖRE YAPILIR. BASAMAKLARDA, DEĞİŞİKLİK VE ÖNERİ VARSA DEĞERLENDİRİLEREK RAPORA YAZILIR.

HAFTALIK ZÜMRE TOPLANTISI TUTANAĞI

DERSİN ADI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI-3
TOPLANTI TARİHİ : 02 EYLÜL 2005
TOPLANTI HAFTASI : Hazırlık Haftası
TOPLANTI YERİ : Öğretmenler Odası

1. İŞLENEN HAFTAYA AİT UYGULAMA SONUÇLARI :

a. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı 05 EYLÜL 2005 tarihinde başlayacaktır. Yeni öğretim yılı ile ilgili tüm hazırlıklar tamamlanmıştır. Kılavuz kitap, yıllık öğretim programı hazırlanmıştır. Yıllık öğretim programı hazırlanırken 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında düzenlenen ünite sonuç raporlarından yararlanılmıştır.

b. 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında Lise 3'üncü sınıflarda Mahir ÜNLÜ ve Ömer ÖZCAN tarafından yazılan Edebiyat-3 kitabı okutulacaktır.

c. Tüm öğrenciler altı ortalı tek çizgili defter kullanacaklardır. Defterin bir bölümü Edebiyat derslerinde diğer bölümü Kompozisyon derslerinde kullanılacaktır. Defterde sadece siyah kurşun kalem ve kırmızı kurşun kalem kullanılacaktır.

2. İŞLENECEK HAFTAYA AİT UYGULAMA ESASLARI :

a. Ders planı hazırlanmıştır. Birinci hafta "EDE-301-01 Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Genel Özellikleri" ve "EDE-301-02 Faruk Nafiz ÇAMLIBEL / Han Duvarları" konuları işlenecektir. Belirlenen amaç ve davranışların kazandırılması aşağıdaki öğretim teknikleriyle ve belirtilen sürede yapılacaktır:

b. Sorgulama (soru-cevap), anlatım ve uygulama metoduyla 2x40' lık sürede işlenecektir.

c. Belirlenen amaç ve davranışları gerçekleştirmek için yardımcı kaynak olarak; TDK Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (N. Sami BANARLI) kullanılacaktır.

ç. Bu hafta sınav yapılmayacaktır.

5. TOPLANTIYA KATILMAYAN PERSONEL : -----

6. TOPLANTIYA KATILAN PERSONEL :

.....
Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....
Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....
Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....
Türk Dili ve Ed. Zümre Başkanı

O N A Y

.....
Okul Müdürü

HAFTALIK ZÜMRE TOPLANTISI TUTANAĞI

DERSİN ADI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI-3
TOPLANTI TARİHİ : 09 EYLÜL 2005
TOPLANTI HAFTASI : 1
TOPLANTI YERİ : Öğretmenler Odası

1. İŞLENEN HAFTAYA AİT UYGULAMA SONUÇLARI :

- a. Ders Planının 7'nci maddesine ilişkin ders öğretmenlerinin konuya ilişkin raporu esas alınarak zümre toplantısına başlanmıştır.
- b. Kılavuz kitapta “EDE-301-01 Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Genel Özellikleri” ve “EDE-301-02 Faruk Nafiz ÇAMLİBEL / Han Duvarları” konularına ayrılan toplam 2 ders saati süresi yeterli olmuştur.
- c. İşlenen konuda tüm davranışlar uygulamaya yöneliktir.
- ç. Konular, sorgulama (soru-cevap) ve anlatım metoduyla işlenmiş, odaklayıcı sorular sorulmuş ve destekleyici sorulara yer verilmiştir.
- d. Ön test yapılmış ve öğrencilerin işlenecek dersi takip edebilecek gerekli bilgi ve becerileri kazandıkları görülmüştür.
- e. Bu hafta Ölçme – Değerlendirme Şubesi tarafından sınav yapılmamıştır.
- f. Öğrencilere ilk derste verilen görevlerin daha sonraki derslerde öğrenciler tarafından yeterince araştırılıp hazırlandığı tespit edilmiştir.
- g. İşlenen konuyla ilgili belirtilmesi gereken hususlar (Ünite Sonuç Raporuna temel oluşturmak için) ders planı 7. maddede belirtilmiştir. Herhangi bir nedenle işlenemeyen ders yoktur.
- ğ. Kapsam uygun olduğundan kılavuz kitaba ilave edilecek davranış yoktur.
- h. Ünite devam etmektedir.

2. İŞLENECEK HAFTAYA AİT UYGULAMA ESASLARI :

- a. Ders planı hazırlanmıştır. İkinci hafta “EDE-301-02 Faruk Nafiz ÇAMLİBEL / Han Duvarları” ve “EDE-301-03 A.Kutsi TECER / Nerdesin” konuları işlenecektir. Belirlenen amaç ve davranışların kazandırılması aşağıdaki öğretim teknikleriyle ve belirtilen sürede yapılacaktır:

b. Sorgulama (soru-cevap), anlatım ve uygulama metoduyla 2x40' lık sürede işlenecektir.

c. Belirlenen amaç ve davranışları gerçekleştirmek için yardımcı kaynak olarak; TDK Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, Ahmet Kutsi Tecer, Bütün Şiirleri (Hzl.Vecihi Timuroğlu) kullanılacaktır.

ç. Bu hafta sınav yapılmayacaktır.

YAŞAMA AİT ÖRNEK

Memleketinden uzakta kalan her insan memleket özlemini derinden hisseder. Sizlerin içinde de memleketinden uzak kalmış öğrenciler vardır. Bu arkadaşlarımız genç yaşlarda bu özlemi hissetmeye başladılar. İzin dönüşlerinde bu duyguyu daha yoğun yaşıyorlardır. Sizin en önemli teselliniz vatan topraklarından ve ana dilinizden uzak kalmayışınızdır. Ancak bir süre sonra mesleki yaşantınızda sizler de yurt dışında bir göreve atanabilir, vatan topraklarından ve ana dilinizden ayrı kalabilirsiniz. Yabancı bir ülkede bulunan bir insanın karşılaşılabileceği sıkıntıları değerlendirdiğimizde (ulaşım, yemek, barınma, iletişim, kültür vs. açılarından) memleket hasretinin vatan hasretine göre daha az zorlukları olduğu görülmektedir.

DURUM ÇALIŞMASI

Ulaşım güçlüklerinin kişi ve toplum üzerindeki sonuçları neler olabilir?

5. TOPLANTIYA KATILMAYAN PERSONEL : -----

6. TOPLANTIYA KATILAN PERSONEL :

.....

Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....

Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....

Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....

Türk Dili ve Ed. Zümre Başkanı

O N A Y

.....

Okul Müdürü

HAFTALIK ZÜMRE TOPLANTISI TUTANAĞI

DERSİN ADI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI-3
TOPLANTI TARİHİ : 16 EYLÜL 2005
TOPLANTI HAFTASI : 2
TOPLANTI YERİ : Öğretmenler Odası

1. İŞLENEN HAFTAYA AİT UYGULAMA SONUÇLARI :

a. Ders Planının 7'nci maddesine ilişkin ders öğretmenlerinin konuya ilişkin raporu esas alınarak zümre toplantısına başlanmıştır.

b. Kılavuz kitapta “EDE-301-02 Faruk Nafiz ÇAMLİBEL / Han Duvarları” ve “EDE-301-03 A.Kutsi TECER / Neredesin” konularına ayrılan toplam 2 ders saati süresi yeterli olmuştur.

c. İşlenen konuda tüm davranışlar uygulamaya yöneliktir.

ç. Konular, sorgulama (soru-cevap), anlatım ve uygulama metoduyla işlenmiş, odaklayıcı sorular sorulmuş ve destekleyici sorulara yer verilmiştir.

d. Ön test yapılmış ve öğrencilerin işlenecek dersi takip edebilecek gerekli bilgi ve becerileri kazandıkları görülmüştür.

e. Bu hafta Ölçme – Değerlendirme Şubesi tarafından sınav yapılmamıştır.

f. Öğrencilere verilen görevlerin öğrenciler tarafından yeterince araştırılıp hazırlandığı tespit edilmiştir.

g. İşlenen konuyla ilgili belirtilmesi gereken hususlar (Ünite Sonuç Raporuna temel oluşturmak için) ders planı 7. maddede belirtilmiştir. Herhangi bir nedenle işlenemeyen ders yoktur.

ğ. Kapsam uygun olduğundan kılavuz kitaba ilave edilecek davranış yoktur.

h. Ünite devam etmektedir.

2. İŞLENECEK HAFTAYA AİT UYGULAMA ESASLARI :

a. Ders planı hazırlanmıştır. Üçüncü haftada “EDE-301-04 Refik Halit Karay / Eskici” konusu işlenecektir. Belirlenen amaç ve davranışların kazandırılması aşağıdaki öğretim teknikleriyle ve belirtilen sürede yapılacaktır:

b. Sorgulama (soru-cevap), anlatım metoduyla 2x40' lık sürede işlenecektir.

c. Belirlenen amaç ve davranışları gerçekleştirmek için yardımcı kaynak olarak; TDK Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, Gurbet Hikâyeleri (Refik Halit Karay) kullanılacaktır.

ç. Bu hafta sınav yapılmayacaktır.

YAŞAMA AİT ÖRNEK

İnsanlar ilk kez gittikleri yerlerde büyük zorluklarla karşılaşır. Bu, kültürel farklılıklardan kaynaklanır. Gittiğimiz yer bir de yurt dışı ise bu zorluklar daha da artar. Şu an aramıza başka okullardan sonradan gelen öğrenciler de ilk geldikleri gün okula uyum sağlamalarında ve alışmalarında muhtemelen zorluk çekmişlerdir. Yurt dışına transfer olan futbolcularımızın uzun süre uyum sorunu yaşadıklarını görüyoruz. Ayrıca hepiniz okula başladığınız ilk günlerin sıkıntısını yaşamışsınızdır.

DURUM ÇALIŞMASI

"Eskici" adlı hikâyede yabancı bir memlekete giden çocuğun durumu anlatılmaktadır. Kendinizi o çocuğun yerine koysaydınız neler hissedersiniz?

5. TOPLANTIYA KATILMAYAN PERSONEL : ----

6. TOPLANTIYA KATILAN PERSONEL :

.....

Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....

Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....

Türk Dili ve Ed.Öğ.

.....

Türk Dili ve Ed. Zümre Başkanı

O N A Y

.....

Okul Müdürü

DERS PLANI

DERSİN ADI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI / 3.SINIF DERSİN KONUSU : EDE-301-02 Faruk Nafiz ÇAMLİBEL / “HAN DUVARLARI” DERSİN SÜRESİ : 2x40' ÖĞRETİM HAFTASI VE TARİHİ : 2. Hafta 12-16 EYLÜL 2005 DERSTE KULLANILAN YARDIMCI MALZEMELER : Ders kitabı, TDK Türkçe Sözlük, TDK Yazım Kılavuzu, Bir Ömür Böyle Geçti (Faruk Nafiz Çamlıbel) KONUNUN HEDEFİ : Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının özelliklerini kavramak	
SÜRE	2x40'= 80'
5'	<u>1.TEST (ÖN TEST-GİRİŞ TESTİ)</u> 1. Kurtuluş Savaşı’nın ulusumuz ve ülkemiz açısından sonuçları nelerdir? 2. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının özellikleri neler olabilir? 3. Faruk Nafiz Çamlıbel hakkında neler biliyorsunuz? 4. Han kelimesini hiç duydunuz mu, sizce han ne olabilir? 5. Yaptığınız bir gezi sırasında edindiğiniz izlenimleri anlatınız.
5'	<u>2.ETKİLEME</u> Cumhuriyet dönemi edebiyatı Kurtuluş Savaşı ile başlamıştır. Bir milletin böyle bir var olma savaşı vermesi ile böyle bir edebiyatın başlaması zorunludur. Atatürk İlke ve İlkıplalarının edebiyatımızın gelişiminde önemli etkileri olmuştur. Cumhuriyet Dönemi Türk şiiri kendisine rehber olarak Halk edebiyatı şiirinin tarzını ve dil yapısını, modern şiirin ise şekil özelliklerini almıştır. Bu dönem şiirinde Anadolu esintilerine, halk söyleyişlerine ve hece ölçüsüne sıkça rastlarız. Kurtuluş Savaşı’yla başlatılan “Memleketçi Edebiyat” görüşünü konu edinen sanatçılar, Anadolu’ya karşı duyulan sevgiyi, onun sorunlarıyla birlikte yansıtmışlar; dil ve söyleyişte de yalınlığa yönelmişlerdir. Faruk Nafiz Çamlıbel, edebiyatımızda “Beş Hececiler” diye bilinen şairlerin öncüsüdür. Şimdi onun çok ünlü bir şiiri olan “Han Duvarları”nı inceleyeceğiz. Onun bu şiirini bu derste inceledikten sonra Anadolu’nun nereden nereye geldiğini daha kolay göreceğiz ve ülkemizin çağdaşlaşma yolunda ilerlediğine şahit olacaksınız.
5'	<u>3- KONUNUN AŞAMALARI</u> EDE-301-02 F. Nafiz ÇAMLİBEL / “HAN DUVARLARI” EDE-301-02-B-11 Şairin Biyografi Bilgisi <u>Faruk Nafiz Çamlıbel hangi yüzyılda yaşamıştır?</u> Faruk Nafiz Çamlıbel 20’inci yüzyılda yaşamıştır.

45'	<u>Faruk Nafiz Çamlıbel'in asıl mesleği nedir?</u> Sanatçı Tıp Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bırakarak önce yazar, sonra öğretmen olmuştur. 1946 - 27 Mayıs 1960 arasında İstanbul milletvekilliği yapmıştır. <u>Faruk Nafiz Çamlıbel'in edebî kişiliği hakkında neler söylenebilir?</u> Şiire Birinci Dünya Savaşı yıllarında aruzla başlamıştır. Milli Edebiyat Akımı'nın etkisiyle birçok genç şair gibi, "aruz"dan "hece"ye geçmiştir. Şiirlerinde ölçü ve kafiye özen göstermiştir. Beş Hececiler olarak bilinen şairler arasında yer almıştır. Şiirlerinde abartmadan uzak, içten duygular, anlaşılır bir dil ve söyleyiş ile Türk Halk Edebiyatı geleneğini, çağdaş yöntemle birleştirmiştir. <u>Faruk Nafiz Çamlıbel'in eserlerinden hangilerini biliyorsunuz?</u> Çoban Çeşmesi ve Han Duvarları onun en güzel şiirlerindendir. Ayrıca Dinle Neyden, Bir Ömür Böyle Geçti, Akıncı Türküleri gibi şiir kitapları vardır. Daha sonra, şiirleri "Han Duvarları" adı altında toplanmıştır. EDE-301-02-B-21 Örnek Şiirin İçeriğini Açıklayabilme (Şiirin ilk bölümü önce ders öğretmeni tarafından öğrencilere örnek olması bakımından sınıfta yüksek sesle okunacaktır. Daha sonra öğrencilere bölümler halinde şiir okutulacaktır. Yanlış okumalar, vurgu, tonlama ve telaffuz hataları öğretmen tarafından düzeltilecektir.) <u>Şiirin 14'üncü sayfada yer alan bölümünü açıklayınız.</u> Bu bölümde şairin bir arabayla Orta Anadolu'ya doğru geziye çıkması ve gezide gördüklerini ayrıntılı olarak betimlemesi yer almaktadır. <u>Şiirin 15'inci sayfada yer alan bölümünü açıklayınız.</u> Şairin arabayla çıktığı yolculukta, kaldığı hanlarda duvarlara yazılmış dörtlükleri ve bunlarla ilişkili bir acı olayı anlatmaktadır. <u>Şiirin 16 ve 17'nci sayfada yer alan bölümünü açıklayınız.</u> Bu bölümde, yine şairin kaldığı hanların duvarlarında rastladığı şiirlerden örnekler bulunmaktadır. Yıllarca sınırdan sınra koşarak acı çekmiş, sılasına ulaşamamış Maraşlı Şeyhoğlu'nun öyküsü ve buna bağlı olarak şairde uyanan duygu ve düşünceler yer almaktadır. Şairin bir arabayla çıktığı gezide gördüklerini ayrıntılı olarak betimlemekte; onun dış dünyadan gözlemleriyle algıladıkları, duygularına; sonra da şiirine yansımaktadır. <u>Şairin gözlemlerini ve betimlemelerini yansıtan örnekler nelerdir?</u> "Kervansaraylar..." , "Toros Dağları..." , "inleyen tekerlekler..." , "hüzün kırılgı..." , "çingirak sesleri..." , "şişesi is bağlamış bir lambanın ışığı..." , "ocağın akisleri..." , "ağlayan yaşlı yollar..." şairin gözlemlerinden betimlemelerine ve söyleyişine yansıyan birkaç örnektir. <u>Şiirde en belirgin olarak hangi edebî sanat vardır?</u> "Bu dört dize değildi, sanki dört damla kandı", "Bir derebeyi gibi kurulmuş eski hanlar" dizelerinde teşbih (benzetme) sanatı vardır. <u>Şiirin konusu nedir?</u> Şairin Anadolu'da arabayla çıktığı gerçek bir yolculuğun izlenimleri ve kaldığı hanlarda
-----	--

duvarlara yazılmış dörtlüklerin şair üzerinde bıraktığı duygulardır.

Şiirin teması nedir?

Şiirin teması Anadolu'dur.

(Bu bölümde aşağıdaki bilgiler ders öğretmeni tarafından verilecektir.)

Anadolu teması Millî Edebiyat akımı ile sanat dünyamızda işlenmeye başlamıştır. Önceden Anadolu'yu dinlediklerine dayanarak anlatanların yerini zamanla bizzat Anadolu'yu gezip görerek yazanlar almıştır.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Memleket Türküleri" adlı şiiri "El gibi dolaşma Anadolu'nda" mısraı ile başlar. "Anadolu'daki el" ifadesi büyük şehirden Anadolu'ya giden yani kendini gurbette hissedenen, Anadolu'ya yabancı gözü ile bakan tip kastedilmiştir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu da bu tipi "yaban" olarak nitelemiştir.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in yine "Memleket Türküleri" adlı şiirinin ikinci mısraındaki "Arkadaş, yurdunu içinden tanı" deyişindeki ısrarında bu gerçek vardır. Anadolu'ya gerçekçi bir yaklaşım istemektedir. Ona göre "yurdun içi" Anadolu'dur. Türkiye birkaç büyük şehirden ibaret değildir. Yeni Türkiye'nin veya yeni Türk yurdu olacak memleketin merkezi Anadolu'dur. Şair, okuyucularına, oraya gidiniz ve orada bir el gibi dolaşmayınız, yabancı gibi oraya bakmayınız, orasını iyi tanıyınız ve benimseyiniz, demektedir.

Sizce Faruk Nafiz Çamlıbel'in böyle düşünmesinin nedeni ne olabilir?

Kurtuluş Savaşı yıllarında gelişen "Memleketçi "Edebiyat" görüşü, Atatürk'ün yurt savunmasında başlattığı kahramanlıklara paralel olarak gelişmiştir. Bunda Atatürk'ün millî mücadeleyi Anadolu'dan başlatmasının da etkisi olabileceği değerlendirilebilir.

YAŞAMA AİT ÖRNEK

(Şiirin içeriğine uygun olarak aşağıdaki örnek ders öğretmeni tarafından verilecek, benzer örnekler öğrencilerden istenecektir.)

Memleketinden uzakta kalan her insan memleket özlemini derinden hisseder. Sizlerin içinde de memleketinden uzak kalmış öğrenciler vardır. Bu arkadaşlarımız genç yaşlarda bu özlemi hissetmeye başladılar. İzin dönüşlerinde bu duyguyu daha yoğun yaşıyorlardır. Sizin en önemli teselliniz vatan topraklarından ve ana dilinizden uzak kalmayışınızdır. Ancak bir süre sonra mesleki yaşantınızda sizler de yurt dışında bir göreve atanabilir, vatan topraklarından ve ana dilinizden ayrı kalabilirsiniz. Yabancı bir ülkede bulunan bir insanın karşılaşabileceği sıkıntıları değerlendirdiğimizde (ulaşım, yemek, barınma, iletişim, kültür vs. açılarından) memleket hasretinin vatan hasretine göre daha az zorlukları olduğu görülmektedir.

DURUM ÇALIŞMASI

Ulaşım güçlüklerinin kişi ve toplum üzerindeki sonuçları neler olabilir?

(Şiirin içeriğine uygun olarak yukarıdaki soru ders öğretmeni tarafından öğrencilere yöneltilecek alınan cevaplardan sonra, şiirde bahsedilen ulaşımdan sonra günümüzdeki ulaşımın hangi seviyeye geldiği belirtilecek ve ülkemizin çağdaşlaşmasından bahsedilecektir.)

EDE-301-02-B-22 Örnek Şiiri Dil –Üslup Özellikleri Bakımından Açıklayabilme

5'

Şiirin dil ve üslup özellikleri nelerdir?

	Yalın bir dille ve hece ölçüsüyle yazılmış bu şiirde, gerçek bir yolculuğun izlenimlerini, lirik bir söyleyiş içinde buluyoruz. Son derece sade bir dille yazılmıştır. “Cibal, kervan, kervansaray, şilte, muttasıl, menzil” gibi birkaç kelimeye rastlanmaktadır. Ancak şiirin yazıldığı dönem göz önüne alındığında bu kelimeler o dönemde kullanıldığından şiirin dili sade olarak değerlendirilebilir. Şiir “manzum hikâye” niteliği taşımaktadır.
5'	<u>4.ÖLÇME - DEĞERLENDİRME</u> 1. Şiirin ölçüsü nedir? Kafiye örgüsü nasıldır?? 2. Şiirde hangi olaylar hikâye edilmektedir? 3. Yolculuk sırasında görülen yerlerin özelliklerini, hanların ve hanlarda konaklayanların durumlarını açıklayınız. 4. Şair, yolculuğu boyunca başlıca hangi duygu ve düşünceler içindedir? 5. Şairin öyküleme biçimindeki söyleyiş özelliğine örnekler gösteriniz.
5'	<u>5.ÖZET VE KAPANIS</u> Sevgili Arkadaşlar, Bu haftaki dersimizde F. Nafiz Çamlıbel'in “Han Duvarları” adlı şiirini inceledik. Faruk Nafiz Çamlıbel'in Anadolu'ya yaptığı bir yolculuğun ürünü olan ve kendisine büyük bir ün kazandıran “Han Duvarları” adlı şiiriyle şairin bütün ilhamını memleketten aldığını, Anadolu insanının kaderini, acılarını, yoksulluğunu, duygu ve düşüncelerini, karakterini, inançlarını dile getirdiğini, Beş Hececiler olarak bilinen şairler arasında hece ölçüsünü en iyi kullanan sanatçımız olduğunu gördük. Önümüzdeki haftaki derslerimizde ise Refik Halit Karay'ın “Eskici” adlı hikâyesini inceleyeceğiz.
5'	<u>6. ÖĞRENCİYE VERİLECEK GÖREVLER</u> 1. Refik Halit Karay'ın edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi toplayınız. 2. “ESKİCİ” adlı hikâyeyi zaman, mekân ve şahıslar kadrosu ile bölüm özellikleri yönünden inceleyiniz.
	<u>7.ÖĞRETMENİN KONU İLE İLGİLİ RAPORU</u>
<u>8-İMZALAR</u> DERSİN ÖĞRETMENİ : <u>ADI-SOYADI</u> <u>İMZA</u> ZÜMRE BAŞKANI :	

ÜNİTE SONUÇ RAPORU		
SINIFI : 3 DERSİN ADI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÜNİTENİN ADI : EDE-301 CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI ÖĞRETİM HAFTASI : 1-21'İNCİ HAFTALAR TARİHİ : 05 EYLÜL 2005 - 10 ŞUBAT 2006		
KONULAR		DEĞERLENDİRME / ÖNERİLER
1	Ünitenin incelenmesi (Süre,amaç, davranış, işleniş,değerlendirme, soru kadrosu vb.)	Üniteye ayrılan süre yeterlidir. Amaç ve davranışlar uygundur. Necati Cumalı / Susuz Yaz konusunun bir saat azaltılarak yerine V. Mahir Kocatürk / Evliya Çelebi konusunun işlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.
2	Derste uygulanan yöntem ve teknikler.	Dersin işlenişi sırasında öğrenci merkezli öğretim metodu ve uygulama metodu kullanılmıştır ve bu metotların uygun olduğu değerlendirilmiştir.
3	Yararlanılan eğitim yardımcı malzemeleri, bunların etkinlik ve yeterlik düzeyi	Konunun işlenişi sırasında eğitim yardımcı malzemesi olarak ders kitabından, ders notlarından ve Vitamin adlı eğitim CD'sinden yararlanılmıştır. Kaynaklar yeterlidir.
4	Ünite ile ilgili yapılan sınavlar, ünitenin öğrenilme düzeyi, öğrenilmesinde güçlük çekilen konular.	Ünite ile ilgili olarak yapılan metin tipi (11.10.2005) sınav sonucuna göre; başarı % 95,83, not ortalaması 65,48; çoktan seçmeli (17.11.2005) sınav sonucuna göre; başarı % 94,32, not ortalaması ise 64,72; çoktan seçmeli (15.12.2005) sınav sonucuna göre; başarı % 94,32, not ortalaması ise 64,72 olarak gerçekleşmiştir. Öğrenilmesinde güçlük çekilen konular için Sınav Sonuç Raporunda numarası yazılı öğrencilere geri besleme kursu düzenlenmiştir.
5	Ünite ile ilgili diğer hususlar (varsa).	Ünitenin 2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında birinci maddedeki öneriye göre planlanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.
DERS ÖĞ. DERS ÖĞ. DERS ÖĞ. ZÜMRE BAŞKANI İMZA : ADI SOYADI :		

2005 - 2006 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI ÖĞRENCİ BAŞARI TAKİP VE KONTROL ÇİZELGESİ

SINIF : 3

ŞUBE :

[illegible]